

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

JANUAR 2022

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 28. 2. 2022

Končna redakcija: 28. 2. 2022

Pripravile: Ilinka Todorovski, Marica Uršič Zupan, Eva Semič, Anja N. Huš

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za januar 2022

Januar je bil za institut varuha izjemen mesec. Prvi razlog za to je bila menjava varuhinje. Mandat je zaključila tretja varuhinja Ilinka Todorovski, posle je 18. januarja prevzela varuhinja Marica Uršič Zupan. V poročilo so tako vključene zadeve, ki jih je obravnavala in odgovorila nekdanja varuhinja, in zadeve, ki jih je odgovorila nova.

Drugi razlog za izjemnost meseca pa je izredno število odzivov, ki jih je varuh prejel, in sicer 960, kar je nedvomen rekord v zgodovini tega instituta na RTV SLO.

Največ odzivov, 342, je sprožila sprememba Programsko-produkcijskega načrta (PPN) za I. 2022, s katerim se je na predlog vodstva TV Slovenija ukinila oddaja Zvezdana. Več gledalcev je protestiralo tudi proti drugim televizijskim (programskim) spremembam.

Gledalci so se množično (339 sporočil) odzivali tudi na oddajo Utrip, ki je bila na sporedu TV Slovenija 1 15. januarja. Objava oddaje je sprožila val pritožb, da vsebina potvarja zgodovino, sledil pa je val pohval. Varuhinja Marica Uršič Zupan je v presoji oddaje med drugim zapisala, da oddaja ni kršila žanrske zasnove, saj ta dovoljuje komentiranje, da pa razmeroma kratka oddaja, namenjena pregledu tedenskega dogajanja, ne omogoča celovite obravnave teme, o kateri v družbi ni soglasja.

Varuhinja Marica Uršič Zupan je napisala tudi poročilo glede oddaje Tarča: Dosje Kangler in v mnenju med drugim zapisala, da način obdelave teme ni bil primeren za dve časovno ločeni oddaji, saj je prva oddaja med gledalci pustila vtis pristranosti, ker ni odgovorila na zastavljena vprašanja.

Od radijskih vsebin je izstopala obravnava oddaje Intelekt: Primarna ginekologija visi na nitki (Prvi, 4. januar), kateri je pritožnik očital enostranski pogled na splav in kontracepcijo ter sovražen odnos do katoliških vrednot. Varuhinja Marica Uršič Zupan je v odgovoru zapisala mnenje, da soočanje stališč za in proti splavu z vidika programskih standardov ni primerno, da pa bi morali ustvarjalci oddaj, v katerih lahko pride do vrednostnih sodb, ki jih poslušalstvo s katoliškim ali drugim verskim nazorom lahko dojema kot napad na te vrednote, te teme nasloviti primerno tenkočutno.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	5
I. INFORMATIVNI PROGRAM.....	5
Kolumnisti Studia city	5
Komentarji rezultatov javnomnenjskih anket.....	9
SC in klevetanje	9
Premagajmo Covid: več odzivov	10
Pogrešana jutranja poročila v studiu	11
Nič o ukinitvi covidnega potrdila.....	12
Zakaj izjava občinske svetnice?.....	12
Intervju/predvolilni čas	13
Gost žaljivo o cepljenjih	14
Tarča o javnomnenjskih raziskavah	17
Zadeva Utrip/Dražgoše	17
Tarča/Dosje Kangler.....	18
»Negativen« Utrip	21
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM.....	22
O filmih na TV Slovenija	22
Evropski filmi in država izvora	24
Bomo lahko ponovno gledali Sodobno družino?	25
Pričevalci/vprašanja	25
III. RAZVEDRILNI PROGRAM.....	25
Zimski pozdrav	25
IV. ŠPORTNI PROGRAM	26
Zamujen del himne.....	26
Komentiranje športnih prenosov	26
V. PROGRAM PLUS	27
Protesti zaradi ukinitve Zvezdane	27
VI. SPLOŠNO	29
Vladni oglasi o covidu-19.....	29
O maskah: enkrat so, drugič jih ni, zakaj?	30
Preveč ponovitev!.....	33
Nova programska shema in ostale spremembe	33
Pohvale.....	36
VII. TV KOPER.....	38
Kuhinja naših non: bodo predstavljena tudi druga kulinarična izročila?	38
RADIO SLOVENIJA	39

I.	RADIO PRVI.....	39
	Kdo lahko čestita in pozdravi?.....	39
	V Intelekti o ginekologiji.....	40
	Pohod za življenje.....	42
MMC.....		43
I.	NOVINARSKÉ VSEBINE.....	43
	Članek: bes in skrajna desnica.....	43
	Izbor simbolnih fotografij.....	44
	Kdo je dobil nagrado?.....	45
II.	UPORABNIŠKE VSEBINE.....	46
	Komentiranje na spletni strani rtvslo.si.....	46
III.	STORITVE.....	46
	Težave pri predvajanju spletnih vsebin.....	46
	Iščem, ne najdem.....	47
	Zakaj prenos brez tolmača?.....	47
RTV SLOVENIJA.....		47
I.	JEZIKOVNA KULTURA.....	47
	Kako se izgovori kratica PCR.....	47
	Pačenje slovenščine v oglasih.....	48
	Branje TV-napovednikov.....	48
	Test PCR, PCR test ali PCR-test?.....	48
	Zborna izreka: pripombi.....	49
II.	OGLAŠEVANJE.....	50
	Moteča TV-prodaja.....	50
III.	TEHNIČNE ZADEVE.....	50
	Zakaj napake in izpadi podnapisov?.....	50
	Zakaj podnapisi niso na temni podlagi?.....	52
IV.	DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM.....	52
	Podnaslavljanje TV-vsebin.....	52
	Po pomoti vklopljen vzporedni kanal za zvočni opis.....	54
	Zvočni podnapisi.....	55
V.	VARUHINJA.....	56
	Nova varuhinja, primopredaja.....	56
	Prejšnja varuhinja, prehodno obdobje, ocena.....	56
	Odzivi občinstva ob zamenjavi.....	57
VI.	SPLOŠNO.....	57
	Ali politiki res ne plačujejo RTV prispevka?.....	57
	Preveč novega političnega obraza v programih?.....	58

O ARRS pa nič?	59
Epidemija	59
Ukomove analize poročanja	59
Samooglaševanje RTV-jevcev v drugih medijih	59
Objava sporočil za javnost RTV SLO	60
PRILOGE	62
PRILOGA 1: Utrip/Dražgoše, 15.1., poročilo	62
PRILOGA 2: Poročilo v zadevi Tarča/Dosje Kangler	69
PRILOGA 3: Poslovilna kolumna varuhinje Ilinke Todorovski	76
STATISTIKA	78

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Kolumnisti Studia city

Varuhinja je prejela 6 pisnih odzivov na odločitev vodstva TV Slovenija o prekinitvi sodelovanja s kolumnisti Studia City na dosedanji način in pod dosedanjimi pogoji. Primeri odzivov:

»Danes sem iz javnih medijev izvedel, da niste podaljšali pogodb kolumnistov za oddaj Studio City. Kot veste, ste javna TV in morate pokrivati vse interesne, socialne, spolne,... etc skupine, ki predstavljajo slovensko družbo. Oddaja Studio City pokriva skupine, ki so intelektualno senzibilnejše ter socialno, ekološko in kulturno usmerjene. Zadevna oddaja je v veliki meri pokrivala naše potrebe po informiranosti o dogajanju na tej ravni in na teh področjih dejavnosti.

Sedaj se v imenu racionalizacije siromašijo vsebine, ki so odločilno konstituirale zadevno oddajo kar pomeni, da naše potrebe po informiranosti ne bodo ustrezno pokrite, čeprav smo upravičeni do teh storitev na javni TV.

Ob enem se krepijo oddaje na področjih religioznih ter narodno zabavnih vsebin, ki so bile že do sedaj v večji meri zastopane, kot oddaje za intelektualno senzibilnejšo populacijo, kar siromaši ne le nas, slovenski kulturni prostor temveč tudi javni zavod RTV, kar bo v projekciji v prihodnost, znižalo standarde sodelovanja in koeksistence različnih socialnih skupin ter vnašalo dodatne vzpodbude za prevlado vrednot, ki trgajo intergriteto posameznikov in družbe in jo vodijo v razdor in nazadnje v konflikt.« **(V. G.)**

»Slišala sem, da v Studiu city ne boste podaljšali pogodb kolumnistom. Studio city je po mojem mnenju najboljša informativna oddaja in brez kolumnistov bo izgubila na vrednosti. Prosim, če format Studia city ostane nespremenjen in da obdržite iste ustvarjalce, ki so že do sedaj ustvarjali oddajo.« **(A. S.)**

»To, kar sem prebrala ..., je res pravi udar! Pa ne samo na odlične kolumniste ampak na celotno ekipo ustvarjalcev Studia City. Res sem zelo zgrožena in kar težko najdem besede, ker me navdaja gnev, še posebej ob prebiranju tako puhlih argumentov novega vodstva RTV, ki več kot podcenjuje tako ustvarjalce kot nas gledalce.

Kot redna plačnica RTV prispevka odločno zahtevam, da se ne posega v koncept in uredniško politiko Studia City, "milostno" višino honorarjev kolumnistov in ne komentatorjev pa se dvigne na pošten nivo.« **(N. K.)**

»Vsak ponedeljek si ogledam oddajo Studio city. Oddajo, ki je vredna rtv prispevka. Oddajo, ki nastavlja ZRCALO tako državni politiki kot tudi vsakemu posameznemu

državljanu. Oddajo, ki precizno secira vsak aspekt družbe, družbe, ki žalostno tone v narcisoidnemu duhu. Oddajo, ki jo delajo ljudje, ki kritično analizirajo in predstavljajo teme, ki razžirajo slovensko, demokratično, svobodno družbo. In pika na i, češnja vrh smetane omenjene oddaje so seveda Kolumne. Moje najljubše. Anja meni najljubša. G. Mlakar, ki dodobra zaktivira vse moje možganske celice.. In to naj bi, slišim in berem, ukinili? Studio City brez Kolumne je kot..hm..novoletna smrečica brez lučk? Koga je odsev zrcala tako zbodel, da ukinja financiranje Kolumn?« (V. L.)

Odgovor v. d. direktorja TV Slovenija **Valentina Areha**:

»Ne drži, da vodstvo TV ni podaljšalo pogodb komentatorjem, ker teh pogodb sploh ni prejelo. Vse pogodbe, ki sem jih dobil na mizo sem podpisal.

Urednica Studia City Alenka Kotnik me je zgolj obvestila, da jo je odgovorna urednica obvestila, *»da naj bi prišlo do sprememb pri kolumnistih Studia City. Vljudno prosim za razjasnitev situacije, saj ne razumem, ali varčujemo oz. kako bomo v bodoče gojili novinarsko zvrst komentarja znotraj oddaje.«* Nič več od tega kratkega obvestila mi ni bilo znano. Odgovoril sem ji, da smo načeloma sprejeli odločitev o ukinitvi plačila komentatorjem tako kot velja za druge informativne oddaje. Sama mi ni izrazila nestrinjanje s takšno odločitvijo, niti mi ni kakorkoli razložila zakaj to ne bi bilo dobro, prav tako ni posredovala svojega predloga.

Na Televiziji Slovenija ne ukinjamo komentatorjev v oddaji Studio City. Zaposlenim v IP in urednikom sem danes predstavil predlog, da komentatorji kot so Vidmar, Stepišnik, Korljan in drugi še vedno ostajajo del oddaje Studio City ampak ne le z 2 minutnim komentarjem ampak naj imajo 5 minutni komentar. V taki dolžini in obliki nastopajo tudi komentatorji v Odmevih kot so Cirman, Čakš, Kovač ali Maksuti in jih ne plačujemo. Pred oddajo dobijo vprašanja in si pripravijo odgovore.

V zadnjem času so se nekateri komentatorji na nas obrnili s prošnjo ali zahtevo, da jim komentiranje plačamo tudi za nastope v Odmevih, Dnevniku, Prvem Dnevniku ali v Tarči, kot je to praksa v Studiu City.

Ker nobena slovenska televizija ne plačuje komentatorjem za nastop v informativnih oddajah, smo se tovrstno prakso odločili prekiniti.

Ob tem v javnosti nekateri napačno predstavljajo, da gre za kolumne. Gre za klasičen televizijski komentar. Izraz televizijska kolumna ne obstaja, kar je razvidno tudi s SSKJ, ki jasno opredeli izraz kolumna kot krajši članek v časopisu ali reviji z izrazitim osebnim stališčem avtorja. O televiziji ni govora. Če boste vpisali izraz televizijska kolumna v google ne boste našli niti enega zadetka. Podoben izraz ne obstaja niti v angleškem in ne v nemškem jeziku. Kolumne in kolumnisti so povsod izključno del tiskanih ali spletnih medijev, ni mi poznana niti ena kolumna na katerikoli slovenski ali tuji televiziji. Gre za televizijske komentarje, kar v svojem sporočilu omenja tudi

urednica oddaje Alenka Kotnik, ko me je spraševala »kako bomo v bodoče gojili novinarsko zvrst komentarja znotraj oddaje.«

Odgovor **varuhinje Ilinke Todorovski**, ki vsebuje **MNENJE** in **PRIPOROČILO**:

»Kot boste lahko izluščili iz odgovora v. d. direktorja TV Slovenija Valentina Areha, so se za ukinitvev dosedanje prakse plačevanja kolumnistov odločil zato, ker meni, da gre v TV-kolumni za enak način komentiranja kot v primeru, ko je poznavalec neke vsebine povabljen h komentiranju neke tematike v studijske oddaje. Ti komentatorji za sodelovanje v oddajah niso plačani.

Iz odgovora nisem mogla natančno razbrati, ali je odločitev sprejel v. d. direktorja TV Slovenija, ki sicer v programske odločitve ne sme posegati, ali je šlo za skupno odločitev z v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija, ki pa lahko odloča o programski zadevah. Zato se v tem odgovoru ne bom ukvarjala s pristojnostmi.

Želim pa zapisati **mnenje**, da v. d. direktorja pri utemeljitvi odločitve **zmotno razlaga novinarske žanre in s tem povezano avtorstvo, ko zatrjuje, da gre za »klasičen televizijski komentar«**. Menim, da preverjanje žanrovskih zakonitosti in posebnosti ali obstoja nekega žanra z googlovim iskalnikom ter sklicevanje na iskalne zadetke ne more biti sestavina strokovnega odgovora. Upoštevati je treba medijsko teorijo in prakso.

Na TV Slovenija sta uveljavljena dva načina komentiranja gostujočih komentatorjev, in sicer komentiranje v obliki avtorske kolumne in komentiranje v obliki izrekanja pogledov v pogovoru. Skupno obema načinoma komentiranja je, da govorci v obeh primerih izrekajo subjektivni pogled, ki je v komentarju dovoljen. V vsebinskem smislu gre torej za žanr komentar, ki je tudi v javnem mediju dovoljen. Na RTV Slovenija se je sicer – kar omenjam le spotoma – kot najbolj razširjena oblika novinarskega komentiranja ohranilo komentiranje v tedenskih in letnih pregledih dogodkov (Labirinti sveta, Centrifuga, Zrcalo tedna, Utrip ...).

Bistvene razlike pa so v stalnosti in avtorstvu, ki je značilnost kolumnistov, in ad hoc sodelovanju v razpravi brez vnaprej pripravljenega avtorskega prispevka, ki je značilnost gostujočih komentatorjev – razpravljavcev.

TV-kolumna Studia City je dolgoletna oblika avtorskega komentarja, katere značilnosti in zakonitosti so potrjene v dolgoletni praksi in jih kot takšne razume in sprejema tudi občinstvo. **Značilnost TV-kolumne Studia City** so stalnost avtorske ekipe v daljših časovnih obdobjih, pri čemer vsak avtor v lastnem in prepoznavnem avtorskem slogu komentira dogodek ali pojav po lastni izbiri, in sicer tako, da pred kamero sam interpretira besedilo, ki je njegovo avtorsko delo. S poimenovanjem »kolumna« se približuje mnenjskim komentarjem v tiskanih medijih, ki imajo enako značilnost: stalni in s tem prepoznavni avtor v lastnem slogu zapiše avtorski komentar nekega pojava

po lastni izbiri. Zato lahko govorimo o gostujočem TV-komentatorju – kolumnistu. Takšen način avtorskega komentiranja je bil nekoč tudi sestavni del drugih oddaj TV Slovenija, le da teh avtorskih komentarjev takrat niso pripravljali gostujoči komentatorji, ampak hišni avtorji (omenjam npr. Janeza Čučka, Jožeta Hudečka, Blanko Doberšek ...).

Po opisanih značilnostih se komentiranje v TV-kolumni **bistveno razlikuje od značilnosti komentiranja v pogovornih oddajah**. V pogovorne oddaje (dnevnoinformativne, periodične; polemične ali pojasnjevalne) so vabljeni komentatorji glede na kompetence, ki jih imajo za pojasnitev, razjasnitev, osvetlitev, analizo nekega dogodka ali pojava, vabila sodelujočim so običajno ad hoc, povezana z nekim konkretnim povodom, nastopajoči ne komentirajo tako, da bi brali svoj avtorski prispevek, ampak svoje misli oblikujejo sproti, v pogovoru, v odgovorih na voditeljevo vprašanje ali kot repliko na to, kar izreče drug govorec, če gre npr. za soočenje. Zato lahko govorimo o gostujočem TV-komentatorju – razpravljavcu.

Izenačevanje obojih ali neupoštevanje bistvenih razlik v značilnostih žanra ne sloni na strokovni podlagi, novinarski teoriji in medijski praksi.

Menim, da uredništvo oddaje Studio City (kakor tudi uredništvo Informativnega programa v celoti) upravičeno pričakuje, da bo v. d. direktorja TV Slovenija pri odločitvah poslovne narave upošteval strokovne argumente. Menim tudi, da so pričakovanja občinstva, da se odločitve, ki zadevajo njihove gledalske navade, v javnem medijskem servisu sprejemajo na podlagi kakovostne, na stroki utemeljene razprave, upošteva uredniško avtonomijo.

Dodajam še mnenje, da je pri sklicevanju na tujo medijsko prakso nujno potrebno upoštevati tudi družbeni in medijski kontekst, ki velja v okolju, v katerem deluje javni medij, ki je predmet primerjav oz. se nanj sklicujemo. Menim tudi, da je parcialno sklicevanje na tujo medijsko prakso lahko zavajajoče in škodljivo. V globaliziranem svetu gledalci TV-ponudbe različnih javnih medijev zlahka opazijo razlike med posameznimi javnimi televizijami. Razlike so že v tem, da nekatere javne televizije sploh nimajo oglasnih prekinitev, druge pa jih imajo, ali pa, da nekatere javne televizije svojo informativno funkcijo na dnevni ravni udejanjajo tako, da že v jutranjih urah predvajajo studijske informativne oddaje (poročila, dnevnik), druge pa prvo studijsko informativno oddajo s celovitimi informacijami pripravijo šele ob 13. uri. Omenjam zadevi, ki sta velikokrat predmet ostrih odzivov občinstva javne televizije. Menim, da zavestno poudarjanje vrlin neke tuje medijske prakse ob zavestnem zamolčevanju enako pomembnih vrlin te tuje prakse ne more prispevati k odprti komunikaciji med javnim medijem in občinstvom.

Glede kolumne Studia City, kakor tudi drugih pomembnih posegov v navade občinstva, lahko **pristojnim na TV Slovenija predlagam le, da odločitve sprejemajo na podlagi strokovnih razprav in transparentno ter jih tako tudi pojasnjujejo.**«

Komentarji rezultatov javnomnenjskih anket

Gledalka **M. D.** je varuhinji zastavila vprašanje o komentiranju rezultatov javnomnenjskih anket v Poročilih ob 13ih, 3. januarja:

»V poročilih ste že nekajkrat prezentirali rezultate anket (npr. Mediana), v katerih nas brez kritičnega pogleda seznanjate, da bi bil Robert Golob zmagovalec prihodnjih volitev. Zveni neresno, glede na to, da g. Golob nima niti stranke, niti programa, niti ni še javno vstopil v politično igro. Ampak vaši poročevalci nam ga ves čas ponujajo brez vsake pripombe, medtem ko bi isti novinarji koga drugega takoj raztrgali. Malo več realne presoje ne bi škodovalo.«

Odgovor **varuhinje Ilinke Todorovski:**

»Imate prav, pri posredovanju informacij ali komentarjev o javnomnenjskih raziskavah je pomembno upoštevati natančna pravila. Ta pravila so zapisana v Poklicnih merilih in načelih RTV Slovenija. Med drugim je pomembno natančno povedati, katero javnomnenjsko anketo imamo v mislih, ko komentiramo razpoloženje javnosti, kdo jo to anketo opravil, kdaj, na kakšnem vzorcu, kdo so bili vprašani, kaj so bili vprašani itd. Hipotetična vprašanja o izvoljivosti posameznikov ali skupin, ki sploh še niso napovedali sodelovanja na volitvah in nimajo svoje liste ali stranke, so metodološko upravičena, prav tako novinarjem ni mogoče oporekati pravice, da takšne ankete analizirajo, o njih poročajo oz. pridobijo komentarje. Bistveno pa je, da je iz objav razvidno, o čem se govori. Tako bi moralo biti tudi v primeru, ki ste ga navedli. Podatki o tem, kdo je meril izvoljivost hipotetične stranke osebe, ki še ni politik, so bili pravilno predstavljeni v več medijih RTV Slovenija, med drugim v Dnevniku TV Slovenija, 2. januarja. V oddaji, o kateri ste mi pisali, pa ni bilo tako. O tem sem opozorila v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija Jadranko Rebernik, ki je zagotovila, da bodo glede tega bolj pozorni.«

SC in klevetanje

Gledalka **M. N.** je menila, da je voditelj oddaje Studio City (TV SLO 1, 10. januar) s pripombo oklevetal osebo, oproščeno umora:

»Kot verjetno veste, je bil g. Novič bil krivem obsojen umora. Gospod Stefančič se je norčeval iz sodišča, češ, da je sodilo, nazadnje pa je odločila ulica. To je grobo zavajanje in diskriminacija sodišča in po krivem obdolženega, kar se v vaši oddaji ne bi smelo dogajati.«

Urednica oddaje Studio City **Alenka Kotnik** je odgovorila:

»Ob ponovnem ogledu omenjenega pogovora iz oddaje Studio City, 10.1., pripombi gledalcev zavračam. Voditelj v pogovoru ni nikoli dejal, da je o krivdi razsojala ulica, še manj se je iz primera norčeval. Odločno pa zavračam trditev, da je celo legal.«

Voditelj je avtorja kriminalk zgolj vprašal, če bi njegov kriminalist »Taras odkril, kdo je umoril Janka Jamnika, direktorja Kemijskega inštituta«. In to je vse. Na vprašanje je nato pisatelj odgovoril s povzetkom primera, kot ga je spremljal v javnosti, voditelj pa je pogovor nato peljal naprej z igralcem in drugim vprašanjem.

Posnetek je na voljo na spodnji povezavi, del pogovora, ki ga omenjajo, pa na 45. minuti in 45 sekund oddaje.

<https://www.rtv slo.si/rtv365/arhiv/174838405?s=tv>«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je dodala:

»Tudi sama sem večkrat pozorno poslušala del oddaje, ki vas je zmotil, vendar nisem ugotovila, da bi, kot navajate, »izvajanje g. Stefančiča v Studio City grobo in pritlehno obračunal z nedolžnim Milkom Novičem«. Voditelj oddaje g. Noviča ni omenil, temveč je gosta le vprašal, ali bi njegov kriminalist (iz kriminalk) odkril, kdo je umoril direktorja Kemijskega inštituta.«

Premagajmo Covid: več odzivov

V varuhov nabiralnik je prispelo več odzivov na oddajo Premagajmo covid (13. januar, TV SLO 1). Večina odzivov je bilo pohval, nekaj je bilo kritičnih, povezanih s tematiko in obravnavo epidemije v programih. Navajamo primere iz odzivov:

»... prav lepo in iskreno bi se želela zahvaliti celotni ekipi in vsem gostom v včerajšnji večerni oddaji Premagajmo Covid19. Po dolgem času je bila pripravljena in izvedena oddaja na visokem in zelo kulturnem nivoju spoštovanja vseh sodelujočih.« (M. D.)

»Včeraj sem spremljal in tudi nekaj mojih znancev in znank, oddajo Premagajmo covid-19 (13. januar 2022). Oddaja je bila VELIKO pozitivno presenečenje! Kot prvo, vse pohvale vsaj za ENO konstruktivno oddajo v četrtek po 20. uri na RTVS1 v zadnjih dveh letih.« (V. Z.)

»Oglašam se vam v zvezi z včerajšno oddajo Premagajmo Covid, ki je bila spet še ena v vrsti - tokrat 2 urnega - reklamnega spota za cepljenje. Nezaslišano. In to je javna televizija.« (M. M.)

»Moj odziv ni pritožba, temveč pohvala za oddajo COVID 19. Ko bi bila takšna oddaja pred letom in pol, pa še kakšna vmes, bi gotovo bilo stanje v naši družbi drugačno. Ker smo pa leto in pol poslušali samo negativne stvari, slabe zgodbe, sogovorniki ki so bili v glavnem negativci je tudi posledično klima taka. Res je, da ni vse dobro niti slabo, zato je vedno potrebno iskati ravnotežje med obema.« (V. O.)

Primer odgovora **varuhinje Marice Uršič Zupan** na pohvale:

»Tudi kot varuhinja pravic gledalcev sem zadovoljna, da RTV Slovenija opravlja naloge, za katere je ustanovljena – da torej s pravimi informacijami in primernimi

mnenji pomaga državljanom in krepí njihov optimizem tudi v teh težkih epidemičnih časih.«

Na kritične odzive je **varuhinja Marice Uršič Zupan** odgovarjala med drugim s posredovanjem relevantnih člankov iz varuhove spletne strani. Primer:

»Oddaja ni bila namenjena kritičnemu soočanju mnenj o koristnih in škodljivih učinkih cepljenja, temveč ukrepom in obnašanjem pred prihajajočim novim valom povečanega števila okužb. To nalogo je po mojem mnenju opravila zelo dobro in profesionalno, povabila kompetentne sogovornike in postregla gledalcem s potrebnimi informacijami. Pri tem je sledila tudi priporočilom predhodne varuhinje glede poročanja v času epidemije covid-19:

<https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/kako-porocati-o-cepivih-proti-covidu-19/603058>

<https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/pogovorimo-se-o-covidu-in-vlogi-rtv/596457>

<https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/o-javnem-zdravju-se-posebej-odgovorno/591077>

<https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/priporocilo-kako-porocati-o-javnem-zdravju/547816>

in drugim, ki si jih lahko ogledate na spletni strani RTV Slo/varuh.

Seveda imate pravico, da izbirate TV program, ki ga gledate. Kot varuhinja si bom prizadevala, da bo RTV Slovenija pripravljala oddaje, ki bodo kakovostno in nepristransko obveščale javnost o vseh področjih življenja, pa tudi kritično pretresala tiste, ki se bodo od tega odmikale.«

Pogrešana jutranja poročila v studiu

Varuhinja je prejele dva odziva gledalcev, ki pogrešata jutranja poročila v studijski obliki. Primer:

»Ogorčen sem, ker ste z novim letom ukinili jutranja poročila z voditelji na TV SLO 1. To je bi na nek način prepoznaven znak nacionalke in prvi pravi stik z novicami vseh gledalcev dopoldanskega programa. O tem lahko vodstvo zagotovo še razmisli in znova uvede poročila, kot so bila doslej. Sprašujem se, kaj je botrovalo tej nespametni in nagli odločitvi. To, da bo šlo za prihranek pri produkciji, namreč zagotovo ni razlog.« (R. P.)

Valentin Areh, v. d. direktorja TV Slovenija, je odgovoril:

»Jutranja poročila so se modernizirala v kratek pregled novic brez voditelja. Oddajo smo preoblikovali zaradi prerazporeditve kadrovskih, produkcijskih ter finančnih virov v informativne oddaje, ki so na sporedu v večernem terminskem pasu.

S spremembo je Informativni program pridobil dodatne novinarje, produkcijsko osebje in prihranil izdatne stroške v višini približno kar 240.000 evrov.«

Pisarna varuhinje je dodala:

»Varuhinja glede sprememb programske sheme nima neposrednih pristojnosti, skrbi pa, da so pristojni seznanjeni s pričakovanji in odzivi občinstva na spremembe. Ob vsakoletni pripravi programske-produkcijskega načrta varuh pripravi tudi priporočila. Priporočila za 2022 je pripravila donedavna varuhinja, v njih je zapisano tudi pričakovanje občinstva, da se spoštujejo njihove navade in da se v uveljavljene gledalske, poslušalske in bralske navade posega previdno.«

Nič o ukinitvi covidnega potrdila

Gledalec **A. B.** je menil, da je v Dnevniku, z dne 19. januar, pri poročanju o dogajanju v Veliki Britaniji umanjala informacija o ukinitvi covidnega potrdila in nošenja mask.

»Danes ste v dnevniku poročali o Borisu Johnsonu. Zahtevam odgovor, zakaj niste obenem poročali o tem, da je danes tudi potrdil ukinitve Covid pass, ter nošenje mask povsod, tudi v šolah.«

Iz odgovora **varuhinje Marice Uršič Zupan:**

»Glede ukrepov, povezanih s covidom, je v različnih evropskih državah in drugih državah po svetu vsak dan ogromno sprememb. Uredništva dnevnoinformativnih oddaj se – tudi glede na ostalo dogajanje – sprti avtonomno odločajo, katere novosti bodo objavila in katerih ne. Ob odpravi velikega dela ukrepov v VB nekaj dni kasneje so v TV Dnevniku o tem poročali, kar ste verjetno opazili, kot tudi poročanje o ukinitvi mnogih ukrepov v drugih državah.«

Zakaj izjava občinske svetnice?

Gledalca **J. S.** je zanimalo, zakaj je bila v prispevku v Slovenski kroniki, z dne 11. 1. (TV SLO 1), o vračanju evropskih sredstev občine Rogaška Slatina sogovornica tudi občinska svetnica iz vrst opozicije.

»Ne spuščam se v vsebino prispevka o temi, ki je stara že en mesec, temveč vas kot varuhinjo gledalčevih pravic sprašujem, s čim lahko novinarka obrazloži, zakaj je v prispevku dala besedo ga. Andrejki Flucher, sicer članici občinskega sveta občina Rogaška Slatina.

V dogajanju, zaradi katerega je občina Rogaška morala vrniti denar Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo, so bile stranke v postopku ministrstvo, občina in komisija za nadzor javnih financ. Kje je tu ga. Flucher, da se jo sprašuje za mnenje?

Novinarka je s tem prispevkom še enkrat več pokazala pristranskost pri poročanju iz občine Rogaška Slatina, saj je za mnenje vprašala osebo, ki sploh ni vpletena, niti ni navadna občanka, saj je občinska svetnica in nasprotnica aktualnega dolgoletnega župana.«

Urednica Uredništva dopisništev je varuhinji posredovala odgovor novinarko **Petre Bezjak Cirman**. Iz odgovora:

»Skladno s 1. točko Pravilnika o poklicnih standardih RTV Slovenija je **»nepristranskost temeljna vrednota v vseh programih RTV Slovenija, ki ji je kot javnemu zavodu zaupano poslanstvo objektivnega obveščanja javnosti. Sporočilo ne sme zavajati poslušalcev in gledalcev«**. Novinarski kodeks pa v 4. členu določa, **»da novinar ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme«**. Že večkrat je bilo v različnih debatah izpostavljeno, da na RTV-ju ni prepovedanih tem niti gostov. Tako je bilo tudi v prispevku, ki je bil 10. 1. 2022 objavljen v Slovenski kroniki. Andrejka Flucher je namreč občinskega svetnika v občini Rogaška Slatina in je kot prva svetnica lani na aprilski seji občinskega sveta župana vprašala, kako poteka nadzor urada za proračun pri porabi denarja za poslovno stavbo Vrelec. Pozneje je na junijski seji vnovič vzpostavila ta problem /.../ Na decembrski seji, kjer so svetniki odločali o vračilu denarja, je bila prav tako med bolj izpostavljenimi svetniki. /.../

Kot novinarka si vedno prizadevam, da so gledalci celovito obveščeni o informaciji, da je ne prikažem enostransko, še najmanj pa »piarovsko«, zato sem na podlagi desetletnih izkušenj presodila, da je Andrejka Flucher primerna sogovornica na to temo. Napovedana je bila kot občinska opozicija, podpisana kot občinska svetnica SD-ja. V prispevku je svojo plat zgodbe predstavil tudi župan Rogaške Slatine. Ob tem bi želela še izpostaviti, da je župan Rogaške Slatine Branko Kidrič v prispevku nastopal 27 sekund, Andrejka Flucher pa »le« 17 sekund.«

Odgovor **varuhinje Marice Uršič Zupan**:

»Prispevek sem si podrobno ogledala in ocenjujem, da je avtorica v odgovoru ustrezno utemeljila, zakaj je kot sogovornico izbrala tudi občinsko svetnico iz vrst opozicije Andrejko Flucher. V prispevku jo je tudi ustrezno označila. Iz prispevka v ničemer **ni zaznati pristranskosti novinarko**, saj je dala besedo (v večjem obsegu kot svetnici opozicije) tudi županu, na vse očitke svetnice župan poda odgovor. Nikjer v prispevku, ki spoštuje žanrska pravila poročila, novinarka teme ni komentirala. Z vključitvijo svetnice iz vrst opozicije na temo, ki se nanaša na vračilo denarja, **je novinarka spoštovala Poklicna merila** in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija, ki med drugim od novinarjev terjajo, da poročajo uravnoteženo in celovito.«

Intervju/predvolilni čas

Gledalca **M. S.** je zanimalo, ali je primerno, da je v oddaji Intervju, z dne 9. 1. (TV SLO 1) voditelj gostil soustanovitelja stranke Konkretno, ki bo nastopila na volitvah.

»Spet politično tendenciozen Intervju Jožeta Možine s predsednikom DS, ki je ustanovil politično stranko s katero bo nastopil na volitvah. Gre za izrazito politično promocijo izven predvolilne kampanje. Je to skladno s pravili za to oddajo?«

Pojasnilo v. d. odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Jadranke Rebernik**:

»Gre za osebno oceno gledalca, do katere ima pravico. Pogovor je bil namenjen poglobljeni predstavitvi predsednika DS, ki je že dalj časa aktiven v družbenem in političnem življenju, ima pa tudi zanimivo življenjsko zgodbo. Intervju z njim ne izstopa v ničemer od drugih in ni v nasprotju s konceptom oddaj, v kateri smo gostili različne osebnosti, tudi aktivne politike.«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je dodala:

»Kot varuhinja pravic gledalcev sem preverila, ali je bila izbira gosta ustrezna zasnovi oddaje. Ta je, kot piše tudi na spletni strani RTV, namenjena "pogovorom z zanimivimi osebnostmi iz najrazličnejših področij". Pogovore vodijo Lidija Hren, Ksenija Horvat in Jože Možina. Pregledala sem goste oddaje za zadnje mesece, od te nedelje nazaj do 17.10. 2021 so se zvrstili: Katarina Bervar Sternad, Roman Žveglič, dr. Matej Acetto, Alojz Kovšca, dr. Slavoj Žižek, Boštjan Vasle, Ervin Hladnik Milharčič, dr. Tadej Battelino, Goran Markovič, dr. Alojz Ihan, dr. Maja Rus Makovec, dr. Tomaž Mastnak ... Iz seznama je razvidno, da **uredništvo sledi zasnovi** in gosti intervjuvance z zelo različnih področij, da je torej **tudi intervju s predsednikom Državnega sveta skladen s pravili za to oddajo**. Sestava gostov kaže tudi na njihovo nazorsko pluralnost, kar je ena od določb Poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija. Oddaja tudi ni kršila nobenega od načel Poklicnih meril glede žanra intervju. V izogib neenake obravnave kandidatov na volitvah pa Zakon o RTV določa natančna pravila v času volilne kampanje.«

Gost žaljivo o cepljenjih

Več kot 20 odzivov je varuh prejel na oddajo Politično s Tanjo Gobec, z dne 2. januar (TV SLO 1), v kateri je avtorica oddaje gostila pisatelja in publicista Alenko Puhar in Branka Gradišnika. V oddaji je voditeljica z gostoma govorila o 30-letnici države ter o družbeni razdeljenosti, tudi na ravni cepljenih in necepljenih. Pritožnike je zmotila izjava gosta Branka Gradišnika na vprašanje voditeljice o obveznem cepljenju zoper covid-19. Iz primerov:

»Želim izraziti svoj odločen protest glede nastopa g. B. Gradišnika v oddaji »Politično« z g. Tanjo Gobec, kjer je državljan Slovenije grobo žalil s hlapci in širil lažne informacije glede reševanja zelo resne zdravstvene krize.« **(R. I.)**

»Po dveh letih pandemije je nesprejemljivo, da nacionalna tv še vedno daje platformo ljudem brez stika z realnostjo za izražanje zanikanja znanosti in to brez kakršnihkoli popravkov laži in manipulacij, ki jih izrečejo. V preteklih dveh letih smo vam marsikdaj pogledali skozi prste in na socialnih medijih množično prosili, da se to nemudoma preneha, ker je v posmeh in ogrožanje vseh državljanom, zdravstvene stroke, predvsem pa znanstvenim dognanjem in sami resnici o dogajanju pri nas in po svetu. Dovolj je Zlatkov s trganjem mask iz obraza, dovolj Gradišnikov, ki nas obmetavajo z žaljivkami, dovolj Figlja, ki je sramota za svojo stroko brez empatije do sočloveka in več kot dovolj podpihovanja proticepilstva in medijskega prispevka k mrtvim in trajno obolelim zaradi vaše nespametne in sramotne uredniške politike. Vi izbirate kdo bo gost za določeno tematiko in kako ga boste predstavili in namesto strokovnjakov za cepljenje se povabi gospoda Gradišnika z njegovimi očitnimi blodnjami, ki nimajo

mesta v realnem svetu? In to ravno v začetku tsunamijq Omicrona. V teh primerih ne govorimo o svobodi govora, govorimo o ogrožanju vseh prebivalcev. Ogrožanju našega zdravja. Ogrožanju zdravstvenih delavcev in znanstvenikov. Njihovih življenj in njihovih družin. Grozno, da se moramo po 2 letih pandemije sploh ukvarjati s takimi pritožbami. Zgrožena sem in me je sram, da smo vsi prisiljeni v plačevanje tovrstnih nizkotnih neresničnih vsebin.« (N. R.)

»Kako lahko javni RTV tik pred petim valom gosti nekoga (Branko Gradišnik), ki obtoži vse nas, ki smo se cepili, da smo soodgovorni za razvoj in mutacije virusa covid-19? Ter nas še žali, da smo hlapci? Nimam besed. Sem izjemno razočaran.« (U. Z.)

»Ne vem na kakšni osnovi se je voditeljica odločila za tega gosta, ki nima popolnoma nobenih kvalifikacij za to področje, je bilo pa iz njegovih drugih javnih objav jasno kakšna so njegova stališča in kako jih bo v oddaji predstavljal. Z izbiro takšnega gosta se je voditeljica, in s tem tudi RTV Slo, odločila za nasprotovanje cepljenju, kar ni v javnem interesu. Takšna oddaja je v posmeh napisu Cepimo se, ki ga TV Slo predvaja na zaslonih in še bolj v posmeh številnim zdravstvenim delavcem, ki se trudijo z zdravljenjem obolelih ter za povečevanje deleža cepljenih.« (R. J.)

»Sem Slovenec, sem se dal tudi cepiti. Med drugim plačujem RTV prispevek. Verjetno si s tem zaslužim, da me v vaši oddaji Politično gostje žalijo in razlagajo moj genski zapis... Ker imam tudi otroke, se je torej moj genski zapis prenesel tudi na moje otroke... S tem vaš gost, vaša oddaja in vaša RTV žali tudi moje otroke...« (S. G.)

»To, da je cepljene državljanke (več kot polovico) označil za nekakšne nosilce hlapčevskega gena, je nesprijemljivo in nedopustno in terja opravičilo. Ne le njegovo, ampak tudi od medija, ki je glede na znana stališča g. Gradišnika to lahko pričakoval. Takšno zanikanje znanosti in proticepilska stališča na javni RTV žal niso nič novega, bi pa bilo prav, da se s tem enkrat za vselej prekine, če je mediju res v interesu slogan CEPIMO SE, ki je prikazan ob njegovem logotipu.« (P. P.)

Za pojasnilo o oddaji je varuhinja prosila v. d. odgovorne urednice informativnega programa TV Slovenija **Jadranko Rebernik**, ki je odgovorila:

»Tema oddaje Politično s Tanjo Gobec, v kateri sta sodelovala Alenka Puhar in Branko Gradišnik, sicer ni bila niti epidemija, niti cepilska strategija, ampak, kot je voditeljica tudi povedala v uvodu, 30 let države, razkol v družbi, razdeljenost zaradi cepljenja, supervolilno leto. Tak je bil uvod in te iztočnice sta dobila gosta, pisatelja, prevajalca, publicista, oba avtorja kar nekaj odmevnih knjižnih del. Vsi naši gostje so obveščeni, da morajo za vstop v RTV prostore izpolnjevati PCT status, kar preverjajo pristojne službe že na vhodu, in vsi nastopajoči ukrepe spoštujejo. Žal je na koncu zaradi ene izjave g. Gradišnika celotna oddaja izzvenela kot spodbujanje anticepilstva, čeprav to ni bil namen.

Ključne argumente v prid cepljenju gledalcem predstavljamo vsakodnevno in bomo to še naprej počeli, v vseh oddajah Informativnega programa Televizije Slovenija. Imamo dileme, kako primerno nasloviti tisti del prebivalstva, ki se iz različnih razlogov za cepljenje še ni odločil oziroma tega ne želi. Tudi njim je bila namenjena posebna oddaja Premagajmo covid.

Odzivov, z različnimi predznaki, je bilo veliko, kar pomeni, da smo zadeli v neko nerazčiščeno, perečo materijo, a hkrati kaže, da se pogovora nismo lotili najbolj pripravljeni. B. Gradišnik je znan po svojih stališčih, zato bi jih voditeljica morala pričakovati in se ustrezno pripraviti na morebitno provokacijo. Žal se to ni zgodilo. Gradišnikova izjava, resda morda mišljena simbolno, o cepljenih kot hlapcih, ni bila primerno naslovljena s podvprašanjem, zato je tako neprijetno obvisela in negativno odmevala med gledalci. Z zmerjanjem cepljenih ali tistih, ki se niso cepili, ne spodbujamo strpnega dialoga med ljudmi, naloga RTV Slovenija kot javnega servisa pa je dati prostor različnim mnenjem, ob visoki kulturi dialoga. Menim, da bi si za pripravo na tovrstne goste in teme voditelji morali vzeti čas ter pregledati priporočila varuha gledalčevih pravic o poročanju v času epidemije, ki jih je v zadnjih dveh letih varuhinja pripravila večje število in dajejo odličen okvir za pripravo tudi na tako zahtevne pogovore. V konkretnem primeru se to, kot kaže, ni zgodilo.«

Zaradi razumevanja konteksta in natančnejše ocene je **varuhinja Marica Uršič Zupan** v odzivu navedla odgovor Branka Gradišnika v celoti: »Ne samo, da ostaja taka odločitev prostovoljna, ampak v Sloveniji na srečo nimamo tega zgodovinskega mema, ki recimo Avstrijce, Nemce, Francoze, Angleže, Belgijce, Holandce ... - se pravi bivše kolonialiste, ki so najbolj brezobzirno delali z ljudstvi dežel, ki so jih te kolonialne sile prisvajale -, ali pa sile osi - Nemčija, Italija, Avstrija, ki je po drugi strani želela imeti kolonije, pa je šla v svetovno vojno zaradi tega, ker jih ni mogla dobiti ... V vseh teh so se navadili teptati svoje ljudstvo in to delajo ravno zdaj in zato imajo take predpise. Mi smo bili hlapci in smo se kot hlapci naučili ponižnosti, pokornosti in tako naprej. Tisti, ki nosijo ta gen, ta mem, so pač tisti, ki so se dali cepiti, potem je pa še ena druga tradicija - to pa je Prešernovska, leto 48, narodno buditeljstvo, osvobodilna fronta, študentsko gibanje, liberalizem in na koncu osamosvajanje - ta del pa prehaja bolj v to, da nam je bolj pomembna osebna svoboda. Seveda je pomembna, brez skrbi, boste ženske videle, ko vam bodo iz istih zdravstvenih razlogov rekli, da ne smete več abortusov delati, ker je Slovencev premalo. Ali pa da morate abortuse delati, nujno, zaradi tega, ker je na zemlji preveč prebivalstva.« Voditeljica je zadnji del izjave (o abortusu) komentirana z besedami: »Zaenkrat je v Ustavi in naj tako ostane,« nato pa prešla k naslednjemu vprašanju.

V nadaljevanju je **varuhinja Marica Uršič Zupan** zapisala **MNENJE**:

»Menim, da je urednica ustrezno pojasnila zasnovo oddaje in tudi ustrezno ocenila napako voditeljice, ko se ni odzvala na sporno izjavo gosta.

Kot varuhinja pravic gledalcev RTV Slovenija sem, glede na prejete odzive, najprej preverila, ali je bila tema oddaje primerna z vidika zagotavljanja javnega interesa, k čemur je RTV Slovenija zavezana. Temu pritrjujem, za prvo oddajo v letu 2022 je bil nabor več družbeno aktualnih tem primeren, vsebina oddaje je bila primerno predstavljena gledalcem. Teme so ustrezale tudi formatu oziroma žanru oddaje. Izbira gostov, ki bi te teme ustrezno nagovorila, bi lahko segla širše v krog družboslovcev z več sociološkega znanja, za 2. januar, ki je bil še del prazničnega obdobja ob prelomu leta, pa je bil izbor dveh književnikov in publicistov celo primernejši, čeprav se je s tem povečalo tveganje, da bodo njune ocene

bolj subjektivne. Ker gre za pogovorno oddajo, v kateri gostje izražajo tudi mnenja, je to dopustno in celo zaželeno ter skladno s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike v programih RTV Slovenija.

Ta **poklicna merila pa v čl. 5.6**, ki določa pravila intervjuja (oddaja Politično s Tanjo Gobec ima vse elemente intervjuja oziroma pogovorne vrste), **določajo tudi, da ko sogovornik izrazi polemična stališča, jih je treba med pogovorom razjasniti**. Stališče Branka Gradišnika o tem, da smo bili Slovenci narod hlapcev in da so se zato tisti, ki nosijo ta gen, dali cepiti, tisti, ki sledijo liberalnejši tradiciji, pa ne, je vsekakor polemično, prepoznati pa ga je mogoče tudi kot žaljivo do vseh, ki so se cepili. **Zato bi morala voditeljica s podvprašanjem ali drugačnim posegom sogovornika spodbuditi, da ga razjasni. Tega ni storila**. Odzvala se je na izjavo o abortusu, ne pa na izjavo pred tem.

Za svoje izjave je seveda v prvi vrsti odgovoren vsak sam. V javnih medijih pa prevzemajo del odgovornosti za izjave sogovornikov tudi novinarji in uredniki. Kot izhaja iz načel novinarske etike oziroma medijske odgovornosti, mora medij, javni še toliko bolj, spoštovati načelo asimetrije odgovornosti, po katerem nosi poleg gosta del odgovornosti za njegove izjave tudi medij oziroma novinar, ki mu odstopi medijski prostor. O tem, kako to udejanjati v praksi, je novinarjem in urednikom RTV Slovenija od 12. oktobra lani v pomoč tudi zapis na spletni strani Varuha *O teži javne besede – Gosti oddaj in kultura javnega dialoga*.«

Tarča o javnomnenjskih raziskavah

Gledalec **M. P.** je imel pripombo glede oddaje Tarča (Javnomnenjske raziskave), z dne 27. januar.

»Zanima me celotna javnomnenjska anketa Parsifala glede na ostale agencije.«

Odgovor **varuhinje Marice Uršič Zupan**:

»Ogledala sem si oddajo Tarča, na katero opozarjate, in ugotovila, da je bilo gledalcem jasno predstavljeno (s strani voditeljice, pa tudi s strani g. Rončeviča), da je razlika med Parsifalovo in ostalimi anketami posledica dejstva, da so za Parsifal navedli odstotke opredeljenih anketirancev, pri ostalih pa odstotke vseh anketiranih. V omenjenem primeru zato ne moremo govoriti o manipulaciji.«

Zadeva Utrip/Dražgoše

Varuhinja je prejela 339 odzivov gledalcev na oddajo Utrip, ki je bila na sporedu TV Slovenija 1 v soboto, 15. januarja. Avtor oddaje je bil Jože Možina. Objava vsebine je sprožila val pritožb, da vsebina potvarja zgodovino, sledil pa je val pohval, da je avtor končno povedal resnico.

Varuhinja Marica Uršič Zupan je v presoji oddaje med drugim zapisala, da je oddaja izpostavila **temo, o kateri v družbi ni soglasja**, in dodala, da je RTV Slovenija kot javni medij dolžna odpirati tudi takšne teme, vendar jih morajo avtorji nasloviti še **posebej tenkočutno in celovito**. **Oddaja, ki je namenjena pregledu tedenskega dogajanja**, med katerim je

izpostavljena tema samo eden od dogodkov, **tega ne omogoča, ker je prekratka in ker ni zasnovana tako, da bi omogočila natančno, nepristransko, verodostojno in celovito predstavitev teme.**

Oddaja je po mnenju varuhinje Marice Uršič Zupan kršila točki 9.6. in 9.10 Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki govorita o uporabi gradiva iz dokumentacije in arhiva ter določata, da mora biti **arhivsko gradivo jasno označeno** ali identificirano tako, da je razvidno, da ne gre za sveže posnetke.

Celotno poročilo z odzivi gledalcev, pojasnilom avtorja in mnenjem ter priporočilom **varuhinje Marice Uršič Zupan** je objavljeno kot **PRILOGA 1** na str. 62.

Tarča/Dosje Kangler

Varuh (kot institut) je prejel 25 pisnih in dva telefonska odziva na oddajo Tarča - Dosje Kangler, od tega enega po oddaji Dosje Kangler 2. del (20. januar, TV SLO 1), vse ostale po prvi oddaji (6. januar, TV SLO 1). Dva odziva sta bila sočasno posredovana tudi Programskemu svetu RTV Slovenija.

Varuh je prejel tudi peticijo podpore voditeljici oddaje Eriki Žnidaršič in oddaji Tarča, ki jo je na spletu podpisalo 6038 podpisnikov, ki so zahtevali 2. del oddaje Dosje Kangler.

V oddaji Tarča Dosje Kangler so ustvarjalci oddaje analizirali 26 primerov zoper nekdanjega mariborskega župana, danes državnega sekretarja na notranjem ministrstvu, ki so se vsi pravnomočno končali v njegovo korist. Gost prve oddaje (6. 1.) je bil Franc Kangler.

Gostje druge oddaje (Dosje Kangler 2. del, 20. januar, TV SLO 1), v kateri ustvarjalci preiskujejo, zakaj so se pravosodni postopki končali v prid nekdanjega župana, oz. analizirajo, kot je zapisano v opisu oddaje, »velik zdrs pravosodnega sistema«, so bili: Darko Simonič, vodja Okrožnega državnega tožilstva v Mariboru, dr. Zlatan Dežman, nekdanji sodnik, in Drago Kos, nekdanji predsednik Komisije za preprečevanje korupcije.

Večina gledalcev je prvi Tarči naštevala očitke: »nespoštovanje gosta«, »blatenje gosta«, »sovražnost«, »nestrpno voditeljico«, »prostaški pristop«, »zlorabo novinarstva«, da »dodatno razdvaja že tako maksimalno razdeljen narod«, da voditeljica ni omogočila gostu, da bi odgovoril na očitke, da je bila oddaja kot sodni proces in politično motivirana. Odzive podpore oddaji in voditeljici oddaje (ter peticijo) pa je spodbudilo dogajanje po predvajanju prvega dela, in sicer zapisi na spletnih omrežjih in odločitve, da se drugi del oddaje ne predvaja v terminu oddaje čez teden dni. Takrat (13. 1.) je bila predvajana oddaja Premagajmo covid. Primeri odzivov:

»Ocenjujem, da je oddaja bila izpeljana izjemno neprimerno in nedostojno. Razlog za takšno vsebino pa so najverjetneje prihajajoče parlamentarne volitve na katerih bo nastopil tudi g. Kangler.

G. Kangler je zaradi množičnih kazenskih ovadb, ki so bile zavržene, v življenju že tako ali tako veliko pretrpel. Ne samo on, temveč tudi njegova družina.« (M. T.)

»Ostro protestiram proti takšnim lažem in manipulacijam v zadnji oddaji Tarča, ko maltretirate človeka g. Franca Kanglerja, ki ga je sodišče oprostilo vseh obtožb.« (A. M.)

»Voditeljica kar naprej ni pustila do besede g. Kanglerju izsiliti si jo je moral sam, da ji je lahko povedal, da širi laži. Povabljenemu gostu ne dovoliti do besede, da bi se lahko branil očitkov, pa je res nedemokratično in zavrženo! Na ekranu smo ves čas spremljali izjemno nestrpno, prepirljivo in nekorektno voditeljico do gosta, ki se je trudil potrditi svojo nedolžnost. Na sodišču je bil v vseh obtožbah spoznan za nedolžnega. Torej ni kriv in sedaj bo "RTV Slo" obsojala to kar ni sodišče?« (M. M.)

»V teh dneh berem, da bi naj nekdo pritiskal na Eriko Žnidaršič in na ustvarjalce Tarče ki je bila v Četrtek. Sedaj me res zanima kdo ste vi na rtv da boste sodili človeku ki je bil oproščen v vseh 26 kazenskih ovadbah. Zakaj ne vprašate policije, tožilstva, sodnikov, kaj so naredili, da mu niso dokazali odgovornosti.« (L. B.)

"Oddaja je bila politično motivirana in namenjena blatenju F.K. in njegove politične opcije." (Š. L.)

»Izražam svoje globoko nestrinjanje s postopki in pritiski, ki se izvajajo na gospo Eriko Žnidaršič. Pričakujem, da bo lahko v miru in profesionalno kot do sedaj nadaljevala svoje delo. Tarča je pomembna oddaja in gospa Erika se je s svojim profesionalnim pristopom dotaknila pomembnih tem naše družbe. S svojo nepristranskostjo nas je prepričala in po drugi strani pokazala ogledalo vsem, ki zlorablajo svojo politično moč.« (M. J.)

»Po zadnji oddaji Tarča, kjer je gostoval nekdanji mariborski župan in zdajšnji državni sekretar na notranjem ministrstvu Franc Kangler, se vršijo nadaljnji pritiski na RTV in voditeljico oddaje Tarča. Erika Žnidaršič je bila v zadnjem tednu deležna več groženj, ustrahovanj, diskreditacij, pojavile so se celo govornice o tem, da bo odpuščena, prav tako pa je še vedno neznana usoda oddaje Tarča. Zaradi tehtnih vprašanj, ki jih je voditeljica zastavljala, je bila deležna napadov, predvsem s strani Kanglerja in trenutne vlade.

To je pripeljalo celo do tega, da bo v četrtek, 13. 1. 2022, potekala izredna seja Komisije za informativne programe RTV Slovenija, kjer bo razprava o oddaji Tarča z dne 6. 1. 2022. Erika Žnidaršič na to sejo ni povabljena in zdi se, da bodo odločali brez nje. Poziv k izredni seji programskega sveta in lažne informacije, ki so zaradi zadnje Tarče zakrožile v javnosti, so nedopusten pritisk na novinarje in urednike v celotnem informativnem programu.

IZRAŽAMO JASNO PODPORO EKIPI TARČA IN NJENI VODITELJICI, ERIKI ŽNIDARŠIČ.

Članom komisije, ki bodo razpravljali o Tarči, sporočamo tudi, da si želimo neodvisnih novinarjev, ki morajo svoje delo opravljati brez političnega pritiska.

Prav tako sporočamo, da si gledalke in gledalci želimo videti drugi del oddaje Tarča. V prvi oddaji je namreč voditeljica Tarče zaključila z besedami: "Hvala lepa za pojasnila. V naslednji Tarči jih pričakujemo od policije, tožilcev in sodišča. Hvala, ker ste nas spremljali", vendar pa ta teden Tarče ni na sporedu.

Na izredni seji bo prisotna tudi Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev. Pozvali jo bomo, da prenese naše sporočilo do Programskega sveta RTV in se zavzame za neodvisno RTV Slovenija, ki jo pričakujemo prebivalke in prebivalci. Uprimo se političnemu usmerjanju javne RTV.« (Iz peticije)

Varuhinja Marica Uršič Zupan je o zadevi pripravila **POROČILO**, ki je v celoti objavljeno kot **PRILOGA 2** na str. 69. Na tem mestu objavljamo **poudarke** iz poročila.

Varuh je pridobil odziv v. d. odgovorne urednice informativnega programa TV Slovenija **Jadranke Rebernik**, urednika oddaje, varuhinja Marica Uršič Zupan je za pojasnila prosila tudi voditeljico oddaje. Voditeljica oddaje odgovora ni poslala, odziva urednika oddaje in v. d. odgovorne urednice sta vključena v poročilo o zadevi. V. d. odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Jadranka Rebernik** pa je v Poročilu v zvezi z oddajo Tarča, ki ga je poslala Varuhu in Programskemu svetu, zapisala:

»Ekipa oddaje Tarča je pričela pripravljati temo o primeru Kangler še v času mandata prejšnje odgovorne urednice, raziskavi teme so namenili veliko časa. Oddaja je bila namenjena analizi 26 primerov, ki so tekli zoper g. Kanglerja. Ključno vprašanje, zastavljeno tudi v obeh oddajah, je, zakaj so preiskovalci odprli toliko zadev, ki so na koncu vse po vrsti padle ali se končale z oprostilno sodbo. Oddaja je bila namenjena novinarski analizi, kar je naša dolžnost. Vse zadeve so pravnomočno zaključene, zato je novinarska obravnava v tem primeru še veliko bolj smiselna, saj nikakor ni več mogoče vplivati na potek zadev.

Naloga novinarstva je tudi, da gleda pod prste pravosodju, kako je v tem primeru opravilo delo. Pravosodje je v Sloveniji deležno različnih kritik, zato je prav, da se jim posveti temeljita analiza. Gotovo to ni zadnja oddaja, v kateri se bomo ukvarjali s težavami, ki pestijo pravosodni sistem, saj je tem veliko – od očitkov okrog diplome in pravosodnega izpita vrhovnega sodnika Masleše naprej. Tudi tem temam bomo posvetili oddaje v bližnji prihodnosti.

Podobno oddajo, kot je bila ta o primeru g. Kanglerja, je Tarča leta 2019 naredila tudi o g. Jankoviču, s to razliko, da ta takrat ni prišel v studio na pogovor.

Urednik Tarče Boštjan Kogovšek mi je v poročilu zagotovil, da so vse, kar je bilo v oddaji navedeno, preverili in da so vse trditve, izrečene v prispevkih, podkrepljene z ogromno dokumentacije.«

Iz **MNENJA** varuhinje Marice Uršič Zupan:

»Način obdelave za javnost pomembne in zelo kompleksne teme ni bil primeren za dve ločeni enourni oddaji. Od ene do druge oddaje se je zaradi časovne odmaknjenosti fokus oddaje med gledalci že deloma izgubil, dodatno se je izgubil še zaradi dolgega, dvotedenskega časovnega razmaka.

V. d. odgovorne urednice informativnega programa je pojasnila razloge za dvodelnost oddaje, a odločitev za takšno časovnico ni bila optimalna. **V prvi oddaji so umanjali**

sogovorniki za odgovore na drugi del izhodiščnega vprašanja (»ali gre za poraz sistema«). Če bi obe oddaji združili v eno, bi izbira sogovornikov ustrezala fokusu oddaje, četudi ne bi vsi nastopali v oddaji sočasno, temveč ločeno v prvem delu Kangler in v drugem delu ostali gostje.

Zaradi razdelitve ene teme v dve oddaji je prišlo tudi do žanrske neenotnosti oddaje. Tarča je zasnovana kot pogovorna oddaja, praviloma z več gosti v studiu, žanrsko bi jo lahko opredelili kot okroglo mizo z dodatnimi elementi raziskovalnega novinarstva. V primeru obravnavanih oddaj je takšno obliko ohranila druga oddaja, prva pa je imela ob raziskovalnih elementih obliko intervjuja, ki pa za fokus oddaje ni bil ustrezen.

Fokus oddaje se je še dodatno izgubil zaradi »vrinjene« oddaje o covidu-19. V. d. odgovorne urednice je pojasnila razloge za umestitev oddaje o covidu v čas med prvo in drugo oddajo, iz tedaj hitro naraščajoče krivulje okužb lahko zaključimo, da je bila odločitev za oddajo o covidu točno na 13. januar tudi pravilna. A dejstvo je, da je oddaja o covidu med gledalci še povečala izgubo fokusa med prvo in drugo oddajo Dosje Kangler.

Glede očitkov gledalcev, da je bila oddaja Dosje Kangler pristranska in (še eno) sojenje Francu Kanglerju, je vnovična analiza oddaje na podlagi Poklicnih meril in načel novinarske etike ter Programskih standardov RTV Slovenije pokazala, da voditeljica v nekaterih primerih gostu res ni dala dovolj časa za odgovore ali zaključek misli, vendar tega ni počela bistveno več kot v drugih oddajah Tarča, zato **je očitek o pristranosti neutemeljen**. Gre za slog vodenja, ki pri gledalcih lahko pusti vtis pristranosti in nespoštovanja gosta zaradi odločnega načina spraševanja, čeprav ne krši poklicnih meril in načel novinarske etike.

Zato **razlog** za vtis med gledalci **o pristranskosti in »novinarskem sojenju« v prvi oddaji ni bil način spraševanja, temveč obravnava ene teme v dveh oddajah na način, da v prvi oddaji ni bilo sogovornikov za vsa izhodiščna vprašanja oziroma temo oddaje.**

»Negativen« Utrip

Dva gledalska odziva sta izpostavila »negativizem« v Utripu, z dne 22. januar.

»Pa dobro veste vsi, da se je z zadnjem tednu zgodilo veliko pozitivnega v Sloveniji.

Tako negativno usmerjena oddaja se na javni televiziji ne bi smela zgoditi.« (T. B.)

»Njen negativizem se precej razlikuje od mojega pogleda, kot da živi v drugi državi kot jaz. Razlika je v tem, da ona vidi samo slabo, jaz pa želim videti stvari realno, vlada dela dobro in ni vse slabo.« (T. L.)

Varuhinja Marica Uršič Zupan je za odziv na oddajo prosila v. d. odgovorno urednico, odgovora ni prejela. V svoje odgovoru je zapisala **MNENJE**:

»Tu vam podajam krajše mnenje o oddaji Utrip, ki je bila na sporedu 22.1.

Oddaja Utrip je po vsebinski zasnovi »oddaja Informativnega programa z najdaljšo tradicijo. Nastala je leta 1988, kot redni tedenski pregled notranjepolitičnih, gospodarskih, družbenih in kulturnih dogodkov v državi, ki je bila takrat še Jugoslavija. V oddajo so si utirala pot alternativna politična razmišljanja, informacije in slikovni materiali, ki v drugih oddajah takratnega Informativnega programa še niso uspeli ugledati luči sveta. UTRIP, ki je zdaj že polnoleten, si je postopno izboril prostor izrazito avtorske oddaje in subjektivnega pogleda na najpomembnejše dogodke minulega tedna. Ustvarjalci imajo pri pripravi oddaje kar največjo ustvarjalno svobode.«

Vsebinska zasnova oddaje daje njenim ustvarjalcem veliko svobode glede tega, katere dogodke preteklega tedna izpostavijo, kako jih povežejo v poročilo o dogajanju, kako jih komentirajo in kakšen poudarek dobi oddaja z načinom pripovedi, izborom slikovnega in video gradiva, glasbeno opremo, dramaturgijo in drugimi narativnimi elementi. **Utrip, na katerega ste se odzvali, je avtorski pogled na dogajanje preteklega tedna, s čimer avtorica ni v ničemer kršila vsebinske zasnove in žanrske tipike oddaje.**

Edina kršitev je kršenje **točke 9.6. in 9.10 Poklicnih meril in načel novinarske etike.** Točka 9.6. avtorjem oddaj nalaga, da morajo biti poslušalci in gledalci »primerno obveščeni, kadar je bilo zvočno ali slikovno gradivo posneto bistveno prej, preden je bilo predvajano«, točka 9.10 pa: Arhivsko gradivo mora biti jasno identificirano, kadar iz konteksta ni popolnoma razvidno, da ne gre za sveže posnetke. To velja zlasti za informativne in dokumentarne programe: v takih programih je arhivsko gradivo priporočljivo v sliki označiti z datumom, navedbo 'arhivski posnetki' ipd.« V oddajo vključeni stari posnetki (leto, dve in celo več) niso bili primerno označeni z datumom nastanka, iz spremnega besedila ali konteksta ni bilo dovolj razvidno, da gre za stare posnetke.

Ker je oddaja Utrip avtorska oddaja z izrazitim subjektivnim pogledom, žanrsko torej (tudi) komentar, jo je, v duhu spoštovanja pravil komentarja, potrebno presojati tudi z vidika točke 5.7 Poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenije, ki pravi: »Ker subjektivna mnenja temeljijo na določenih, velikokrat tudi parcialnih dejstvih, morajo uredniki zagotoviti, da bodo zasnove in vsebine komentarjev čim bolj pluralne. **V določenem obdobju morajo biti komentarji uravnoteženi, to pomeni, da morajo biti zajeta vsa relevantna stališča.**« Pregled vseh petih oddaj Utrip v januarju 2022 pokaže, da januarske oddaje Utrip zahtevo po pluralnosti izpolnjujejo: oddaje je pripravilo pet avtorjev, ki so v oddajah zavzemali različna stališča in dajali poudarke različnim temam in dogodkom.«

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

O filmih na TV Slovenija

Gledalka **M. Č.** je varuhinji poslala sporočilo, v katerem je komentirala izbor filmov na TV Slovenija. Zmotile so jo tudi ponovitve nekaterih filmov.

»Včerajšnji film Najine prve počitnice je na sporedu že drugič, prav tako film Ples za boga Lugha, dve nedelji zapored je bil na sporedu popoldne isti božični film Pozabljeni božič. Čemu se filmi ponavljajo, prej tega nisem zasledila? Prav tako je bil film na božični večer z naslovom Božič na rtu spominov za RTV standarde neprimeren, pod nivojem. Opaziti je padec kakovosti, kakšni so argumenti?«

Odgovor je pripravila urednica tujega TV-programa **Neli Vozelj Aberšek**:

»Ob nakupu licence za film ponavadi dobimo pravico predvajanja 2x oz. 4x za čas dveh let. Ker se nam zdi edini primeren čas za predvajanje božičnih filmov v času božičnih praznikov, seveda lahko naletite na isti film tudi 2x. Od nas je odgovorno, da izkoristimo vsa predvajanja, ki so nam na voljo. To počnemo že od nekdaj. Obenem je potrebno poudariti, da so naši gledalci zelo različni in imajo različna pričakovanja; naša naloga je, da jim ponudimo kar najbolj pester in tudi po zahtevnosti raznolik program.«

Varuhinja Ilinka Todorovski:

»Sama lahko dodam, da so okusi občinstva resnično različni, vse bolj raznolik pa je tudi način gledanja televizije: tisti, ki nimajo možnosti gledanja z zamikom, se veselijo ponovitev; če jim prvo predvajanje uide tudi protestirajo, če ponovitev ni. Tisti, ki možnost gledanja z zamikom imajo ali če gledajo hibridno oz. prek spleta, pa imajo do ponovitev odklonilen odnos. RTV mora nekako zadovoljiti vse te interese.

Ni pa mi treba razlagati dejstva, da se predvajalne avtorske pravice, še posebej za uspešnice, dražijo, medtem ko je RTV-blagajna že desetletje nespremenjena, saj se večinsko polni iz RTV-prispevka.«

Gledalec **M. B.** pa se je odzval na film, ki je bil na TV SLO 1 predvajan 1. januarja:

»Akcijski (po moje povsem nesmiseln) ameriški film na praznični dan ob 21. uri se nama je z ženo zdel povsem neprimeren za predvajanje na tak dan ob tej uri. Prosim za utemeljitev odgovornih, zakaj so ga uvrstili v program v tem terminu.

Nehote sem dobil občutek, kot da bi želeli odvrniti gledalce.«

Odgovor **varuhinje Ilinke Todorovski:**

»Uredništva skušajo program sestaviti tako, da bi bil sprejemljiv za raznoliko publiko. Nikoli pa z njim niso zadovoljni vsi – kar potrjuje tudi vaše pismo.

Film, ki je bil po vašem mnenju nesmiseln, je akcijska ljubezenska komedija z odlično igralsko zasedbo, ki je po uredniškem mnenju sodila v ta programski pas (gl. spodaj). Gledalci pogosto pišejo, da si v epidemičnih časih in še sploh med prazniki želijo več veselih in optimističnih filmov. Za zahtevnejšo in običajno manj vedro neameriško produkcijo so rezervirani drugi TV-termini, predvsem sredin Film tedna, petkova Kinoteka in sobotni Sedmi pečat.

O TV-razvedrilu na zadnji dan v letu lahko zapišem le, da so okusi zelo različni, o čemer se vedno znova prepričam tudi iz odzivov. Z mnenji seveda ne morem polemizirati. Lahko pa obžalujem seksistične opazke o programskih ustvarjalkah.«

KOT NOČ IN DAN /KNIGHT AND DAY / ZDA / 2010

Režija: James Mangold / Scenarij: Patrick O'Neill / Igrajo: Tom Cruise, Cameron Diaz, Peter Sarsgaard, Jordi Molla, Viola Davis, Paul Dano in drugi ...

Akcijska ljubezenska komedija. Zgodba se vrti okoli osamljene ženske June Havens, ki ji na prvi pogled nedolžen zmenek na slepo popolnoma obrne življenje. Spozna se namreč z vohunom Royem Millerjem, ta pa jo popelje na nevarno pot po vsem svetu, da bi zaščitil akumulator, v katerem je skrivnost neskončnega vira energije. Juno istočasno pričakuje sestra April na svoji poroki, saj mora zamenjati njunega pokojnega očeta in pospremiti sestro do oltarja.

Evropski filmi in država izvora

Gledalec **A. T.** je izrazil naklonjenost evropski filmski produkciji. Meni, da je tudi na TV Slovenija predvajanih premalo evropskih filmov. Poleg tega opaza, da se v opisih filma na navaja več podatkov o tem, kje je bil film narejen.

»Rad gledam dobre filme, ki so na drugih, komercialnih programih predvsem ameriški, slabi, nasilni, osladni in polni ameriške večvrednosti...

Neverjetno koliko teh, najbrž ne prav poceni odkupijo naše tv. Zares grozljivo favoriziranje ZDA pri toliko dobrih in najbrž cenejših, predvsem evropskih filmih?

Slednjih je tudi na TV1 in 2 zares premalo!

Pred ogledom z zamikom, si zato vedno ogledam vsebino, letnik in kje je bil film narejen. Zadnja leta opažam, da v opisih **ne navajate več, kje je film narejen?**

Zakaj je ta, pomemben podatek kar naenkrat izostal?«

Urednica Uredništva tujih oddaj **Neli Vozelj Aberšek** je odgovorila:

»Država nastanka je še vedno navedena, spodaj, pod tekstom oz. opisom vsebine. Morda kdaj umanjka, kadar gre za koprodukcijski film, kjer je vpletenih veliko držav.«

Urednica je dopisala, da bodo v uredništvu preverili, ali je teh primerov veliko in poskrbeli za poenotenje.

Barbara Zemljič iz Službe za programski kontroling je posredovala podatke o deležu evropske produkcije med filmi (vir podatkov je evidenca predvajanega programa TV Slovenija za leto 2021):

»Delež evropske produkcije pri predvajanih filmih predstavlja 74% vseh predvajanih filmov v letu 2021 (290 filmov) na TV Slovenija, preostalih 26% pa predstavlja delež filmov iz ZDA in preostalega sveta (101 film).«

Bomo lahko ponovno gledali Sodobno družino?

Gledalec **M. B.** je izrazil zanimanje za ponovno predvajanje serije Sodobna družina na TV Slovenija.

»Pišem vam, ker imam za vas vprašanje glede popularne nanizanke Sodobna družina (Modern family). Zanima me ali bo nanizanka ponovno na vašem sporedu ali pa bo morda na voljo v spletnem arhivu.«

Odgovor urednice Uredništva za tuje oddaje na Televiziji Slovenija, **Neli Vozelj Aberšek**:

»Serijo Sodobna družina smo predvajali pred leti, natančneje, med leti 2011 in 2015 in sicer prve tri sezone, ki pa niso bile najbolj sprejete pri naših gledalcih, zato se (ob zmanjšanem proračunu za nakup oddaj) za naslednje sezone nismo odločili. Odkupa serije zaenkrat ne načrtujemo.«

Pričevalci/vprašanja

Gledalec **J. M.** meni, da so vprašanja avtorja oddaje Pričevalci sugestivna.

»Prosim opozorite gospoda Jožeta Možino, ki vodi oddaje PRIČEVALCI, naj preneha pričevalcem sugerirati, kaj naj odgovorijo. Tako iz verodostojnih ljudi, ustvarja neverodostojne. Upam na odgovor.«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je pripombo posredovala avtorju oddaje J. Možini, ki je odgovoril:

»Bralko ali bralca bi vprašal za konkretne primere tega, kar navaja. Vprašal bi jo tudi o njenih/njegovih izkušnjah/predlogih, kako se to počne.«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je dodala:

»Da bi preverila vaše navedbe, sem si ogledala zadnje tri oddaje Pričevalci, a **tega, kar navajate, nisem zasledila**. Ker so oddaje dolge, morda nisem bila dovolj pozorna. Zato vas prosim, da navedete točno oddajo in njen odsek, kjer ste zaznali očitano nepravilnost.«

Gledalec je v odgovoru na odgovor pojasnil, da gre za več oddaj, ni pa navedel, katere.

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Zimski pozdrav

Dve mnenji gledalcev se nanašata na kakovost televizijskega razvedrila v oddaji Zimski pozdrav.

»Sedaj pa se vi s petkovo oddajo Zimski pozdrav podcenjujete Slovence, kar je opazno z nižanim nivojem glede na oddajo V petek zvečer. Ta nadomestek ni nikakršen.« (**D. V. G.**)

Vanja Vardjan, odgovorni urednik Razvedrilnega programa, TV Slovenija, je odgovoril:

»Spoštovani, oddaj v Petek zvečer in druge redne oddaje Razvedrilnega programa TVS se na male ekrane vračajo konec februarja, kar je poslovna in uredniška politika TV Slovenija že v preteklih letih.«

»Kar nekaj časa sem oklevala glede komentarja o oddaji Zimski pozdrav. Menim, da je oddaja na nizkem nivoju predvsem glede izbora glasbe, ki nikakor ne pritiče poslušalcem, ki imajo vsaj malce znanja s področja glasbe. Voditeljica vodi oddajo (oprostite izrazu) "pocukrano". Glede na to, da je kar nekaj sprememb na TV, dvomim, da boste s takimi oddajami dvignili raven poslušljivosti.« **(K. P.)**

Vanja Vardjan, odgovorni urednik Razvedrilnega programa, TV Slovenija, je pojasnil:

»Spoštovani, oddaja Zimski pozdrav je najbolj gledana v svojem terminu, verjamem pa, da tak tip oddaje in glasbe ne spremljajo vsi ljudje. Glede kakovosti glasbe pa lahko ocenim, da je kakovost znotraj tega glasbenega žanra na visoki ravni, saj v njej nastopajo najbolj priznane skupine in izvajalci narodno-zabavne glasbe, ki so svojo potrditev dosegli tako doma kot v tujini. Voditeljica je sicer med gledalci zelo priljubljena, prav tako je strokovnjakinja za to glasbeno zvrst, je pa lahko njen stil vodenja nekemu všeč in drugim ne, kar je normalno. Vsekakor si ne želimo, da bi gledali programe drugih televizij, ob tem vam lahko sporočimo, da se konec februarja na male ekrane vračajo vse redne oddaje razvedrilnega programa TV Slovenija, kar je bila praksa tudi v preteklih letih.«

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Zamujen del himne

Gledalko **S. V.** je zmotilo, da pred prenosom rokometne tekme na evropskem rokometnem prvenstvu (TV SLO2, 13. januar) ni bila predvajana celotna državna himna.

»Nobena reklama ni pomembnejša od himne države Slovenije!!!! In zato nehajte s temi napakami!!!«

Odgovor urednika športnega programa **Gregorja Peternela**:

»Himno smo zamudili, vključili smo se na polovici. Urnik mednarodnega prenosa je imel v planu začetek predvajanja himen 5 minut pred začetkom tekme. Predvajanje pa se je začelo več kot minuto pred načrtovanim. Skrajšali smo oglasni blok, a tudi ta manever vzame realizatorju progama nekaj časa. Za naslednje tekme smo v izogib temu priredili scenarij studijskega programa, ki nam je omogočil kontrolo nad dogajanjem v dvorani.«

Komentiranje športnih prenosov

Več gledalcev se je odzvalo na komentiranje prenosov skokov oziroma na moteče elemente govora televizijskega športnega komentatorja. Primeri iz odzivov:

»Saj je zelo informiran z podatki. Vendar to njegovo pokašljevanje je res moteče, prosim če ga opozorite, to ni samo moje mnenje moti veliko ljudi« (D. N.)

»Samo komentiranje me niti ne moti, ampak v vsaki minuti prenosa se nekajkrat odkrha, kar je zelo moteče.« (V. F.)

Odgovorni urednik Športnega programa TV Slovenija **Gregor Peternel** je pojasnil:

»Andrej Stare je zadnjih vikend imel težavo z odkašljevanjem, ki sem jih zaznal tudi sam. To je stara težava, ki mu rada ponagaja v zimskih dneh. Težko jo je nadzorovati. Do naslednjega prenosa jo bo moral odpraviti. Smo v najbolj obremenjenem delu leta, redči nas tudi covid in si menjave težko privoščimo.«

En odziv se je nanašal na komentiranje smučanja (15. januar, TV SLO 2).

»Prevec filozofije o občutkih in tehniki« (M. C.)

Gledalca **T. D.** je zmotil (pre)hiter konec televizijskega prenosa prve serije smučarskih skokov, dne 30. 1. (TV SLO 2):

»Najprej bi poudaril: to ni težava nas gledalcev-težava nas je le, da nismo v celoti informirani z rezultati po koncu 1. serij. Na obeh tekmovanjih tekem svet. pokala (moški) v Willingenu se je vašemu komentatorju A. Staretu obakrat tako mudilo z odklopom iz prenosa, da gledalci nismo bili seznanjeni s celotno objavo rezultatov po obeh 1. serijah. Kot javna TV (od nas vseh), smo prisiljeni preklapljati na komercialne TV programe, ki prikažejo celotno lestvico rezultatov in tudi posnetke najboljših.«

Odgovorni urednik Športnega programa Televizije Slovenija **Gregor Peternel** je pojasnil, da čas zaključka televizijskega športnega prenosa določi realizator v predvajanju programa: »Ne glede na to, ali reporter konča prenos samovoljno ali na znak iz režije, je režiser oz. realizator v predvajanju tisti, ki konča prenos.« Odgovorni urednik Športnega programa je dodal, da pristojno službo večkrat opozori, naj slika prenosa traja nekaj dodatnih sekund.

V. PROGRAM PLUS

Protesti zaradi ukinitve Zvezdane

Varuhinja je prejela več kot 342 pritožb gledalcev na spremembo Programsko-produkcijskega načrta (PPN) za l. 2022, s katerim se je na predlog vodstva TV Slovenija ukinila oddaja Zvezdana. To je bil v petletnem mandatu varuhinje Ilinke Todorovski najbolj množična oblika protesta občinstva. Značilnost teh odzivov je bila, da ni šlo zgolj za serijsko prepošiljanje nekega sporočila, ampak za individualne zapise in argumente za ohranitev oddaje. Primeri odzivov:

»Oddaja Zvezdana, ki jo vodi Zvezdana Mlakar, je ena izmed redkih programskih vsebin, ki jim sledim. Je kvalitetna, srčna in izjemno zanimiva. Zanima me, zakaj jo nameravate ukiniti.« (R. E.)

»RTV SLO je imela v preteklosti odlično oddajo z Zvezdana, ki je dotikala zelo človeških tem, ki jih živimo vsakodnevno. V oddaji so nastopali kompetentni strokovnjaki iz Slovenije in celotnega sveta.

Manjka nam takih oddaj, ki so narejene iz srca, obenem pa so namenjeno ljudem, kjer je vseeno kakšna je politična ali svetonazorska opredelitev.

Škoda, da ukinjate oddaje, ki so gledane ter res zanimive in poučne.

Prosim za odgovor, kaj bil razlog ukinitve. In kaj je potrebno narediti, da bi tako kvalitetno oddajo naredili nazaj.« (M. O.)

»Želim izraziti popolno nestrinjanje z odstranitvijo Zvezdanine oddaje. Edina oddaja na vašem programu, vredna ogleda. Sočutna voditeljica, ki se s svojo empatijo približa vsakemu srcu. Ne bom dolgovezila, gledalci zahtevamo našo oddajo nazaj. Ne želim slišati vaših izgovorov. Želim oddajo nazaj.« (U. B.)

»Ponovno me je presenetila novica, da ukinjate daleč najbolj gledano oddajo na slovenski televiziji. Prav dobro ne razumem politike, da se ukinja oddaja, ki ji raste gledanost in umakne voditeljico, ki je nominirana za Slovenko leta. Prav je, da oddaja ostane na programu, saj končno program rtv Slovenija plačujemo vsi in lahko tudi so odločamo, kaj nam je všeč. Oddaja Zvezdana nam je zelo všeč, saj nas bogati, nam prinaša nova znanja in spoznanja in tudi pogosto omili naše osebne težave.« (K. G.)

»Zelo sem negativno presenečena nad ukinitvijo za mene najboljše oddaje na nacionalni televiziji. Posebej je nepogrešljiva v teh težkih časih, ko se ljudje spopadajo s čustvenimi težavami. Po mojem mnenju ima namreč oddaja psihoterapevtski učinek, ki je še kako potreben nam gledalcem. Zvezdana je namreč razkrivala resnične življenjske zgodbe v katerih se je prepoznal marsikateri gledalec. Z nasveti gostov in nje same smo lažje prebrodili preizkušnje, ki nam jih postavlja življenje. Voditeljica je bila izjemno pripravljena na vsako oddajo, kar ji štejem v posebno čast in izrekam zahvalo.« (A. M.)

Pojasnilo v. d. direktorja TV Slovenija **Valentina Areha**:

»Zvezdana je oddaja z večernimi pogovori, ki jih vodi odlična in priznana igralka Zvezdana Mlakar. Oddaja je leta 2021 dosegla komaj 8 % delež vseh gledalcev, ki sedijo pred televizijskimi ekrani ali zgolj 47.000 gledalcev. Cena oddaje je relativno visoka in znaša kar 66.000 evrov. Zaradi nizke gledanosti, racionalne izrabe produkcijskih virov, ki jih bomo namenili številnim novim oddajam, in spremenjene večerne programske sheme na TVSLO 2 ukinjamo oddajo.«

Varuhinja Ilinka Todorovski je v odgovoru gledalcem pojasnila, da varuh glede PPN nima nobenih neposrednih pristojnosti:

»Osutek in predlog PPN pripravijo v [vodstvu](#), praviloma v soglasju z uredništvu. O teh dokumentih podrobno razpravljajo pristojne komisije [Programskega sveta](#), ki ga sestavlja 29 predstavnikov javnosti. Programski svet naposled tudi potrdi PPN, in sicer z glasovanjem. PPN za 2022 je bil [sprejet na seji 29. novembra 2021](#), s 17 glasovi ZA.

Varuhinja vsako leto spomladi pripravi priporočila, ki jih izlušči iz odzivov občinstva. Priporočila za 2022 so na [povezavi](#). Pod točko 8 je mdr. zapisano upravičeno pričakovanje občinstva, da se spoštujejo njihove navade in da se v uveljavljene gledalske, poslušalske in bralske navade posega previdno, pri tem pa spoštuje načelo odprtega komuniciranja z občinstvom.

Glede oddaje Zvezdana je že avgusta 2021 zaokrožila novica, da bo oddaja ukinjena že jeseni. [Takrat je vodstvo RTV Slovenija odgovorilo](#), da bo do konca leta veljal PPN za 2021. Glede veljavnosti [vsakoletnega PPN](#) še splošno pojasnilo, da lahko vodstvo tudi med letom predlaga in uveljavi spremembe, ob soglasju Programskega sveta.«

Pritožniki z odgovorom niso bili zadovoljni. Menili so, da so podatki o stroških in gledanosti nerelevantni, če niso ustrezno razloženi in predstavljeni primerjalno, glede na drugo produkcijo RTV Slovenija. Bili so razočarani, ker jim javni medij ne prisluhne.

Varuhinja je o odzivih razpravljala na sejah PS in komisij PS. Odzive je podrobneje predstavila na komisiji, pristojni za vsebine Programa plus, ki je produciral oddajo (Komisija za izobraževalne in otroške vsebine in Progam plus). Izrazila je željo, da bi vsi, ki jih to zadeva, vsaj prebrali odzive in razmislili o možnosti za vnovično umestitev vsebine v program. Opazila je tudi neskladja in nejasnosti v navajanju gledanosti in stroškov produkcije Zvezdane, na kar je opozorila urednika.

VI. SPLOŠNO

Vladni oglasi o covidu-19

Gledalko **N. R.** je zmotil vladni oglas povezan s promocijo zaščitnih ukrepov proti covidu 19.

»Pišem vam v zvezi z "oglas" na RTV povezanimi s covid-19. Dotično o oglasih znanih/manj znanih ljudi, ki pripovedujejo o situaciji umrlih v bolnišnicah.. Konkretno me je zmotilo predvsem pripovedovanje dr. Ane Rus.. Upam, da veste o katerem "oglasu" pišem... Ne zdi se mi primerno, niti humano, da se na tak način predstavi situacijo, tako opisno. Kot večina državljanov seveda situacijo povezano s covidom razumem, vendar je *način prikaza žal žaljiv in boleč za tiste, ki smo v tem času izgubili najbližje prav zaradi covid.*

Tistim, ki situacije ne razumejo oziroma bolje rečeno ne želijo razumet, morda niso imeli nobenih težav povezanih s covidom ali so koga zaradi tega izgubili, tudi ti t.i. oglasi ne bodo pomagali.

Žal se mene ali predvidevam, da tudi mnogo drugih, dotaknejo na boleč način, in ne vem zakaj je to potrebno še ob gledanju vaše tv.«

Odgovor varuhinje Ilinke Todorovski:

»Pogledala sem si vladni oglas, na katerega ste opozorili. Menim, da je pritožba upravičena in da je izjava, ki jo zdravnica v spotu izreče brez slehernega pojasnjevalnega konteksta, nepietetna in da ne sodi na zaslon javnega medija. Izjava se nanaša na ravnanje s pokojniki, ki imajo svojce. Izjava je do svojcev, ki so zaradi covida ostali brez najbližjih, skrajno brezčutna in nespoštljiva. Pristojni službi sem predlagala, da spot nemudoma prenehajo predvajati. Upam, da bodo predlog upoštevali.«

Zadeva se navezuje na odziv iz decembra: Strašljivi prizori v vladni promociji cepljenja ([Poročilo za december 2021](#), str. 27). Komisija PS za kulturno-umetniške vsebine je na januarski seji v okviru obravnave varuhinjinega poročila predlagala, da se tudi za predvajanje oglasnih vsebin upoštevajo pravila o primernosti predvajanja za otroke oz. da se ta pravila ustrezno razširijo tudi na oglasna AV-sporočila.

O maskah: enkrat so, drugič jih ni, zakaj?

Tudi januarja so gledalci spraševali, kakšna pravila glede uporabe obraznih mask veljajo na TV Slovenija; zmotijo jih namreč razlike, ki jih opazijo. Primer korespondence z gledalko A. Z., ki je pisala glede silvestrske oddaje.

»Prosim za razlago, zakaj so obiskovalci oddaje nosili obrazne maske????? To je absolutno NENORMALNO, tega se ne da gledati. Za zgled: HRT 1, oddaja strana A - oddaja da jo z veseljem gledaš, gledalci v studiju, nikjer nobene obrazne maske.... Pa tudi: zakaj nekateri gostje v drugih oddajah nosijo maske, drugi pa ne? Kaj res ne znamo postaviti enotnih meril?«

Pojasnilo odgovornega urednika Razvedrilnega programa **Vanje Vardjana** glede silvestrske oddaje:

»Služba za varnost pri delu, ki je na RTV Slovenija odgovorna za izvajanje ukrepov povezanih z Covidom-19, je odredila, kako se bodo ti izvajali v primeru, da bodo v studiu prisotni gledalci. Omejitve so bile povezane tako z številom gledalcev v živo kot s tem, kaj vse morajo spoštovati (PCT pogoj in nošenje mask). Razvedrilni program TV Slovenija je ukrepe, ki so jih odredili strokovni sodelavci Službe za varnost pri delu RTV Slovenija, spoštoval.«

Dodatno pojasnilo varuhinje Ilinke Todorovski:

»Priporočila o rabi obraznih mask in drugih proticovidnih ukrepih na RTV Slovenija pripravlja pristojna služba za varnost pri delu, pri čemer sledi navodilom NIJZ.

Na RTV Slovenija je veliko različnih radijskih in televizijskih studiev. Med seboj se razlikujejo tako po površini kot postavitvi. Uporaba mask je odvisna predvsem od velikost teh studiev in od števila nastopajočih in sodelujočih v studiu (kamermani, asistenti itd.). Pri stalnih postavitvah, denimo v TV-oddaji Dobro jutro ali Dnevnik in Odmevi, se uporabljajo tudi prosojne plošče, zaradi česar nastopajočim ni treba ves čas nositi mask.

Obžalujem, ker vas je upoštevanje varnostnih ukrepov zmotilo.«

Gledalkin odgovor na odgovor:

»... (Gre za) neko splošno pojasnilo, zavito v celofan prilagajanja javne RTV (za katero plačujemo prispevek) pritiskom trenutne oblasti.

V oddaji pogovor s predsednikom vlade, ki ga je vodil g. Možina, je bil predsednik vlade brez maske, kljub temu da nista sedela na razdalji 1,5 metra in kljub dejstvu, da je bil predsednik vlade evidentno NE ZDRAV. (kot že ves mesec december, kar je bilo jasno razvidno na njegovih nastopih tako v Sloveniji kot v EU). Tudi če je bil "samo" prehlajen, bi moral iz spoštovanja do svojega sogovornika nositi masko, RTV pa bi ga morala na to opozoriti.«

Varuhinja:

»Zapisi ste netočna sklepanja o oddaji, ki ni bila predmet vašega prvega odziva.

Studio, v katerem je bil posnet pogovor s predsednikom vlade je drugi največji studio TV Slovenija, in je bistveno večji, kot ste si morda o tem ustvarili vtis. Prav tako je med sogovornikoma razdalja veliko večja od te, ki ste jo zapisali na podlagi ugibanja, med njima je bila tudi umetna pregradna stena. Vse to je razvidno že iz pozornega ogleda posnetka. Smiselno je dodati, da je v studiu pri snemanju pogovorne oddaje med dvema človekoma prisotnih tudi bistveno manj kamermanov in drugega osebja, kot denimo v razvedrilni oddaji.

Obžalujem, če občinstvo trditve zapisuje na podlagi sklepanj in ugibanj, ne pa na podlagi dejstev.

Zapis o splošnosti, celofanih, prilagajanju in popuščanju oblastem je neutemeljen.«

Dva gledalca je zmotilo, da maske nosijo gostje oddaje Odmevi, saj meni, da je tako okrnjeno razumevanje govora.

»Zelo me moti to, da imajo sodelujoči v Odmevih maske, ki govor pri marsikomu naredijo skoraj nerazumljiv.« (J. S.)

»Na pogovorih z gosti zelo moti, da imajo gosti maske, voditelji oddaj pa ne. Podobno neumno je razno komolčkanje na primer v kvizu VEM: ljudje se rokujemo. Zaradi tega bolezni ne bo nič več. Prosim za mnenje« (J. M.)

Glede uporabe mask na TV Slovenija je pojasnilo na prošnjo **varuhinje Marice Uršič Zupan** prispeval v. d. direktorja Televizije Slovenija **Valentin Areh**:

»Zaveze sodelujočih pri pripravi oddaj še vedno veljajo. V času epidemije pri izvedbi snemanj v TV studiih upoštevamo priporočila NIJZ, mnenje MNZ in navodila Službe varnosti in zdravja pri delu RTV Slovenija ter vodstva RTV Slovenija:

- Uporaba zaščitne maske je obvezna ves čas snemanja razen za voditelja za čas, ko je pred kamero. Minimalna oddaljenost drug od drugega mora biti najmanj 2 m. Na snemanjih ni obiskovalcev in tribun za goste.
- Izogibamo se telesnim stikom, se ne rokujemo.
- Zagotavljamo in ohranjamo minimalen odmik 1,5 – 2,0 m med nastopajočimi in tehničnim osebjem.
- Na odru mora biti med udeleženci snemanja in voditeljem minimalni odmik 2 m in nameščeno pleksi steklo.

Zaradi izjemnega porasta okužb z novim koronavirusom in posledično morebitne ogrožitve izvajanja delovnega procesa, vsi zgoraj naštetih ukrepi glede uporabe mask pri gostih oddaj TV Slovenija še vedno veljajo oz. so zaradi različice omikron še bolj nujni.«

Dodatno pojasnilo **varuhinje Marice Uršič Zupan**:

»Kot varuhinja pravic gledalcev nimam pristojnosti, niti ustreznega znanja, da bi lahko priporočala drugačno uporabo mask, kot jo je določilo vodstvo TV Slovenija **na podlagi strokovnih priporočil zdravstvene stroke** in službe RTV za varnost in zdravje pri delu. O drugačnih priporočilih pa bi seveda razmislila, če bi ugotovila, da je vodstvo RTV Slovenija določilo načine uporabe mask arbitrarno, brez upoštevanja stroke.

Dolžnost vodstva je tudi primerno pojasniti pravila uporabe mask. Iz odgovora v.d. direktorja ocenjujem, da je ustrezno pojasnil, zakaj se ne rokujejo gostje v kvizu Vem, iz odgovora je jasno tudi, zakaj so voditelji pred kamero brez maske, gostje pa z masko.

Kot varuhinja pravic gledalcev dodajam še mnenje, da **uporaba mask seveda zmanjšuje sporočilnost pogovorov** na Televiziji Slovenija, zato upam, da se bo širjenje covid-19 čim prej zmanjšalo do te mere, da bodo na podlagi strokovne zdravstvene ocene maske lahko odpravljene.«

Gledalec **J. M.** je v odgovoru na odgovor izpostavil različne prakse nošenja mask v različnih TV-vsebinah: »Mislim, da nimate prav, pravkar sem si ogledal tarčo, tri sogovornice so imele

masko, dva sogovornika pa ne. GRE torej za nedoslednost. Podobno je z oddajo VEM, kjer so sodelujoči, ki nimajo mask sicer ločeni z steklenimi stenami.«

Preveč ponovitev!

Več gledalcev je bilo nezadovoljnih zaradi ponovitev televizijskih vsebin. Primeri iz odzivov:

»Kot dolgoletni gledalec nacionalke vas sprasujem ali televizija ni v stanju ali možnosti delati novih oddaj saj vecino casa gledamo ponovitve stare tudi po vec let.Iz tega sledi da placujem rtv prispevek gledam pa vecinoma ponovitve.« (B. M.)

»Moja pritožba se ne nanaša samo na datum 31. 1. 2022 ob 18. uri. Nanaša se na vsa ponavljanja. Tega je definitivno preveč. Če samo pogledate kviz Vem. Očitno RTV smatra svoje gledalce za tako neumne, da morajo kviz gledati večkrat. Naj se to ponavljanje že enkrat konča!« (D. H.)

V. d. direktorja TV Slovenija **Valentin Areh**:

»TV SLO ima kar pet različnih kanalov in je finančno nesposobna zagotoviti celodnevni, večerni in nočni program za vse kanale brez ponovitev.«

Dodatno pojasnilo **pisarne varuhinje**:

»V pisarni varuhinje razpolagamo tudi s pojasnilom odgovornega urednika Razvedrilnega programa TV Slovenija, **Vanje Vardjana**, da se redne oddaje Razvedrilnega programa TVS na male ekrane vračajo konec februarja, 'kar je poslovna in uredniška politika TV Slovenija že v preteklih letih.'

Kot gledalci si tudi varuh želi, da bi bil televizijski program sestavljen iz mnogo premiernih predvajanj, vendar oblikovanje programske sheme ni v varuhovi pristojnosti. Lahko pa podamo še nekaj splošnih pojasnil glede televizijskih ponovitev.

Več ponovitev televizijskih vsebin je poleti, ko je pred ekrani manj gledalcev in ko se na TV Slovenija pripravljajo oddaje, ki si jih gledalci lahko ogledajo v preostalem delu leta, od dokumentarnih do otroških. Ob tem mora TV Slovenija ob sestavljanju programske sheme po zakonodaji spoštovati kvote evropskih avdiovizualnih del, kvote slovenske produkcije in kvote slovenske neodvisne produkcije, prav tako mora določeno število premier predvajati v najbolj gledanih terminih.

Ob tem je dejstvo, da se program ustvarja s sredstvi, ki so javnemu zavodu na voljo. Kot verjetno veste, večino prihodkov zavoda predstavlja RTV prispevek, ki se od leta 2012 ni spremenil. Televizija Slovenija dobi del teh sredstev, saj RTV Slovenija ni zgolj televizija, temveč zelo obsežen medijski servis.«

Nova programska shema in ostale spremembe

V varuhov nabiralnik je prispelo več odzivov na spremembe programske sheme Televizije Slovenija, veliko gledalcev je razburjala ukinitve več oddaj, poleg Zvezdane (glej poglavje Protesti zaradi ukinitve Zvezdane na str. 27) so gledalci zapisovali nestrinjanje z ukinitvijo oddaje Politično, napačno so menili, da se ukinja Tarča, hudovali so se nad prenehanjem plačevanja kolumnistov oddaje Studio City (glej poglavje Kolumnisti Studia City na str. 5),

zapisovali so tudi mnenja o vzrokih sprememb. Več gledalcev je opazilo, da med voditelji Dnevnika ni več Elen Batista Štader:

»RTV mora biti javna televizija in nikakor državna (vladna). Sestavo programskega sveta bo treba z zakonom spremeniti in iz njega izločiti politiko. Prepričan sem, da se morajo tudi zaposleni na RTV ostro upreti takemu brezobzirnemu političnemu prevzemu ustanove. In za konec: sam sem tudi gledalec, nisem pa desničar, zato zahtevam, da upoštevate tudi moj protest. Zanimivo bi bilo, če bi po vzoru gledanosti ugotavljali tudi število - pogojno rečeno - levih in desnih gledalcev (kar javno televizijo sicer ne bi sploh smelo zanimati, saj je njena vloga popolnoma drugačna): če na hitro obnavljam Arehovo "idejo", da mora televizija upoštevati gledanost, bi po političnem prevzemu televizije imeli občutek, da mora televizija biti namenjena samo desnim gledalcem.« (T. S.)

»Kot zvesta gledalka RTV Slovenije in ne nazadnje plačnica RTV prispevka ne morem mirno gledati, kaj vodstvo RTVS dela iz **JAVNE** televizije. Generalni direktor RTV-ja in direktor TV-ja sta postala poslušna vazala vladajoče koalicije in odslavljata kritične sodelavce (primer: kolumnisti v oddaji Studio city, ki je med bolj gledanimi oddajami na TVS). Programski in nadzorni svet RTVSLO sta bila decembra lani imenovana povsem v neskladju z Zakonom o RTV na farsični seji Državnega zbora (v programski svet je bil celo imenovan član SNS-a, ki sploh ne plačuje RTV prispevka, ampak vas to ne briga, glavno je, da je »naš«). Nov TV program, ki je bil predstavljen, ne odraža želja gledalcev, ukinjate nekatere priljubljene oddaje itd.« (N. H.)

»Na socialnih omrežjih sem prebrala, da RTV ukinja oddajo Zvezdana in da ste odpovedali pogodbo za sodelovanje vsem šestim kolumnistom oddaje Studio City. Milo rečeno, mi s takšnimi spremembami kot plačnici RTV prispevka, ni prav. Ne želim si še več podalpskih zabavnih vsebin, kakršna je bila recimo vsebina državne proslave ali prigeam na silvestrski večer. Tudi najav, da se osrednji dnevnik skrajša na 20 min., da se ukinja Politično s Tanjo Gobec, da bodo vsebine, ki se nanašajo na super volilno leto prenašajo na drugi prigram ne razumem in ne podpiram. Ne vem, kako lahko pojasnite ukinitve Zvezdane? Saj ima visoko gledanost, ce je to merilo, o katerem se veliko slisi v povezavi z zgoraj omenjenimi spremembami.

Vprašanja, ki jih imam za vas: Zakaj ukinjate Zvezdano? Kaj ponujate kot alternativo? Kakšen bo format Studia City? Ga mislite ukiniti? Zakaj? Zakaj ukinjate Politično s Tanjo Gobec? Ste o odpovedi teh oddaj povprašali gledalce za mnenje? Ste naredili kaksne analize gledanosti? Kje se jih lahko vidi?« (M. L.)

»Spoštovani, v zadnjem času se s TV SLO ekranov umika kar nekaj odličnih oddaj z dobro gledanostjo, predvsem pa s kakovostno vsebino.. Glede na to, da je teh oddaj kar nekaj, takšne poteze zelo presenečajo, saj se zdijo nerazumljive. Še kako podpiram inovativnost in progresivno naravnost medijev, kadar pa se začuti, da so v ozadju sprejemanja tovrstnih odločitev motivii, ki niso jasno in utemeljeno argumenitrani, so takšne odločitve ne samo vprašljive, temveč tudi sporne. Prosim vas, da kot varuhinja pozovete vodstvo k razmisleku o utemeljenosti odločitev.

Takšno ravnavnje mi vzbuja skrb in ni mi vseeno, kaj se dogaja na nacionalnem radiju in televiziji, saj imam o obeh zelo visoko mnenje.« (K. H.)

»Redno spremljam program RTV-ja in sem z nekaterimi oddajami in izbori filmov zelo zadovoljna. Ne morem pa se strinjati z ukinitvijo pogovornih oddaj, kot je Zvezdana. Tudi Zadnjo besedo in Vesno Milek pogrešam. Dovolj pa imam razlag in komentarjev programskega sveta, ki ima za osnovo ukinitvev in uvajanj nekaterih novih izključno gledanost. Vemo, kdo ponavadi stoji za tem. Želim, da ohranite kvaliteto in nivo programa in da ne bo vaše merilo le množičen ogled tistih, ki izobrazbeno in še kako drugače niso kos oddajam, kot so Studio city, Tarča, ... Želim, da te oddaje ostanejo na programu in da bodo Butale prevetrili tudi tisti, ki jim ni le za turbo folk glasbo. Tega je že dovolj. Sicer pa Tilen Artač tako vse nazorno pove.« (S. G.)

»Kako to, da ukinja te priljubljene oddaje in dajete odpovedi krasni novinarjem 1.Zvezdana 2.Tarca 3.Mojca Širok.« // »Elen Batista Staler« (V. R.)

»Zgroženi smo kat se dogaja na nacionalki. Vse več pozivov je k neplačevanju RTV naročnine. S tem se tudi sama strinjam. Ukinjajo se vse zelo gledane oddaje kot so Tarča, Zvezdana itd....in kaj prihaja??? Cerkevne oddaje, narodnozabavna glasba, pristransko poročanje v osrednjih informativnih oddajah itd. To je strankarska Tv in ne nacionalna !« (M. J.)

»Najprej me je blazno presenetila novica, da je ukinjena oddaja Zvezdana, ki je bila edina oddaja takšnega tipa, in ki jo na našem prostoru nujno potrebujemo. Nikjer nisem zasledil kakšen je uradna utemeljitev ukinjanja takšne pomebno oddaje. Zatem poseganje v oddajo Studio city, kjer so prenehali plačevati kolumniste z izgovorom za da varčujejo z finančnimi sredstvi? Tudi tu imam občutek, da je to samo začetek in da bodo naredili vse, da oddajo ukinejo. Nedopustni pritiski na ustvarjalce oddaje Tarča, predvsem pa na voditeljico Eriko Žnidaršič, ki poskušajo prikazat anomalije v trenutni družbi, in razkriti gledalcem, kdo so ljudje, kinsedijo v najvišjih vrhovih politike in kakšno maslu imajo na glavi. Sodu pa je izbilo dno včerajšna oddaja utrip, avtorja gospoda Možine. Zadeva je izgledala kot propagandni spot vladajoče stranke za prihajajoče volitve. Takšni pristop ustvarja še večje delitve v že tako razklani družbi. Mislim, da je dolžnost urednika in tudi vas, da skličete najbolj uveljavljene zgodovinarje za obdobje polpretekle zgodovine, da preučijo prispevek in podajo svojo poročilo nanj ter da se to javno objavi.« (D. C.)

Odgovor v. d. direktorja TV Slovenija, **Valentina Areha**:

»Trenutno smo po odločitvi Programskega sveta RTV ukinili pogovorni oddaji Zvezdana, ki je imela v najbolj gledanem času zgolj 2,8% gledanost ali 53.400 gledalcev, starih nad 4 leta. Strošek oddaje je znašal kar 80.000. Ukinjeni sta bili tudi oddaji Odkrito in Na tretjem na TVSLO3, ki pa sta dosegali v povprečju le slabih 1000 gledalcev. Veseli nas, da posamezni gledalci pogrešajo omenjene pogovorne oddaje, toda žal velika večina gledalcev, ki plačuje RTV prispevek, ne deli enakega mnenja. TV Slovenija po zgledu BBC News, ZDF in ORF prevzema strategijo najuspešnejših evropskih javnih televizij, kjer je dolžna kot kriterij upravičenosti finančne porabe

davkoplačevalskega denarja in s tem produkcije določenih oddaj upoštevati predvsem gledanost ali mnenja gledalcev, v kolikor ne gre za oddaje posebnega javnega pomena. Ne gre za idejo programskega direktorja dr. Valentina Areha, ampak za strategijo najboljših javnih televizij v EU. Informacije, da je bila Zvezdana odpuščena, ne držijo, saj nikoli ni bila zaposlena na TVSLO. Informacije, da se ukinja Tarča ali da bi bil tam kdo odpuščen, ne držijo. Informacije, da sta bili novinarki Mojca Širok in Elen Batista Štader odpuščeni, ne držijo. O vsebini oddaj TV Slovenija ne bi razpravljaj, ker kot programski direktor za to nisem pristojen in nimam nikakršnega vpliva na vsebino. Vsebina programa je v pristojnosti odgovornih urednikov in vodstvo TV Slovenija v celoti spoštuje uredniško avtonomijo.«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je podajala še dodatna pojasnila (o merjenju gledanosti – pojasnilo iz novembrskega poročila varuhinje, str. 56; o pristojnostih programskega sveta; o vlogi varuha, o ukinitvi Zvezdane – napotilo na članek na www.rtv slo.si/varuh). Primeri:

1/

Glede imenovanja članov v Programski svet moram pojasniti, da to seveda ni v pristojnosti Varuhinje pravic gledalcev, temveč Državnega zbora. Če je bila pri tem storjena nezakonitost, imajo vsi prizadeti možnost sodnega varstva. Dodatno pojasnujem, **da je Varuh pravic gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov RTV vsebin neodvisen organ, tako od vodstva RTV Slovenija kot od Programskega sveta, saj je prav to bistvo delovanja Varuha**. Sama se in se bom vsekakor zelo trudila, da tudi dejansko ostane neodvisen in s posluhom za gledalce, poslušalce in uporabnike RTV vsebin.

2/

Čeprav sem mandat Varuhinje začela šele 18.1. 2022, sem spremljala januarsko sejo Programskega sveta ter seje vseh komisij Programskega sveta in na teh sejah **nisem zaznala, da bi se člani Programskega sveta zavzemali za ukinjanje in uvajanje oddaj zgolj na podlagi gledanosti**. Prav nasprotno, na nekaterih komisijah so se člani izrecno **denimo zavzemali za ohranitev kakovostne glasbe** (v ta namen so v tem mandatu Programskega sveta ustanovili posebno komisijo za glasbo), za **ohranjanje in povečevanje regionalnih vsebin, vsebin za Slovence v zamejstvu, radijskih vsebin za otroke** (nadaljevanje razpisa za izvirno slovensko pravljico), pa tudi **drugih vsebin, ki niso tržne in jih komercialne televizijske in radijske postaje nimajo**. Kot varuhinja dodajam, da je RTV Slovenija kot javni servis zavezana, da te vsebine ohranja.

Pohvale

Varuh je prejel pohvale za različne vsebine, predvajane na TV Slovenija. Primeri pohval:

»Ob tem bi še pohvalil ustvarjalce **oddaje Kaj dogaja**, predvsem izjemnega Tilna Artača, za uvod v silvestrski program, ki je povsem zasenčil nadaljevanje pod okriljem Blaža Švaba in one Melani, ki tokrat niti lepih nog ni več kazala, kar je sicer njen glavni atribut ...« **(M. B.)**

»V zadnjem tednu decembra so se zvrstile oddaje na TV Slovenija, ki sem jih z zanimanjem spremljala in jih želim izpostaviti kot del pozitivne zgodbe v Sloveniji v minulem letu. To so **Slovenija v letu 2021 in pogovora s predsednikom države in predsednikom vlade**. Zlasti prva oddaja je gotovo spodbudno nagovorila večino Slovencev, avtorica Rosvita Pesek je podala zanimivo in objektivno oceno dogajanja v Sloveniji v letu, zaznamovanim z epidemijo in prav tako s številnimi uspešnimi zgodbami. Žal je resnična njena navedba, da je v epidemiji glasna manjšina dobivala nesorazmerno veliko medijske pozornosti, menim, da na žalost tudi iz javne RTV. Predsednik Borut Pahor je izpostavil vero v solidarnost v Sloveniji, ki so jo številni mali ljudje izpričali s svojimi dejanji v času epidemije. Izpostavila bi njegovo pozitivno vlogo, spodbujal je dialog v Sloveniji, ki so ga žal nekateri predstavniki opozicije iz sebičnih razlogov zavrnil. Pogovor s predsednikom vlade Janezom Janšo pa me je pritegnil že zaradi tega, ker je bil predsednik redko gost v vidnejših oddajah RTV, kljub aktualni temi predsedovanja EU.

Ogledala sem si tudi pogovor z opozicijo, ki ga je odlično vodila gospa Lidija Hren. Iz odgovorov večine vodij opozicije je jasno, da nimajo alternative vladnim ukrepom, njihova strategija pa je kritika vsega po vrsti.

Te oddaje mi dajejo upanje, da se bodo stvari na javni RTV obrnile na bolje in da boste zvesti svojemu poslanstvu, da korektno poročate in obveščate javnost. Pri tem imejte v mislih, da v Sloveniji živimo tudi prebivalci, ki pozitivno ocenjujemo delo vlade in predstavljamo tiho večino, ki želi z upoštevanjem učinkovitih ukrepov dati svoj prispevek k čim prejšnji ustavitvi virusa.

V volilnem letu je vloga neodvisne javne RTV še toliko bolj pomembna in verjamem, da jo bo novo vodstvo sposobno uspešno uveljaviti. Naj se sliši in širi glas ZA povezovanje in ustavi kričanje PROTI, ki zavrača sodelovanje.« (T. L.)

»Gospe **Lidiji Hren čestitam za odlično vodenje oddaje Pogovor z opozicijo**. Končno se je našel voditelj, ki opoziciji postavlja prava vprašanja in pričakuje tudi konkretne odgovore. Takšne oddaje so za nas gledalce res zanimive.

Gospe Hren želim še veliko uspeha pri delu in upam, da jo bomo čim večkrat videli v vlogi voditeljice takšnih oddaj!« (C. E.)

»Rad bi pohvalil uredništvo in **ustvarjalce dokumentarnega filma Divja Slovenija**. Film je vrhunsko, strokovno narejen in posnetki so enkratni. Film se lahko kosa s tujimi velikimi produkcijami in upam, da bo še dobil svoje mesto med velikimi filmi!

Ta in njej podobne oddaje so odlične poučne vsebine za otroke in nas odrasle.

Pozdrav vsem in hvala za take izobraževalne vsebine.« (M. H.)

Gledalca **M. in J.** sta **pohvalila voditelje oddaje Dobro jutro**.

VII. TV KOPER

Kuhinja naših non: bodo predstavljena tudi druga kulinarična izročila?

Gledalec **J. H.** je pohvalil serijo oddaj Kuhinja naših non – dediščina solin (TV SLO 1). Med drugim pa ga je zanimalo, ali se bodo predstavila tudi kulinarična izročila drugih pokrajin oz. krajinskih parkov.

»V oddaji so bile predstavljene soline in delo v njih, ter prehrana solinarjev. Oddaja se mi je zdela zanimiva in poučna, vendar sem pričakoval, da bodo seriji oddaj iz Sečoveljskih solin sledile podobne oddaje iz drugih krajinskih parkov Slovenije. To se do sedaj še ni zgodilo. Zanima me, ali bodo podobne promocije deležni tudi drugi krajinski parki in ostale kulinarične posebnosti v Sloveniji. Glede na to, da so bile omenjene oddaje deloma v italijanskem jeziku me zanima tudi, ali bo podobno priložnost dobila tudi madžarska narodna manjšina. Slovenska manjšina v Italiji lahko o dodatnih oddajah v slovenščini verjetno le sanja. Zdi se mi krivično, da se glede na veliko raznolikost, ki jo premore Slovenija, v večih oddajah predstavlja le značilnosti (zodovinske, etnološke, kulinarične) enega izmed njih. Enako krivična se mi zdi do druge narodne manjšine v Sloveniji uporaba italijanskega jezika.«

Iz odgovora odgovorne urednice regionalnega televizijskega programa na TV Koper, **Mojce Petrič Bužan**:

»... zahvaljujem se vam za pohvalne besede o oddaji Kulinarika naših non – dediščina solin. Oddajo smo pripravili v duhu projekta »Evropski dnevi (in teden) kulturne dediščine«, ki je bil v lanskem letu posvečen kulinaričnemu izročilu Slovenije in je potekal pod geslom »Dober tek!« Širši javnosti smo želeli na slikovit in gledljiv način predstaviti malo znano kulinarično tradicijo solinarjev, ki so živeli in delali na območju solin, danes zaščiteneh območjih Strunjana in Sečovelj. Ob tem smo del oddaje namenili tudi različnim elementom neprecenljive kulturne in naravne dediščine tega območja, kjer so in še danes živijo ter delajo številni pripadniki avtohtone italijanske narodne skupnosti, ki skupaj z drugimi ustanovami in društvi skrbijo za ohranjanje izročila. V letošnjem letu priprave novih oddaj ne načrtujemo, morda kdaj v prihodnje.

Regionalni TV program Koper se pri delu osredotoča na območje Primorske in zamejstva. V številnih oddajah predstavljamo različne vidike življenja, zgodovine, gospodarstva in mnoge druge zanimive vsebine. Oddaja, ki ste jo spremljali, je v ospredje postavljala kulinariko, tradicijo in dediščino. Sorodne teme so obravnavane tudi v drugih oddajah, morda malo drugače in z različnimi poudarki. Televizija Slovenija skrbi, da so posamezne regije čim bolj enakopravno zastopane, ne pa nujno z obravnavo enakih tem. Svoj programski prostor ima tudi madžarska narodna skupnost; ali predstavljajo kulinarično tradicijo ali morda kakšen drug, zanje pomembnejši vidik življenja, je prepuščeno njim oziroma urednikom programov.

Še enkrat hvala, ker spremljate naše oddaje!«

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Kdo lahko čestita in pozdravi?

Predstavnike Turističnega društva Postojna je zanimalo, zakaj se v oddaji Čestitke in pozdravi v preteklosti ni objavilo čestitke in pozdrave njihovega društva.

»... v letošnjih dveh nedeljskih čestitkah in pozdravih sem slišala preko 10 čestitk društev svojim podpornikom, donatorjem, članom (gasilska društva, borčevska društva, itd...); v kolikor vem to niso fizične osebe, kot ste lansko leto odgovorili našemu turističnemu društvu in turistični zvezi ter preprečili objavo voščila članom in podpornikom...

To pomeni, da tudi tukaj izvajate selekcijo komu boste voščilo objavili komu pa zavrnilo.«

Odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek** je pojasnil koncept oddaje Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, komu je namenjena in čigave objave so vanjo vključene:

»Oddaja Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo ima že dvajsetletno tradicijo. Že od začetka predvajanja te oddaje velja, da sporočila, lepe želje in glasbo poslušalci namenjajo svojim prijateljem in družinskim članom. Epidemija je posegla v vse pore našega življenja in tako tudi v to oddajo. Zaznali smo iskreno željo mnogih poslušalcev, da izrečejo zahvalo zdravstvenemu osebju, gasilcem, društvom upokojencev, ki imajo izrazito socialno ali humanitarno naravnost in so jim v trenutkih, ko so potrebovali pomoč, stali ob strani. Zato smo v oddajo v omejenem obsegu izjemoma uvrščali tudi te čestitke.

Objave v oddaji Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo so brezplačne in zaradi ogromnega števila želja, ki jih vsak teden pošljejo posamezniki, naši poslušalci, ne načrtujemo, da bi vključevali objave tudi organizacij, društev in združenj, ki jim objava v etru morebiti služi, vsaj v majhni meri, tudi kot brezplačen oglasni ali promocijski prostor.

Pri oblikovanju oddaje torej ostajamo pri temeljih, ki smo jih postavili ob začetkih oddaje in vsebinah, ki jim zvesti poslušalci sledijo. Verjamemo, da bo tudi epidemije kmalu konec in si bomo vsi skupaj lahko želeli le lepih stvari. Za izstopajoče aktivnosti posameznih turističnih in podobnih društev ter organizacij pa se v šestih programih Radia Slovenija najde čas v drugih programskih vsebinah, ko lahko spregovorijo o svojem delu in morebitnih dosežkih (npr. Nedeljski izlet, NaPotki, oddaja Po Sloveniji itd.).«

V Intelekti o ginekologiji

Poslušalec **Ž. K.** se je odzvala na oddajo Intelekta z naslovom Primarna ginekologija visi na nitki, ki je bila predvajana 4. januarja, saj je menil, da je sta bila v oddaji podana enostranska pogleda na splav in kontracepcijo ter da je bila oddaja žaljiva do katoličanov.

»Dejansko pa je celotna oddaja promocija enostranskega pogleda na splav in kontracepcijo.

Kot poslušalca s katoliškim življenjskim nazorom me je prizadel predvsem njihov sovražen in zaničevalen odnos do mojih - katoliških vrednot, ki jih kot katoličan skušam živeti. Predvsem se to sliši od 34 do 36 minute in od 43 do 46 minute.

Na RTV pričakujem nevtralnno poročanje o tej problematiki, ne pa povzemanje stališč le ene strani in ignoriranje ter zaničevanje stališč drugače mislečih. Jasno je, da bodo intervjujanci obeh strani predstavljali in zagovarjali vsak svoja stališča - če so iz obeh strani povabljeni in imajo to možnost.

RTV bi morala vsaj povzeti ena in druga stališča, če že nima namena nevtralnno in objektivno poročati o tematiki. Seveda bi bilo bistveno boljše, da bi v oddajo povabili tudi intervjuvanko, ki zagovarja drugačna stališča. Vsekakor bi z veseljem poslušal prispevek na to tematiko tudi od predstavnice Zavoda živim (<https://www.zavod-zivim.si/>) - kot protiutež proabortivnim stališčem novinarja in intervjuvank v omenjeni oddaji.

Morda bi v eni od naslednjih oddaj Intelekte predstavili stališča ProLife organizacij in oseb v Sloveniji in na Hrvaškem, saj imajo za deliti veliko lepih in navdihujočih zgodb?«

Odgovorni urednik Prvega programa Radia Slovenija **Danijel Poslek:**

»Oddaja Intelekta je nosila naslov »Primarna ginekologija visi na nitki« in tej temi je bila oddaja tudi posvečena. Za iztočnico oddaje so veljali podatki, ki kažejo, da bi v Sloveniji za ustrezno obravnavo žensk potrebovali dodatnih 50 ginekoloških ekip. Oddaja je opozorila, da je sistem danes v slabem stanju, ginekologov in ginekologinj pa toliko premalo, da je sistem resno ogrožen. Ob vsem tem pa prihaja še val upokojitev. Oddaja je primerjalno izpostavila stanje na Hrvaškem, zato je bila gostja oddaje urednica portala reci.hr Renata Ivanović. Oddaja na nobeni točki ni promovirala splava ali umetne prekinitve nosečnosti, opozorila pa je na vidik pomanjkljivega izobraževanja in ozaveščanja žensk, ko se tudi na področju ginekologije širijo znanstveno ne dovolj utemeljena prepričanja, da je kemija slaba, narava pa dobra. In ravno dosedanja praksa načrtovanja družin, vloga zdravnikov in družbe rezultira v podatku, da je Slovenija med državami, kjer zdravniki opravijo najmanj splavov na število prebivalcev.

Kot rečeno, fokus oddaje ni bil na umetni prekinitvi nosečnosti, sogovornice tudi niso izražale zaničevalnih stališč do katoliških vrednot, so pa opozorile na naraščajoč trend problematiziranja ustavno zagotovljene pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok.

Zahteve po polemiziranju ob vsakokratni neposredni ali posredni omembi splava in pravice do splava ter po obveznem uravnoteženju te teme z mnenji, ki tej pravici nasprotujejo, nas silijo v položaj, ko bi v javnem mediju postavljali pod vprašaj ustavno pravico do svobodnega odločanja o rojstvu svojih otrok, ki jo določa 55. člen Ustave Republike Slovenije. Kar pa ni dopustno.

Ko pritožnik navaja, da pogreša stališča »pro life organizacij«, pa moram poudariti, da na Prvem programu redno pripravljamo oddaje in zgodbe, ki izpostavljajo zelo raznolike vrednote, tudi vrednote in življenje velikih družin, vzgajanja otrok s posebnimi potrebami, pripravljamo navdihujoče zgodbe staršev, ki so tudi kdaj oklevali z načrtovanjem družine, ipd. V nadaljevanju podajam nekaj konkretnih primerov takšnih oddaj:

<https://radioprvi.rtv slo.si/2021/03/mija-cerar-nekateri-te-obsojajo-drugi-spostujejo/>

<https://radioprvi.rtv slo.si/2017/12/praznovanje-bozica-v-12-clanski-druzini/>

<https://radioprvi.rtv slo.si/2021/08/src-e-bije-v-dvojini-ponovitev-oddaje/>

[https://radioprvi.rtv slo.si/2021/04/med-stirimi-stenami-278/«](https://radioprvi.rtv slo.si/2021/04/med-stirimi-stenami-278/)

Odgovor varuhinje Marice Uršič Zupan (z MNENJEM):

»Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev sem oddajo poslušala in menim, da je odgovorni urednik primerno pojasnil zasnovo oddaje.

Ob poslušanju oddaje sem ugotovila, da je v 50-minutni oddaji prvih 21 minut namenjenih pomanjkanju ginekologov in njihovi dostopnosti za ženske v Sloveniji. Sledil je opis stanja na Hrvaškem, za katero je sogovornica povedala, da je zaradi slabše dostopnosti ginekologov v javni zdravstveni mreži slabše kot v Sloveniji, kot poseben primer v 27. minuti oddaje omeni problem splava, ki na Hrvaškem ni plačan iz javne zdravstvene blagajne, dodatno pa dostopnost do splava otežuje ugovor vesti zdravnikov in medicinskih sester. Stanje glede ugovora vesti pri nas je pojasnila slovenska ginekologinja. Zadnjih 13 minut oddaje je namenjenih hormonski kontracepciji in hormonskemu zdravljenju ter zavajajočim oglasom za »naravno« zdravljenje kot alternativni uradni medicini ter sklepnim mislim.

Analiza pokaže, da je polovica oddaje namenjena dostopnosti ginekologov za ženske, druga polovica pa težavam, ki poleg nedostopnosti ginekologov še ogrožajo zdravje žensk. Del tega sta tudi področji **prekinitve nosečnosti in kontracepcije, ki pa v oddaji nista prevladujoči**. Vse teme so del ginekologije oziroma povezane z zdravjem žensk.

S tega vidika je **oddaja izpolnila namen – obveščanje javnosti s tematiko v širšem javnem interesu**. Celó več: **ker gre za manj odmevno tematiko, posvečeno občutljivemu področju življenja žensk**, ki redkeje zaide v medije, kot varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev **izrecno podpiram umestitev takšne tematike v program**.

Fokus oddaje je bil jasno načrtan, posamezne podteme je oddaja odpirala linearno in jih tako tudi zaključevala.

Glede na fokus oddaje je bil ustrezno izbran tudi žanr oddaje (pregledni prispevek, ki kar se da celovito, vsestransko in poglobljeno obravnava določeno temo ter njena ozadja, vzroke in posledice). Oddaja je temo obravnavala poglobljeno, razgrnila za posamezne podteme ozadja, vzroke in posledice.

Nikakor pa v oddaji **ne bi bilo primerno soočenje stališč za in proti splavu**, saj bi oddaja s tem kršila prvo alinejo Programskih standardov RTV Slovenija, ki pravi, da v interesu javnosti RTV Slovenija deluje tako, da spoštuje ustavne pravice slovenskih državljanov. Med temi pa je tudi pravica do svobodnega odločanja o rojstvih svojih otrok.

Kot navajate, vas je kot poslušalca s katoliškim življenjskim nazorom prizadel predvsem sovražen in zaničevalen odnos sogovornic do vaših katoliških vrednot. Nekatere **izjave v oddaji so** res takšne, da jih poslušalci s katoliškimi vrednotami lahko dojemajo kot zaničevanje njihovih verskih prepričanj, čeprav so **uperjene predvsem proti verskim organizacijam, ne pa proti vrednotam samim**.

Menim, da bi se morali ustvarjalci oddaj, ki odpirajo teme, ob katerih lahko pride do vrednostnih sodb, ki jih poslušalstvo s katoliškim ali drugim verskim nazorom lahko dojema kot napad na te vrednote, **zavedati občutljivosti tematike in jo nasloviti primerno tenkočutno**. Pri tem so jim v pomoč in usmeritev tudi Programski standardi, ki med drugim določajo, da RTV Slovenija »zagotavlja raznolikost mnenj in stališč, spoštuje različnost, politična in verska prepričanja ljudi in prispeva k strpnosti, posreduje vrednote, ki pomagajo – ob spoštovanju razlik – ustvarjati soglasje o temeljnih vprašanjih slovenske družbe s poudarjanjem solidarnosti med ljudmi«.

Pohod za življenje

V sporočilu je **P. Z.** izrazil upanje, da bo RTV Slovenija poročal o Pohodu za življenje, ki je januarja potekal v ZDA, omenjal je tudi ostale dodatno vsebino na Prvem.

»Pričakujem, da boste na RTVSLO o tem dogodku, katerega se bo udeležilo več stotisoč zavzetih za življenje nošenčkov, pošteno in dovolj obširno poročali.

Varuhinja je za odgovor prosila odgovornega urednika Prvega, **Danijela Posleka**:

»O dogodku »March for life« smo v informativnem programu poročali v Radijskem dnevniku, 21. 1. 2022. Do ocene poslušalca, da smo v oddaji Med štirimi stenami »brezprizivno propagirali prekinitev nosečnosti« se ne morem opredeliti, ker ni razvidno o kateri oddaji govori. Po pregledu arhiva oddaj v zadnjih treh mesecih ugotavljam, da v njej te teme nismo obravnavali.«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je dodala:

»Kot varuhinja pravic nimam pristojnosti, da bi narekovala novinarjem in urednikom, o čem in kako naj poročajo, ker bi to bilo nedopustno vmešavanje v novinarsko in

uredniško avtonomijo. Lahko pa za že izvedene oddaje in prispevke ugotavljam morebitno kršenje Poklicnih meril in načel novinarske etike, Programskih standardov in drugih aktov, ki jih morajo pri delu spoštovati novinarji in uredniki RTV Slovenija. V pismu pa ne navajate konkretne oddaje ali prispevka, zato vam konkretno ne morem odgovoriti.«

MMC

I. NOVINARSKÉ VSEBINE

Članek: bes in skrajna desnica

Bralec spletnih novic **B. E.** se je pritožil na članek z naslovom *Francija po jezi desnice odstranila zastavo EU s Slavoloka zmage*, objavljenim 3. januarja na rtslo.si.

»Prosil bi vas za pojasnilo članka objavljenega včeraj na MMC. Prilagam link:

<https://www.rtslo.si/evropska-unija/v-parizu-po-besu-skrajne-desnice-s-slavoloka-zmage-umaknili-zastavo-eu-ja/607131>

Kot lahko vidite se že v naslovu pojavita besedi bes in skrajna desnica. Kot referenco prilagam še celoten članek STA, po katerem je novinarka povzela dogodek.

Francija po jezi desnice odstranila zastavo EU s Slavoloka zmage

Pariz, 2. januarja - Francoske oblasti so danes odstranile na pariški Slavolok zmage začasno izobešeno zastavo EU, ki je tam plapolala sama, brez francoske, kar je zbudilo zlasti desne tekmece francoskega predsednika Emmanuela Macrona na prihajajočih predsedniških volitvah, češ da gre za žalitev francoske dediščine in vojnih veteranov. Veliko modro zastavo so namesto francoske na silvestrovo izobesili v znak predsedovanja Svetu EU, ki ga je za šest mesecev Francija prevzela z novim letom. Tako Slavolok zmage kot druge znamenitosti, vključno z Eifflovim stolpom in Panteonom, bodo poleg tega do konca osvetljeni z modrimi lučmi. Predstavniki pri francoskem predsedstvu je sicer danes zatrdil, da je bil umik zastave izveden v skladu s predvideno časovnico. V nasprotju z modro osvetlitvijo znamenitosti naj bi namreč zastava na slavoloku visela le dva dneva.

<https://www.sta.si/2984690/francija-po-jezi-desnice-odstranila-zastavo-eu-s-slavoloka-zmage>

Kot lahko vidite v prispevku STA ni nikjer skrajne desnice in besa, ampak samo desnica in jeza.

Prosim za pojasnilo, zakaj novinarka čuti potrebo, da uporablja besede kot so bes in skrajna desnica, čeprav v članku STA te besede niso uporabljene.«

Pojasnilo v. d. urednika uredništva za nove medije **Kaje Jakopič**:

»Članek je povzet po agenciji Reuters, kot je tudi zabeleženo na vrhu članka, in ne po STA. V članku, po katerem je naša novica povzeta, so vsi ti izrazi uporabljeni: <https://www.theguardian.com/world/2022/jan/02/france-removes-eu-flag-arc-de-triomphe-rightwing-anger>«.

Izbor simbolnih fotografij

Bralec **B. P.** je izpostavil več dilem glede uporabe simbolnih fotografij v spletnih člankih.

»Danes je na MMC objavljen [članek o uporabi vojakov v Burkina Faso](#), ki je ta hip takoj pod uvodnim odstavkom opremljen z nočno fotografijo oboroženih vojakov na ulici. Fotografija nima podpisa, le oznako, da gre za fotografijo agencije EPA.

Malce nerodno se mi zdi, da fotografija, kot je to na MMC zelo pogosto, nima nobenega pojasnila, kaj prikazuje. Podpisi včasih so, drugič pa spet ne.

Še bolj nerodno je, da ima ta fotografija, ki jo MMC ponuja tako, da pri bralstvu ustvari vtis avtentičnosti in ne simboličnosti, [pri agenciji EPA naslednji opis](#):

Militant attack in Ouagadougou

epa05104418 A soldier secures a street outside the Splendid Hotel in Ouagadougou, Burkina Faso, 15 January 2016. At least 20 people were killed on 15 January in a terrorist attack on a restaurant and hotel in the capital of the western African country of Burkina Faso. Several people have been injured, many critically, media reported. Heavily armed gunmen opened fire at a popular restaurant in Ouagadougou before taking an unknown number of hostages in a hotel frequented by Westerners Friday night. Gunfire and explosions rattled the business center of the capital around 7:30 pm (1930 GMT). The area around the hotel was sealed off and a curfew was imposed until 6 am. EPA/STR

Seveda je bila ta fotografija uporabljena tudi na [MMC v članku o napadu januarja 2016](#) z naslednjim podpisom: "Dostop do hotela ni mogoč, po napadu pa so uvedli tudi policijsko uro. Foto: EPA"

Je podrobnost, da gre za arhivsko fotografijo nekega drugega dogajanja v isti državi vredna, da se jo bralcem zamolči ali da se jo razkrije? Kaj pravi novinarski kodeks, kaj poklicni standardi RTVS? Menim, da boste vi na to lažje odgovorili kot jaz, ki sem samo droben delček vašega občinstva.

Še en zelo podoben primer je "simbolična" in nepodpisana fotografija na vrhu [članka o razmerah v Ukrajini](#). Ta fotografija je očitno uporabljena po načelu, da čez sedem let vse prav pride, saj je bila uporabljena v zgodnji fazi spopadov v Ukrajini leta 2014.

Iskanje po spletni strani agencije Reuters je zame pretrd oreh, zato sem to fotografijo našel v članku RFI iz oktobra 2014 s podpisom: "Un séparatiste pro-Russes dans la région de Lougansk. REUTERS/Shamil Zhumatov".

Isto fotografijo je že [avgusta 2014 objavil Express](#) s podpisom: “*Un soldat séparatiste pro-russe à la sortie de Lysychansk, dans la région de Luhansk, en Ukraine, le 24 juin 2014. REUTERS/Shamil Zhumatov*”.

Si bralci ne zaslužiimo to izvedeti? Kakšen pomen ima arhivska slika neznanega vojaka pod rusko “prezidentsko” zastavo za članek o diplomatskih sporočilih iz Londona in Moskve? Zakaj je fotografija nemške ministrice za obrambo in odstopljenega admirala lahko podpisana?

Naj dodam še eno pritožbo čez malomarno izbiro in (ne)podpisovanje fotografij, za spremembo v manj resni rubriki MMC. Takoj pod uvodom [članka o drobnih delcih od obrabe avtomobilskih pnevmatik](#) je fotografija mladega moškega, ki pred neko palačo preklada rabljene pnevmatike. Podpis se glasi: “*Pri testiranju so strokovnjaki v zadnjih treh letih natančno spremljali obrabo skoraj 100 različnih pnevmatik. Foto: EPA*”

Stavba na sliki je sedež Svetovne trgovinske organizacije, iz konteksta pa sklepam, da gre za fotografijo s kakšnega protesta. Vsekakor fotografija nima nobene zveze s testiranjem, strokovnjaki itn. Tu ne gre samo za zavajajočo uporabo arhivske fotografije, gre za pravo manipulacijo, pri kateri besedilo z motivom slike nima prav nobene dejanske zveze.

Sledi majhna fotografija zarjavelega kolesa starega volkswagna z napol prazno pnevmatiko. Podpis? “*Na večjo obrabo pnevmatik vplivajo tudi topografske značilnosti cest in vreme. Foto: EPA*” . Sta slika in podpis v vsebinskem soglasju? Ne. Je ta kombinacija zavajajoča ali brezumna? Presojto prepuščam vam. Za primerjavo vam priporočam ogled fotografij in podpisov pod njimi [v tematskem članku Motorevije](#), na podlagi katerega so nastali odmevi na to temo.«

Kaja Jakopič, urednica Uredništva za nove medije pri Multimedijem centru:

»Kot novičarski portal, ki mora hipno objavljati članke aktualnih novic, pogosto uporabljamo arhivske fotografije foto agencij, s katerimi imamo sklenjene pogodbe. Novica je namreč pogosto objavljena še preden dobimo fotografije dogodka iz novice. Kadar objavimo fotografijo iz arhiva, ki bi bralca lahko zavedla s samo vsebino, dodamo napis, da gre za arhivsko ali simbolično fotografijo. Pri omenjeni fotografiji avtor novice tega opozorila ni dodal, ker je presodil, da sama vsebina ne predstavlja zavajanja, naknadno smo zdaj ta napis dodali.«

Kdo je dobil nagrado?

Varuh je prejela odziv **J. Z.** na spletno vsebino o nagradah za najboljše tuje investitorje, ki jih podeljuje Spirit Slovenija, z dne 27. januar, češ da ime enega od podjetij ni zapisano pravilno.

»Res je da je tuji lastnik v podjetju že 30 let. Ampak dejstvo je da se je papirnica Vevče pred dvema letoma razdelila na dve med seboj povezani podjetji in sicer papirnica Vevče v kateri je zaposlenih 32 ljudi in papirnica Vevče proizvodnja z 230 zaposlenimi. Dohodek od prodaje in dobiček izvira iz papirnica Vevče proizvodnja. Dodana vrednost na zaposlenega je prav tako ustvarjen v papirnici Vevče proizvodnja.

Tako da podatki da je nagrajenec papirnica Vevče morda sicer drži a podatki izhajajo iz podjetja papirnica Vevče proizvodnja.«

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je pojasnila, da so v uredništvu po dodatni preverbi članka na spletni strani rtvslo.si ugotovili, da je prišlo pri povzemanju sporočila za javnost očitno do napake, saj je bilo v [članku](#) zapisano, da je nagrado prejela Papirnica Vevče, namesto papirnica Vevče proizvodnja. Urednica Kaja Jakopič je dodala: »To napako smo zdaj tudi popravili in pod člankom to v obvestilu uredništva tudi opozorili...«

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

Komentiranje na spletni strani rtvslo.si

Varuhinja je prejela 12 odzivov, povezanih s komentiranjem na spletni strani rtvslo.si. Večina pritožnikov meni, da so bili njihovi komentarji neupravičeno izbrisani. Pisarna varuhinje je uporabnikom posredovala standardno pojasnilo:

»Pojasnjujemo, da varuh nima vloge nadmoderatorja in pristojnosti glede uporabniških vsebin. Pravi naslov za uporabniška vprašanja so moderatorji komentarjev na rtvslo.si, ki so po [zakonu o medijih](#) (člen 9) dolžni bdeti nad objavami. Tako zagotavljajo spoštovanje [spletnega kodeksa](#), ki ga uporabniki sprejmejo, ko si ustvarijo uporabniški račun. Na vstopni točki za oddajo komentarjev je povezava [POŠLJI SPOROČILO ADMINISTRATORJEM](#), preko katere lahko vzpostavite stik z moderatorji. Tam najdete tudi ostale povezave z informacijami o komentiranju.«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je pritožnikom, ki z odgovorom niso bili zadovoljni, dodatno odgovorila, da se bo problematiki podrobneje posvetila v prihodnosti.

III. STORITVE

Težave pri predvajanju spletnih vsebin

Varuhinja je prejela sporočilo **J. B.**, ki se je pritožil nad delovanjem portala 365.

»Že pred časom sem vam pisal, da se 365 portal obnaša čudno in da prosim, da se obdrži portal 4D. Ne vem, a imate kakšen virus, ampak ko gledam oddaje na portalu 365, se računalnik zaustavi in ne morem delati ničesar drugega, ker mi aplikacije "zmrzujejo". Celo pri tipkanju tega sporočila v Notepad se to zgodi.

Če grem na spletno stran <https://4d.rtvlo.si/arhiv/odmevi> ko kliknem na oddajo, se mi je do včeraj odprla oddaja znotraj te iste spletne strani (4D), od danes naprej pa se odpre portal 365.

A lahko vrnete stvari, da bodo vsaj tako, kot so bile do včeraj?«

Vodja MMC **Anže Ančimer** je varuhinji sporočil, da je bil hrošč, ki je povzročal težave, odstranjen.

Iščem, ne najdem

V dveh odzivih sta pošiljateljica prosila za pomoč pri iskanju oddaj v spletnem arhivu (RTV365), v obeh primerih jim je pisarna varuhinje posredovala iskane povezave.

Zakaj prenos brez tolmača?

Uporabnika **M. S.** je zanimalo, zakaj ob spletnem prenosu seje Državnega sveta 26. januarja ni bilo zagotovljenega prevoda.

»Zakaj pri prenosu 47. seje Državnega sveta RS, dne 26. januarja 2022, od 14.00 naprej, niste zagotovili prevoda?«

Odgovor **pisarne varuhinje**: »V spletnem arhivu RTV365 je dostopna povezava do posnetka seje ([47. redna seja Državnega sveta \(rtvslo.si\)](https://rtvslo.si)). Na posnetku je nastop tujejezične govornice opremljen s tolmačem, torej s simultanim prevodom iz francoskega v slovenski jezik.«

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Kako se izgovori kratica PCR

Dva gledalca je zanimalo, kako se izgovori kratica PCR. Primer:

»Sem starejši in razmeroma konservativen občan, zato ne poznam vseh revolucionarnih sprememb, ki so jih jezikoslovna stroka in znanost ter moderne smernice in gibanja uvedli v slovenski jezik.

Po normah, ki so morda že zastarele, naj bi se v našem jeziku pisalo in govorilo o "testih PCR", a na naši ljubi javni RTVS je že skoraj striktno v rabi nova oblika: "PCR test" oziroma celo "PCR-test" ([tu je svež primer](#)).

Lepo vas prosim, da mi pojasnite, kaj je zdaj prav in zakaj. Hvaležen bom – verjetno ne samo jaz – za kakšno oddajo, poddajo (temu na RTVS menda rečete podcast), rubriko, ki bo okorelim starinam prijazno in nazorno pojasnjevala sodobne jezikovne prekucije.« (**B. P.**)

Odgovor **varuhinje Ilinke Todorovski**:

»Dovoljena sta dva načina izgovora kratice PCR (<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/4991/izgovor-kratice-pcr>). Poklicni govorniki na RTV bi morali to pravilo upoštevati. O tem bom pisala uredništvom in jih opozorila na nedoslednosti. Na to, kako govorijo gostje in komentatorji, je težko vplivati.«

Pačenje slovenščine v oglasih

Gledalko **T. C.** je zmotila neuporaba dvojine v oglasu za prehrambno trgovino:

»V reklami vidimo ENO pomarančo, pri kateri slišimo POMARANČNA BOMBICA, nadaljuje se z DVEMA limonama, a slišimo LIMONINE BOMBICE - kje je tu DVOJINA??!! Nadaljevanje reklame je duhovito in zabavno.

Z ozirom na to, da je reklama predvajana na nacionalni televiziji, ki bi morala skrbeti za slovenski jezik, menim, da bi bilo treba reklamo popraviti ali pa ukiniti.

Vem, da RTV SLOVENIJA ne snema reklam, ampak bi jih morali odgovorni, preden dovolijo predvanje, pregledati in odobriti ali pa zavrniti, posebno ko gre za pravilno uporabo slovenskega jezika.«

Varuhinja Ilinka Todorovski:

»Vašo pripombo bom posredovala Službi za marketing TV Slovenija in jih prosila, da z njo seznanijo naročnika oglasa. Strinjam se, da je treba skrb za slovenski jezik ohranjati tudi prek oglasnih sporočil, vendar tam ni mogoče zagotavljati zborne izreke, prav tako je sporočilnost oglasov drugačna kot v informativnih vsebinah, kjer je povedano treba razumeti dobesedno.«

Branje TV-napovednikov

Gledalec **D. B.** je imel pripombo glede naglaševanja besedne zveze »Na Prvem« v napovednikih Televizije Slovenija.

»Ena od špikerk (žal ne vem imena), ki za TV bere napovednike, vsakič zaključi z besedami: „..na Prvem.“ To je načeloma v redu in splošno znano, ni pa v redu samo naglaševanje. “Na Prvem” izpade “Na Prvm”, z nekim kvazi polglasnikom in zategnjeno dinamiko glasu. Mogoče je stvar minorne narave, a če jo slišiš večkrat zapored, te začne motiti.«

Odgovor **Fonetične Službe Radia Slovenija** je varuhu posredovala **Doris Vozny Potočki**, vodja Službe za promocijo in podobo TV programov na TV Slovenija:

»Fonetična služba Radia Slovenija je podala sledečo utemeljitev izgovora: beseda "prvem" je naglašena na r-ju, saj se pred njim skriva polglasnik, ki ga sicer ne zapišemo, ga pa izgovorimo. Nenaglašeni e v priponi -em pa je pravilno izgovorjen kratko in široko, tako kot vsi nenaglašeni e-ji in o-ji.«

Test PCR, PCR test ali PCR-test?

V odzivu **B. P.** je bilo postavljeno vprašanje, kakšen je pravilni zapis besedne zveze PCR test.

»Po normah, ki so morda že zastarele, naj bi se v našem jeziku pisalo in govorilo o “testih PCR”, a na naši ljubi javni RTVS je že skoraj striktno v rabi nova oblika: “PCR test” oziroma celo “PCR-test” ([tu je svež primer](#)).

Lepo vas prosim, da mi pojasnite, kaj je zdaj prav in zakaj. Hvaležen bom – verjetno ne samo jaz – za kakšno oddajo, poddajo (temu na RTVS menda rečete *podcast*), rubriko, ki bo okorelim starinam prijazno in nazorno pojasnjevala sodobne jezikovne prekucije.«

Saša Grčman, iz neformalne lektorske koordinacije, je pojasnila:

»V Slovenskem pravopisu iz leta 2001 člena 417 in 496 določata, da stični vezaj pišemo med sestavinami zloženek, pri katerih je prva sestavina črka, kratična zveza črk ali številka, na primer *a-kmet*, *b-razred*, *C-vitamin*, *TV-program*, *PTT-služba*, *A4-format*, *2. b-razred*, *c-mol*, *G-dur*; pri obrnjenem zaporedju pa prvini pišemo narazen, brez vezaja: *kmet a*, *vitamin C*, *program TV*, *služba PTT*, *format A 4*.

Podobno kot nekatere druge zveze (na primer QR-koda, LED-svetilka, LCD-zaslon, ISO-standard ...) je tudi zveza kratice in jedra (PCR-test) v slovenščino prevzeta iz angleščine (ang. PCR test), v slovenskem knjižnem jeziku pa sta dovoljeni obe obliki, ob normativno priporočljivejši obliki z desnim prilastkom, torej test PCR.

Ker so v različnih besedilih in kontekstih ob zvezi test PCR oziroma PCR-test velikokrat omenjeni tudi testi za samotestiranje in hitri antigenski testi, se je v rabi zaradi naštevanja različnih vrst testov ter tudi vpliva angleščine nekoliko bolj uveljavila zveza z vezajem, ki pa, kot rečeno, sledi pravilom Slovenskega pravopisa.«

Pisarna varuhinje je dodala:

»Glede vaše pobude o programskih vsebinah o slovenskem jeziku in jezikovnih zagatah dodajamo, da takšne vsebine na javni radioteleviziji obstajajo. Na spletnem mestu rtvslo.si je podstran [Jezikovni spletovalec](#), kjer najdete tudi posnetke radijskih in televizijskih vsebin o jeziku.«

Zborna izreka: pripombi

Varuh je prejel še dve pripombi glede zborne izreke v televizijskih programih.

»Mislim da morate uporabljat slovenski knjižni jezik, plačajte jim tečaj, mi vas plačujemo in ni nam potrebno poslušat ljubljansčine..« (C. P.)

»katerikoli dan slišim pretežno napovedovalce, da pačijo izgovorjavo slovenskih besed tako, da povdarjajo predzadnji zlog nekaterih besed. Na primer besedo 'pačenje' izgovorimo s povdarkom prvega zloga. Podobno je z besedo čakanje. Toda ko govorec izgovori besedo kot velelnik, na primer 'počakajte'. slišimo izgovor besede s povdarkom predzadnjega zloga.« (I. P. B.)

Ker so bile pripombe splošne, sta pritožnika prejela splošno pojasnilo o skrbi za jezikovno in govorno kulturo na RTV Slovenija.

II. OGLAŠEVANJE

Moteča TV-prodaja

Gledalec **R. G.** se je pritožil nad količino tako imenovane TV-prodaje na programih TV Slovenija.

»Prosim, kar pogledajte in se prepričajte se, kolikokrat gospa Herta nastopa na TV ekranih. To je neke vrste posiljevanje, nas gledalcev.«

Pojasnilo **pisarne varuhinje**:

»Uvodoma sporočamo, da se tudi varuhinja strinja z vami, da je TV-prodaja v programih javne televizije moteča. A realnost je, da je takšen način oglaševanja dovoljen. Pravila TV-prodaje opredeljuje Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah, prihodki od TV-prodaje pa so za Televizijo Slovenija pomemben vir financiranja. TV-prodaja mora biti, tako kot oglasi, jasno razpoznavna in optično in zvočno ločena od drugih programskih vsebin ter objavljena v posebnih blokih. Ti so lahko dolgi največ 30 minut. TV Slovenija TV-prodaje ne predvaja med 18. in 23. uro.

Donedavna varuhinja je pristojne na RTV Slovenija večkrat pozvala, naj pretehtajo med finančno koristjo, ki jo ima od javni zavod od tega načina oglaševanja, in morebitno škodo ugledu javne televizije. Nova varuhinja deli stališče prejšnje varuhinje, odločila se je tudi, da bo na to tematiko opozorila v mesečnem poročilu za januar in zadevo izrecno izpostavila tudi na februarski seji programskega sveta.«

III. TEHNIČNE ZADEVE

Zakaj napake in izpadi podnapisov?

Gledalca **T. H.** je zmotilo, ker se v dnevnoinformativnih oddajah pogosto zgodijo napake, zaradi katerih izjave v tujem jeziku niso podnaslovljene:

»Že daljše obdobje se dogaja, da prispevki podani v tujem jeziku nimajo podnapisov oz. prevodov v slovenski jezik.

Primer : Prvi dnevnik TV Slovenija z dne 06.01.2022 ob.13:00 uri. Prispevek o obletnici vdora Trumpovih pristašev v ameriški kongres. Komentarja dveh predstavnikov ameriških oblasti sta bila brez podnapisov oz. prevoda. Voditelj TV dnevnik pa zadevo elegantno reši s tem, da se opraviči zaradi nepopolnih podnapisov, ki jih v bistvu ni. Človek oz. gledalec bi razumel, da se to zgodi občasno zaradi tehničnih težav ne pa, da se to dogaja konstantno in to skoraj brez izjem že kar nekaj let.«

Odgovor **varuhinje Ilinke Todorovski**:

»Pritrjujem vam, da so tudi ustrezni prevodi tujejezičnih vsebin sestavni del kakovostne RTV-produkcije, zato vprašanje vsekakor sodi v varuhovo pristojnost. Že večkrat sem spodbudila sistematične analize, iz katerih bi lažje izluščili, ali gre pri

tovrstnih napakah za tehnične težave ali človeški dejavnik. Praviloma gre za slednje. Tako je bilo tudi tokrat.

Najprej naj pojasnim, kakšen je postopek podnaslavljanja vsebin v dnevnoinformativnih oddajah. Pojasnilo bo seveda bolj laično, saj nisem tehnično podkovana. Ko novinarji za objavo izberejo izjavo v tujem jeziku, sami ali s pomočjo prevajalcev poskrbijo za prevod, ki se v obliki podnaslovov vpišejo v posebno aplikacijo. Ločeno zmontirajo izbrano izjavo in jo pripravijo na predvajanje z druge naprave. Podnapisi in izjava se potem združita med samim potekom oddaje, in sicer tako, da ukaz za to sproži za to zadolžena oseba v režiji (ki ima še druge zadolžitve). Če podnapisi ali izjava na ustreznih napravah niso pripravljene pravočasno, se lahko pri združevanju v zadnjem hipu, tik pred zdajci ali celo med oddajo, primeri napaka. To se je zgodilo včeraj.

Dodajam, da takšna napaka povzroči večkratno škodo, saj je pravica do celovite in kakovostne informacije kratena trem skupinam občinstva:

- gledalci ne dobijo prevoda iz tujega jezika v slovenščino, ki ga je javni medij dolžan zagotoviti za vse tujejezične vsebine;
- gluho in naglušno občinstvo, ki se informira izključno iz podnapisov, ne more prebrati prevoda, ker ga ni;
- slepo občinstvo ne sliši prevoda, saj ga aplikacija (govorna sinteza) bere iz podnapisov; če teh ni, jih ne more prebrati.

Poleg tega gre tudi za moralno škodo, saj se pri občinstvu ustvarja vtis o površnosti in nemarnosti javnega medija, ki je večinsko financiran z njihovimi prispevki.

Dodajam, da sem jeseni ponovno predlagala sistematično spremljanje zadeve.

Predstavnika TV produkcije in Informativnega programa od takrat tudi dejansko bdita nad tovrstnimi napakami. Namen je, da bi ugotavljali vzroke, potem pa tudi poskusili najti rešitve za odpravo težave. Iskreno upam, da se bo to tudi zgodilo.

Obema enotama TV Slovenija sem predlagala, da delo nadaljujeta in z učinki seznanjata novo varuhinjo, ki bo delo prevzela 18. januarja.«

Odgovor na odgovor gledalca:

»Zahvaljujem se za vaš trud pri ustvarjanju odgovora meni. Sem pa prepričan, da če bi pol tega truda usmeril v pritisk na odgovorne, ki so krivi za tak nonšalanten odnos do svojih gledalcev oz. poslušalcev do takšnih primerov ne bi več prihajalo. Kot sem že omenil. Do takih primerov prihaja na dnevni ravni že več let, zato mi prosim ne govorit, da se kaj dela na odpravi tega. Človek bi razumel, da ni možno pripraviti podnapise, če se dobi tuje jezične prispevke tik pred oddajo, vendar bi se tudi v tem primeru sam voditelj lahko potrudil in vsaj delno podal prevod. Je pa seveda problem, če voditelj ne obvlada tujega jezika, kar je pa že vprašanje za tiste, ki takšne ljudi sploh postavljajo za vodenje oddaj. Da gre za nemaren odnos do svojih gledalcev potrjuje dejstvo, da se uredništvo ne potruži niti toliko, da bi prispevek

opremili s podnapisi vsaj do oddaje Poročila ob petih ampak se poslužijo do sistema copy paste.

Kot navajate, vam funkcija Varuha... poteče 18. januarja. Predlagam vam, da pred predajo poslov odločno pritisnete z opozorili na odgovorne, ker se glede na kadrovske politiko sedanjega vodstva bojim, da se bodo zadeve samo še poslabšale in bodo uredništva prišla v roke raznim Pojbičem, Kmetičem in podobnim. Tako vsaj kaže glede na zadnji poziv na avdicijo za voditelje oz. «novinarje» brez kakršni koli zahtevanih pogojev.«

Varuhinja:

Svoje delo jemljem zelo resno in ne zamudim nobene priložnosti za to, da programske ustvarjalce opozorim na upravičena pričakovanja občinstva, kamor štejem tudi vašo pritožbo. Drugega orodja kot je opozorilo varuh nima. »Pritisk«, ki ga lahko uporabim, je uvrstitev zadeve v mesečno poročilo ter opozorilo pred pristojnima komisijama Programskega sveta za tehnične zadeve in informativne programe. Gospod Kmetič, ki ga omenjate, je član obeh komisij.

Zakaj podnapisi niso na temni podlagi?

Gledalec **F. V.** je vprašal, zakaj podnapisi tujejezičnih vsebin na TV Slovenija niso na črni podlagi, saj meni, da bi bili tako bolj vidni.

»... v prilogi vam dostavljamo dve sliki kjer so vidni podnapisi. Svetli so od RTV, z temnim podlago pa od konkurenčne TV.

Vidna je razlika in ni težko ugotoviti, da je podnapis od konkurenčne TV veliko bolj primeren in lažje berljiv.

Kje je razlog, da to ni v uporabi na Slo TV?«

Jure Sovinek, vodja TV-produkcije, je pojasnil:

»Na RTV Slovenija uporabljamo standardizirane podnapise, ne glede na vsebino. Velikost črk je skladno s priporočili za tujejezične vsebine standardizirana tako, da povprečna dolžina podnapisa (32 znakov/vrstica) zakrije okrog 5% aktivnega dela slike. Črkam je za povečanje berljivosti dodana tudi črna obroba, dodanje ozadja pa uporabljamo izjemoma takrat, ko je berljivost zaradi slike močno zmanjšana. Dodatno ozadje zakrije okrog 12% aktivnega dela slike, kar je precejšen poseg v sliko, zato le tega ne uporabljamo.«

IV. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Podnaslavljanje TV-vsebin

Gledalca **J. M.** je zanimalo, zakaj dokumentarec Goljufije s hrano, ki je bil na TV SLO 2 predvajan 4. januarja, ni bil v celoti podnaslovljen.

»... od rojstva sem naglušen, tako da za gledanje televizije potrebujem podnapise. Ravno gledam dokumentarec Goljufije s hrano in organizirani kriminal na programu RTVSLO 2, dne 4.1.2022 ob 20 uri. Po besedah prijateljice, s katerimi sva komunicirala preko SMSja, je rekla, da so podnapisi samo delno narejeni, delno pa ni podnapisov, ko se govori slovensko, kar je moteče in zelo grdo iz vaše strani do nas, ki ne slišimo. Čemu plačujem prispevek, če ne dobim v celoti vseh informacij. Isto velja za dnevnik, ostale oddaje.«

Odgovor varuhinje Ilinke Todorovski:

»Hvala za sporočilo. oddaja je bila v celoti na voljo s podnaslovi v slovenščini in si jo podnaslovljeno lahko še 30 dni ogledate v spletnem arhivu RTV Slovenija: <https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174836444?s=tv>.

Če ste imeli pri ogledu po televiziji težave, sporočite, kako gledate televizijo – prek DVBT antene, prek operaterja ali spleta ter prek katerega ponudnika. Le tako lahko pristojni na RTV preverijo, zakaj ste imeli tehnične težave.

Dodajam, da RTV Slovenija v največji možni meri zagotavlja podnaslovljene vsebine. Storitev je na voljo vsem, tudi tistim, ki so oproščeni plačevanja RTV-prispevka. Več podatkov o tem najdete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/dostopno>.

Glede sprotnega zapisovanja govorjene slovenščine bo RTV Slovenija zagotovo prva uporabila novo tehnologijo, če bo razvita na državni ravni. Žal je Slovenija med državami, ki te tehnologije še nima, slovenščina pa med jeziki, za katerega še nimamo avtomatičnega prepoznavalnika in zapisovalnika govora. TV-vsebine, ki so podnaslovljene, so podnaslovljene zaradi prizadevanj RTV Slovenija in s sredstvi, zbranimi iz RTV prispevka. Tudi zagovornik načela enakosti je ugotovil, da RTV Slovenija z lastnimi kadri in denarjem ne more sama prevzeti bremena za razvoj novih tehnologij v imenu celotne države. Očitke, da bi šlo za diskriminacijo, je argumentirano zavrnil.«

Podnapisi za slovenske nadaljevanke in filme

Dva gledalca sta v januarju izrazila pobudo, da bi tudi slovenske nadaljevanke in filme opremili s podnapisi, za tiste, ki slabše slišijo, zlasti starejše. Primer odziva:

»... Pa še ena pripomba na slovenske nadaljevanke in nekatere filme, v katerih igralci v nekaterih prizorih govorijo zelo potihno in nerazločno. Predlagam, da jih opremite s podnapisi, tako kot so opremljeni Artačevi songi na Mali terasi. Predvsem se to nanaša na nadaljevanko Jezero, pa najbrž tudi v Leninovem parku, ki prihaja januarja, ne bo nič drugače.« (M. B.)

Odgovor varuhinje Ilinke Todorovski:

»Glede podnaslavljanja vam lahko pomagam s konkretno informacijo: domača TV-produkcija je že zdaj dostopna s podnaslovi, ki si jih pri gledanju po televiziji sprožite

prek teleteksta, pri gledanju po spletu pa prek funkcije interaktivno. Navodila so na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/dostopno/o-tehniki-podnapisov/506556>. Podnaslovi so prvenstveno namenjeni gluhim in naglušnim, pomagajo pa tudi tistim, ki se učijo slovenščine, in tistim, ki iz različnih razlogov ne slišijo ali ne razumejo dobro TV-vsebin.«

Varuhinja je gledalca v nadaljnji komunikaciji opogumljala, naj poskusi vklopiti podnapise prek teleteksta. Ko je to tudi storil, je bil s storitvijo zelo zadovoljen :

»Zdaj je bilo gledanje nadaljevanke Jezero pravi užitek. Predlagam, da s to možnostjo seznanite širši krog gledalcev.

Če vas prav razumem, so podnaslovljeni le filmi in nadaljevanke, ki so nastali v koprodukciji z RTV, drugi slovenski filmi pa ne.«

Iz odgovora varuhinje:

»Podnaslovljene so vse »večje« oddaje v slovenščini, ki se predvajajo na TV Slovenija, ne glede na to, kdo je producent, in tudi iz drugih žanrov, ne le igranega. Pogoj je, da je vsebina posneta vnaprej, saj v Sloveniji žal še ne premoremo tehnologije za avtomatično zapisovanje govorne slovenščine. Vsi dosedanji poskusi so se klavrno končali, s toliko napakami pri zapisih, da bi se s tem naredila večja škoda kot korist. Zato ni mogoče sproti gledati npr. podnaslovljenih Dnevnikov, Odmevov, Tarč. Pred kratkim je bil podpisan sporazum o testiranju novih tehnologij, bomo videli, če bo pomagalo.

Novica o tem je na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/varuh/aktualno/samodejno-podnaslavljanje-zacetek-pilotnega-projekta/597284>.

Dokler ne bo delujoče tehnologije za razpoznavanje in zapisovanje govorne slovenščine, se to počne zelo prvinsko: tipkarice na RTV dobijo posnetek oddaje in jo pretipkajo ter oblikujejo v podnapise. Potem besedilo še pregleda (vsaj elementarno) lektor ali urednik, da ni prehudih napak. Kakšna zelo pomembna ali aktualna oddaja, ki gre v živo, pa se pretipkuje tudi ponoči, da bi bil vsaj posnetek na spletu čim prej opremljen s podnapisi.

Na računalniku vse podnaslovljene oddaje (tiste, ki so podnaslovljene vnaprej in post festum) najdete v spletnem arhivu: <https://365.rtv slo.si/> ali na spletni strani dostopnega: <https://www.rtv slo.si/dostopno/podnapisi>.«

Po pomoti vklopljen vzporedni kanal za zvočni opis

Varuhinji je pisala gledalka **V. Ž.**:

»Najprej moram pohvaliti vaš celotni program, šport, filme, nadaljevanke, . . .

Tudi silvestrska oddaja je bila pestra, bogata. Za vsak okus nekaj.

Nismo pa razumeli, zakaj je Mojca Mavec opisovala sceno, medtem ko so pevci peli. In nismo dobro slišali ne nje in ne pevca. Posebno moteče je bilo, ko je pel Jan Plestenjak.

Če je ona vse to opisovala za slabovidne, jim je naredila slabo uslugo, vzela jim je še del tistega, kar bi lahko slišali.

Presenečeni smo bili nad tem še posebej, ker je Mojca Mavec odlična voditeljica in ima posluš za ljudi.«

Odgovor **varuhinje Ilinke Todorovski**:

»Menim, da ste na silvestrovo pomotoma in nevede vklopili vzporedni kanal za naše slepo občinstvo, za katerega je Mojca Mavec opisovala tisto, kar smo videči videli sami. Več o tem je na povezavi: <https://www.rtv slo.si/dostopno/napovedi/v-petek-zvecer-na-silvestrovo-31-december-ob-21-05/606806>.

Na tej strani boste med tehnikami dostopnosti prebrali, kako se vklopi ta kanal, kakor tudi, kako se izklopi: <https://www.rtv slo.si/dostopno/o-tehniki-zvocnega-opisa/506552>.

Verjamem, da je bilo takšno predvajanje za vas nadležno in moteče, slepim gledalcem pa je zagotovo polepšalo večer. Upam, da vam bo uspelo izklopiti kanal!«

Zvočni podnapisi

Dve sporočili sta se nanašali na zvočne podnapise za slepo in slabovidno televizijsko občinstvo. Gledalec **M. K.** je pozival, naj se uvedejo.

»Pozdravljeni, predlagal bi, da se prispevki v katerih se uporablja tuj jezik in se jih uporablja v vaših in formativnih oddajah, da se jih sinhronizira. Tako, kot imajo to narejeno na mnogih tujih televizijah, sigurno pa na Hrvaški televiziji. Menim, da to ni zgolj kaprica, saj slepi v tem primeru sploh ne morejo razumeti informacije. Gluhi pa si lahko tako ali tako ogledajo verzijo s teletekst podnapisi.«

Odgovor **pisarne varuhinje**:

»Zahvaljujemo se za vašo pobudo in vam z veseljem sporočamo, da ta storitev na RTV Slovenija že obstaja. Gre za tako imenovane zvočne podnapise, namenjene slepim in slabovidnim. Podnapise v sliki bere govorna sinteza in so dostopni na dodatnem zvočnem kanalu, z njimi pa so opremljeni tujejezični deli dnevnoinformativnih oddaj.

Več o storitvi lahko preberete na [povezavi](#). Na spletnem mestu je tudi več nasvetov za nastavitev storitve in telefonska številka klicnega centra za dodatne informacije (tel.: 080 28 68).«

Gledalka **J. B.** pa je imela pripombo na »branje« podnapisov:

»Človek ki bere pri poročilih podnapise za slepe, ne ve kje so pike, kje vejice, Namesto Nato, bere nato, namesto bajden prebere dobesedno Biden. Njegovi stavki zaradi

napačnega naglaševanja nimajo ne repa ne glave. To je poniževanje ranljive skupine, sama ne sodim v to skupino pa mi gre na bruhanje koga poslušam. V kolikor se ta odnos nebo spremenil bom popolnoma prenehala gledati vaša poročila, čeprav sem vša zvesta poslušalka. Hvala, to ni nekaj kar ne bi mogli rešiti. Čudi pa me da ob takih plačah in toliko zaposlenih nihče ne spremlja kaj se med poročili dogaja.«

Iz odgovora **pisarne varuhinje**:

»Sporočamo vam, da teh podnapisov ne bere oseba, temveč tako imenovana govorna sinteza in so dostopni na dodatnem zvočnem kanalu, z njimi pa so opremljeni tujejezični deli dnevnoinformativnih oddaj.

Več o storitvi lahko preberete na [povezavi](#). To je zgolj ena od storitev, ko jo javni zavod RTV Slovenija zagotavlja v prizadevanju za dostopnost svojih programov. Več o različnih storitvah, ki med drugim omogočajo dostopnost vsebin gluhim in naglušnim ter slepim in slabovidnim osebam lahko preberete na povezavi:

<https://www.rtvlo.si/dostopno>«

V. VARUHINJA

Nova varuhinja, primopredaja

Nova varuhinja **Marica Zupan Uršič** je dolžnost prevzela 18. januarja. Na ta položaj jo je 6. decembra 2021 imenoval Programski svet.

Do vključno 17. januarja je delo varuhinje opravljala **Ilinka Todorovski**, ki se ji je s tem dnem končal petletni mandat. Primopredajo sta opravili 18. januarja.

V varuhovi pisarni kot strokovna sodelavka do nadaljnjega ostaja **Anja Nab Huš**, medtem ko sodelavka **Eva Semič** odhaja na novo dolžnost.

Prejšnja varuhinja, prehodno obdobje, ocena

V dogovoru s predsednikom Programskega sveta **Cirilom Baškovičem** je **Ilinka Todorovski** končala vse zadeve, ki so v varuhov e-nabiralnik oz. po telefonu in pošti prispele do 10. januarja in za katere je prejela vsebinske odzive pristojnih. Ugotovitve in odgovori iz tega obdobja so vključeni v varuhinjini poročilo o odzivih za januar 2022.

Ilinka Todorovski je v januarju sodelovala na vseh sejah PS in delovnih teles PS, tudi po koncu mandata, in sicer kot poročevalka o odzivih v decembru in prvih januarskih dneh. V pogovorih in izjavah v medijih RTV Slovenija je strnila pogled na petletni mandat. Njena poslovilna spletna kolumna je objavljena kot **PRILOGA 3** tega poročila, na str. 76.

V skladu s sklepom PS bo do 1. marca 2022 pripravila letno poročilo o varuhovem delu v I. 2021.

Programski svet je na zadnji seji v tej sestavi, 24. januarja, na podlagi dopolnjenega pravilnika o varuhovem delovanju odločal o oceni varuhinjine redne delovne uspešnosti v I. 2021 in potrdil oceno 5 (odlično).

Odzivi občinstva ob zamenjavi

Ob odhodu tretje varuhinje Ilinke Todorovski in prihodu četrte varuhinje Marice Zupan Uršič je prispelo več odzivov občinstva.

»Spoštovana, draga gospa Ilinka Todorovski,

prepričana sem, da nisem edina, ki se vam želi zahvaliti za vašo predano petletno skrb za dobrobit gledalcev in poslušalcev RTV. Do zadnjih Odmevov ste se izkazali s svojo poštenostjo in pokončnostjo in ste nam vsem lahko za vzor. Vzbujaate nam upanje, da bomo združeni s takimi, kot ste vi, obrnili krmilo naše družbe v smeri demokracije in človekovih pravic za slehernega, ki živi na ozemlju Slovenije.

Bodite zdravi in da bi našli novo poslanstvo, ki je vas vredno!« (M. K.)

Bralka I. B. je želela na www.rtv slo.si komentirati kolumno varuhinje Ilinke Todorovski ob slovesu.

»Napaka, da ne smemo pohvaliti delo varuhinje, ki odhaja. Postavila je standarde za izboljšanje odnosov med občinstvom in RTV!«

Pojasnilo pisarne varuhinje:

»Pojasnjujemo, da komentiranje pod vsebino ni mogoče, ker je članek objavljen na spletni strani www.rtv slo.si/varuh, ki je stran varuha pravic gledalcev in poslušalcev kot institucije, torej ni novičarska stran, kjer je mogoče komentiranje pod članki. Verjetno vas je zmotilo, da je bil članek (v originalni obliki) poobjavljen tudi na novičarski strani, kjer je komentiranje vsebin omogočeno.«

Nova varuhinja je prejela več čestitk ob nastopu mandata, med drugim J. K.:

»Ob imenovanju za varuhinjo pravic gledalcev in poslušalcev Radiotelevizije Slovenija Vam iskreno čestitam in Vam želim uspešno delo!«

VI. SPLOŠNO

Ali politiki res ne plačujejo RTV prispevka?

E. A. je zanimalo, ali je res, da nekateri politiki ne plačujejo RTV prispevka.

»Razmišljala sem, a se naj oglasim ali ne, vendar je v meni prevladalo domoljubje in državljanska dolžnost. Zakaj?

1. Javno je bilo objavljeno, da posamezniki, med njimi tudi g.Predsednik in kar lepo število še drugih že dalj časa ne plačujejo TV prispevka, ki je bil od kar smo dobili TV aparate obvezno. Še celo za vsak aparat smo posbej plačevali. Nikomur ni prišlo na misel, da tega prispevka ne bi plačal, saj je dobil takoj opomin, na vratih pa rubež.

Zanima me, če so bili za te gospode izdani opomini in rubež? V kolikor ne, smatram, da tudi osebno več ne rabim plačevati TV prispevka, kar bom tudi storila in počakala na vašo odločitev.«

Pojasnilo **varuhinje Ilinke Todorovski**:

»RTV-prispevka dejansko ne plačujemo vsi državljani, saj je obveznost vezana na gospodinjstva. Zato je povsem mogoče, da plačnik ni oseba, ki to neplačevanje tudi javno razglašča, ampak kdo drug v istem gospodinjstvu. Kot varuhinja nimam vpogleda v evidence plačnikov ali neplačnikov. V pristojni Službi za RTV-prispevek pa zagotavljajo, da vse zaostanke izterjajo, kot je to z zakonom predpisano.

Glede zapisa o ukinjenih oddajah lahko zapišem le, da si iskreno želim, da bi praznino zapolnile nove oddaje. Nekaj jih je uvrščenih v nov Programsko-produkcijski načrt, sprejet in potrjen konec leta. O tem si nekaj več lahko preberete na tej povezavi: <https://www.rtvlo.si/rtv/za-medije/sporocila-za-javnost/ppn22-programske-novosti-in-spremembe-v-letu-2022/603171>.

Preveč novega političnega obraza v programih?

Več odzivov se je nanašalo na pojavljanje Roberta Goloba, ki je konec januarja prevzel vodenje stranke Gibanje Svoboda, v programih javne radiotelevizije. Iz odzivov:

»Nikakor ne morem in ne bom pristal na trenutno poročanje RTV novinarjev, ki neutemeljeno na javni RTV favorizirajo g. Roberta Goloba.« **(D. M.)**

»zelo me moti pristransko poročanje; včeraj, predvčeraj in danes je bila prva-udarna novica na osrednjih informativnih oddajah g. Golob in njegov vstop v predvolilno kampanjo-delo vlade (obisk le te v posavju) pa v rubriki iz naših krajev.« **(I. K.)**

Iz odgovora **varuhinje Marice Uršič Zupan**:

»Strinjam se z vami, da je bilo v nekaterih januarjskih dneh zelo veliko novic, prispevkov in oddaj, v katerih je bil prisoten g. Golob. Presoja o tem, ali je bilo takšnih oddaj in vesti preveč, je danes težko verodostojna, ker je optimalno narejena le v danem trenutku, ko je jasen kontekst dogajanja. Ampak kot razberem iz vašega pisma, takšne presoje niti ne pričakujete, temveč ste le izrazili svoje stališče.

Zato vam odgovarjam le na splošno, da bom kot varuhinja bdela nad tem, ali RTV v svojih oddajah poroča tako, kot ji velevalo Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija: natančno, nepristransko, s preverjanjem dejstev, verodostojno, odgovorno, neodvisno, pravično, s širokim razponom tem in mnenj, uravnoteženo ...

Opozoriti pa moram, da lahko kot varuhinja spoštovanje teh pravil presojam le za nazaj, za že predvajane oddaje, ne smem pa vplivati na izbiro gostov in na to, komu

bodo dali novinarji in uredniku več pozornosti, ker bi to pomenilo nedopustno vmešavanje v novinarsko in uredniško avtonomijo.«

O ARRS pa nič?

Odziv **A. R. K.** se je nanašal na manko poročanja o kadrovskem dogajanju na Javni agenciji za raziskovalno dejavnost, 30. januarja.

»Zavedam se, da je vikend, in da iz kadrovskih razlogov sporočanje novic nikakor ne more potekati v enakem ritmu kot med tednom, ampak lahko bi sklenili kompromis in objavili le zelo kratko novico. V teh dneh se je namreč zgodila kadrovska menjava v upravnem odboru ARRS, ki je sledila nestrinjanju vlade s predlagano kandidatko za v. d. direktorice agencije. S pomočjo zamenjanih ljudi v upravnem odboru je agencija naposled prišla do novega v. d. direktorja v zadnjem trenutku pred potekom mandata prejšnjega. Iskreno menim, da bi bila ta novica vredna vsaj omembe na vaši spletni strani, če ne v poročilih na prvem programu televizije, saj je za našo državo pomembnejša od npr. podrobnega spremljanja teniškega dvoboja.«

Iz odgovora **varuhinje Marice Uršič Zupan**:

»Kot varuhinja pravic gledalcev sicer nimam pristojnosti, da bi narekovala, katerim temam naj se uredništva posvečajo, ker bi to bilo nedopustno vmešavanje v njihovo uredniško in novinarsko avtonomijo. Mnenja in pripombe gledalcev, bralcev in uporabnikov RTV vsebin pa so dobrodošla, saj so ena od poti, po kateri ustvarjalci RTV vsebin izvedo, kaj je zanje in za družbo pomembno. Zato povzetek mnenj vključujem tudi v mesečna poročila varuha, namenjena uredništvom, vodstvu RTV in Programskemu svetu RTV Slovenija.«

Epidemija

Varuhinja Marica Uršič Zupan je odgovorila ne več sporočil, v povezanih z novinarsko obdelavo tem glede epidemije in cepljenja, in sicer praviloma s posredovanjem povezav na članke, ki vključujejo priporočila, objavljene na strani varuha v mandatu varuhinje Ilinke Todorovski.

Ukomove analize poročanja

Varuhu je pisarna generalnega direktorja posredovala Analizo poročanja RTV Slovenija vladnega urada za komuniciranje za drugi in tretji teden v januarju.

Samooglaševanje RTV-jevcev v drugih medijih

V varuhov nabiralnik je prispela pritožba **D. S.**, ki meni, da novinar Televizije Slovenija z oglaševanjem svoje knjige - oglas novinar prebere - v drugem avdiovizualnem mediju krši poklicna merila.

»Smatram, da gre za kršitev člena 19.5 Pravilnika o poklicnih standardih, ki pravi:

"19.5 Sodelovanje novinarjev, voditeljev in urednikov oddaj v oglasnih in promocijskih prispevkih

Uredniki, novinarji in voditelji oddaj na RTV Slovenija ne smejo nastopati v oglasih in promocijskih prispevkih, niti sodelovati pri snovanju teh z ustvarjalci (oglasnimi in PR-agencijami) oglasnih in promocijskih vsebin."«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je odgovorila:

»... vašo prijavo domnevne kršitve Pravilnika o poklicnih standardih sem najprej poslala v odziv **generalnemu direktorju** RTV Slovenija, ki je na to temo pridobil naslednje **mnenje pravne službe**: »Po mnenju naše pravne pisarne komercialna sporočila, s katerim avtor sam promovira svoje avtorsko delo (knjigo), niso predmet člena 19.5 Pravilnika o poklicnih standardih.«

Tudi sama sem si ogledala posnetek oglasa, ki ste ga posredovali, predvsem v luči, ali krši člen 19.5 Pravilnika o poklicnih standardih oziroma Poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija, ki podrobneje opredeljuje sodelovanje novinarjev, voditeljev in urednikov oddaj v oglasnih in promocijskih prispevkih. V členu je zapisano: »Uredniki, novinarji in voditelji oddaj na RTV Slovenija ne smejo nastopati v oglasih in promocijskih prispevkih, niti sodelovati pri snovanju teh z ustvarjalci (oglasnimi in PR-agencijami) oglasnih in promocijskih vsebin. Izjemoma lahko posameznik nastopa v oglasnih in promocijskih vsebinah za humanitarne organizacije, vendar mora imeti za to pisno soglasje direktorja programov. Ta omejitev ne velja za samopromocijo oddaj in programov RTV Slovenija.«

Kot varuhinja pravic gledalcev **ugotavljam, da je ta člen zelo splošen in pomanjkljiv**. Določa sicer prepoved delovanja v klasičnih oglasih (za tretjo osebo ali izdelek tretje pravne ali fizične osebe), ne določa pa nastopanja zaposlenih na RTV Slovenija v zelo raznoliki paleti oglasnega delovanja in drugih dejavnosti, pri katerih bi lahko prišlo do navzkrižja interesov ali poslovne, moralne ali druge škode za RTV Slovenija, tudi v primeru, ko gre za promocijo lastnega avtorskega (umetniškega) dela. Primer, na katerega se pritožujete, lahko obravnavamo tudi po členu 21.1 Poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija, ki določajo izjeme za delo zunaj RTV Slovenija na področju umetniške dejavnosti.

Vsekakor **je področje delovanja zaposlenih na RTV Slovenija zunaj hiše zelo neurejeno**. Na to me je ob nastopu mandata opozorila tudi prejšnja varuhinja. **Zato bom med mandatom na to opozarjala in poskušala prispevati k sprejetju natančnejših pravil.**«

Objava sporočil za javnost RTV SLO

Bralec **E. F.** je imel pomisleke glede umestitve sporočila za javnost z naslovom »Generalno vodstvo RTV Slovenija obsoja napade in pozive k utišanju novinarja Jožeta Možina«, objavljene dne 27. januar, na spletni strani javnega zavoda.

»Moja PRITOŽBA se nanaša na neustrezno mesto objave aktualne novice. Ne morem se znebiti občutka, da se pri tem vrši prefinjena »cenzura« novic, ki lahko vplivajo na umiritev in normalizacijo komuniciranja v družbi, oziroma vplivajo na podobo vseh, ki javno nastopanje zlorablajo. Menim, da mora biti ta/takšna novica objavljena na

vstopni strani portala in biti »dovolj časa vidna«, ker le tako lahko izpolni dobronamerno poslanstvo, ki ji je ga namenilo Vodstvo RTV.«

Varuhinja Marica Uršič Zupan je za odziv prosila v. d. odgovorne urednice Informativnega programa TV SLO, odziva ni prejela, odgovorila je z načelnim mnenjem:

»Zato vam lahko zapišem le moje načelno mnenje, da **bi morala RTV Slovenija vedno zaščititi zaposlene, ko so zaradi svojega dela napadeni z žalitvami, sovražnim govorom ali drugimi elementi, ki so zunaj meja spoštljivega izražanja – tudi drugačnih – mnenj.** Menim tudi, da morajo novice o tem dobiti ustrezen prostor na vseh kanalih RTV Slovenija, brez sence dvoma, da gre pri manj vidni objavi morebiti za cenzuro.«

PRILOGE

PRILOGA 1: Utrip/Dražgoše, 15.1., poročilo

V varuhov nabiralnik je prispelo 339 odzivov na oddajo Utrip, ki je bila na sporedu TV Slovenija 1 v soboto, 15. januarja. Avtor oddaje je bil Jože Možina. Objava vsebine je sprožila val pritožb, sledil pa je predvsem val pohval vsebini in sporočila podpore avtorju ter odzivanje na javno polemiko o programski vsebini in dogajanju, povezanem z njo.

1 ODZIVI GLEDALCEV

Pritožniki so med drugim menili, da programska vsebina potvarja zgodovino, da pristransko in zavajajoče prikazuje zgodovinska dejstva in posnetke, da vsebina razdvaja in je v neskladju z zasnovo oddaje (komentiran tedenski pregled dogajanja v Sloveniji).

Gledalci, ki so hvalili vsebino, so med drugim menili, da so bila objavljena dejstva in resnica, da objava vsebine prispeva k pluralnosti in uravnoteženosti programa javne televizije. Pozivali so, naj se avtorja oddaje zaščiti.

Iz primerov kritičnih odzivov:

»Novinar, kot že mnogokrat, potvarja zgodovino in povečuje izdajalce v času NOB. Ne razume kronološkega sosledja, saj navaja razloge, ki se bodo v določenem zgodovinskem trenutku šele zgodili. Nestrokovno, nelogično in pristransko. Sramotno!« (T. V.)

»Napačne informacije glede Dražgoš. Revizionizem. Zaničevanje partizanstva.« (J. M.)

»Nimam nič proti razkrivanju resničnih informacij, tudi kar se tiče komunističnega režima, a interpretacijo g. Možine obsojam in menim, da ji ni mesta na nacionalni RTV.« (T. J.)

»Avtor prispevka je na vsak način hotel očrniti partizanski boj proti okupatorju in je spominsko slovesnost padlim žrtvam označil za proslavo tragedije, ki se je zgodila v vasi, kar je očiten primer neetičnega poročanja. Partizane, ki so se borili za svobodno Slovenijo, je prikazal kot sovražnike, ki so krivi za smrt vaščanov. Vaščane so pobili vendar Nemci! Tisti Nemci, ki so hoteli nas Slovence zasužnjiti. Hkrati je gospod Možina predstavil bivšega predsednika Kučana kot komunista (čeprav je bil prvi predsednik naše demokratične države!) in potem komunizem postavil ob bok nacizmu in fašizmu kot zločinski sistem. Na ta način je storil veliko krivico gospodu Kučanu in tudi Luki Mescu, ki ga je omenil v povezavi s komunizmom.« (T. M.)

»Enostransko in ultra desničarsko poročanje v oddaji, ki je namenjena tedenskemu pregledu dogajanja v Sloveniji.« (Z. W. K.)

»V oddaji Utrip ste to soboto promovirali idejo, da za nasilje ni kriv nasilnik (nemške okupatorske enote, ki so pobile nedolžne vaščane), temveč partizani. To je tako patološka ideja, da si tega ne bi smeli privoščiti. Je v popolnem nasprotju z načeli antifašizma, ki ga je Evropa po koncu druge svetovne vojne sprejela kot skupno osnovo.« (K. L.)

»Oddaja Utrip je bila do prejšnjega tedna korekten pregled domačega dogajanja v tednu, ki se je iztekal skozi oči vsakič drugega novinarja. V zadnji oddaji Utrip pa je opazen očiten zdrs profesionalnosti, mogoče vsebuje celo elemente hujskaštva. Oddaja ni več pregled tedna, ampak so izbrani samo nekateri dogodki in veliko arhivskih posnetkov, ki so uporabljani za prikaz osebnega mnenja novinarja kot edine resnice. Poleg tega obravnava določene osebe (politike), ki temu novinarju očitno niso všeč, na izrazito poniževalen način.« (M. K.)

»Trditev, da so bili partizani krivi/odgovorni za civilne žrtve Dražgoš – v kar vodi naracija Jožeta Možine v Utripu – je sprevržena. Z vsem spoštovanjem do vaščanke Dražgoš, ki je to misel nekoč pred kamero izrekla in tudi z vsem spoštovanjem do njenega mnenja in bolečine – to še vseeno ne more biti zgodovinska sodba /.../

Tudi v nadaljevanju Utripa želi Jože Možina vsiliti 'resnico', da je bilo partizansko gibanje nevarno za civilno prebivalstvo (ne, osnovna nevarnost je bila okupacija) in da prikazuje deleže civilnih žrtev med vojno in to utemeljuje s tem, da je bilo civilnih žrtev v Franciji manj kot odstotek, v Sloveniji pa je bilo 6,7% žrtev med civilisti. Sicer je vizualizacija te pasaže obupna – slika posnetka iz Power Point prezentacije je grafično neuskkljena z ostalo grafijo – vsekakor pa ni jasno, zakaj se prikazujejo še civilne žrtve Norveške, ker se referenca na Kvislingovo vlado ponuja sama po sebi. Primerjati položaj Slovenije in Francije med drugo svetovno vojno v argumentaciji, 'zakaj pa nismo delali tako, kot Francozi' je nov prispevek sprevrženosti. Francoski odpor pod vodstvom Charlesa de Gaulla je imelo ves čas podporo Velike Britanije in kolikor znamo zgodovine, so se 6. 6. 1944 v Francijo izkrcali zavezniki in potem skupaj s francoskim odporniškim gibanjem osvobodili Francijo. Na področje Slovenije in Jugoslavije se ni izkrcala nobena zavezniška sila. V Srbijo je prišla leta 1944 Rdeča armada, k nam pa ni prišel nihče pomagat. Če bi francoske in slovenske žrtve primerjal nekdo brez znanja zgodovine in bi to primerjavo počel nekje za šankom, to ne bi bilo hudo. Če pa nekdo, ki ima doktorat iz zgodovine, primerja zgolj število žrtev, pri tem pa zanemari zelo različna izhodišča in pogoje upora proti okupatorju, je pa to samo zavržno. To, kar nam je v soboto 15. 1. 2022 nima veliko zveze ne z zgodovino in ne z novinarstvom. Ima pa vso zvezo s politično agendo, ki želi na vse možne načine relativizirati antifašistično gibanje. Skratka, agenda, ki želi relativizirati vrednostne temelje našega kontinenta in Evropske unije, ki je zgodovinsko vrednostno utemeljena na antifašizmu. Zaradi tega to, kar je naredil Jože Možina, ne spada v profesionalno novinarstvo, spada pa med ceneno politično propagando. Ki je nekdo, ki je uslužbenec javnega zavoda RTVSLO ne bi smel početi.« (J. D.)

»Avtor v Utripu med drugim prikaže posnetek treh predstavnikov SD, kako polagajo venec pred 'spomenikom revolucionarja Kidriča'. To je pravzaprav edini podatek o dogodku, poleg njegovega komentarja, da 'tile koraki nazaj v preteklost vrha SD-ja niso ravno v smeri prihodnosti'. Glede na to, da Utrip običajno obravnava aktualne dogodke, nastane vtis, da je bil venec položen v istem tednu, kar zares zbudi začudenje. Gre res za politično idolatrijo stranke SD? Začudenje me je vodilo do brskanja po spletu, kjer sem ugotovila, da gre za dogodek iz leta 2020 in da je šlo za 75. obletnico ustanovitve prve slovenske vlade. To daje dogodku seveda povsem drug pomen. Če bi gledalec poznal ta podatek, bi se nedvomno začudil objavi tega posnetka v pregledu aktualnega političnega utripa in bi prepoznal tendencioznost objave. Ko pa avtor dogodek samovoljno premakne v aktualnost s tem, da posnetku ne pripiše datuma, ustvari povsem nov kontekst, ki je zavajajoč, lažniv. Ne verjamem, da se avtor, ki je celo zgodovinar, tega ni zavedal.« (Š. F.)

Odzivi podpore avtorju in vsebini:

»Sobotni Utrip je po mojem mnenju prikazal širši oz. celotni slovenski javnosti realno podobo Dražgoške "bitke", stanje v sodstvu in družbi.« (T. R.)

»Sobotni utrip je bil radikalen odmik od enostranske komunistične propagande, ki jo slovenski javnosti, brez vsake distance, vsiljujete na RTV SLO, čeprav se razglašate za javen in nepristranski medij in k čemur vas zavezujeta tudi Statut in zakonodaja. Proti temu že leta neuspešno protestiramo demokratični državljani Slovenije. Tovrstni politični pritiski in napadi na novinarsko svobodo, zlasti s strani ponosne naslednice totalitarnega režima, so nedopustni. « (N. M.)

»Vse, kar je bilo povedanega, je podprto z dokumenti in izjavami preživelih. Taka je pač zgodovina in s tem bomo morali živeti. Tudi, če je za nekatere težko.« (A. K.)

»Javni zavod RTV Slovenija je bil s tem prispevkom v službi vseh nas. Pritiski leve politične opcije na novinarja Jožeta Možina so nedopustni.« (J. P.)

»Izražam vso podporo poskusom RTV, da postane resnicoljubna. Še posebej pa podpiram dr. Jožeta Možina. In mogoče tudi druge novinarje, ki bodo želeli poročati resnicoljubno. Prav zaradi neuravnotežene obravnave resnic se je veliko gledalcev in poslušalcev odločilo ignorirati programe rtv. Zaščitite g. Možina pred napadi.« (N. M.)

»V svojem imenu in v imenu mojih staršev in po vojni izvensodno umorjenih Slovencev, izrekam polno podporo g. dr. Jožetu Možini in računam tudi na Vašo podporo objektivnemu poročanju tudi v prihodnje. Hvala!« (D. B.)

»Zakaj tako buren odziv, se sprašujem, ob tem, da nihče ne navaja katera izjava avtorja prispevka ni resnična?« (M. M.)

»Dražgoška bitka januarja 1942 zaradi 41 zverinsko pobitih domačinov in devetih padlih partizanov zasluži pietetni spomin. Ne prof. dr. Metod Mikuž, ne prof. dr. Tone Ferenc kot njegov naslednik na prvi jugoslovanski katedri za novejšo zgodovino, ki je vključevala tudi proučevanje partizanskega boja in revolucije, boja pri Dražgošah nista zanikala. Označevala sta jo kot spopad s tragičnimi posledicami tako za partizansko gibanje kot tamkajšnje civilno prebivalstvo. Bila je posledica vojaškega neznanja in podcenjevanja okupatorjeve moči ter njegove izurjenosti v frontalnem boju. Mednarodno je nanjo vplivala predvsem zaustavitev nemškega prodora pred Moskvo ter pričakovanje bliskovite sovjetske protiofenzive in bližnje končne zmage. Ta naj ne bi zgolj končala nemško okupacijo pri nas, ampak naj bi prinesla in utrdila tudi nov družbenopolitični sistem. Za to se je zavzemal tudi takratni poveljnik partizanov v Dražgošah.

Zgodovinsko društvo se ne vtika v potrebe političnih manipulacij predvolilnega časa, ampak najostreje protestira zoper nadaljevanje protiznanstvene histerije za potrebe dnevne politike. Ne žrtve II. svetovne vojne, ne tudi zadnje povezane z epidemijo Covid-19, tega ne dovoljujejo. Takšno ravnanje je najhujša manifestacija antihumanizma in totalitarizma v najbolj primitivni obliki. Dr. Jože Možina je po vseh pravilih znanosti doktoriral iz zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Z napadi nanj se ne obračunava samo z ustanovo, ki mu je doktorat podelila, ampak z vsemi, ki si prizadevajo za spoštovanje znanstvenega dela

in znanstvenih spoznanj. Če ima kdo protiargumente in dokaze, da pričevalci lažejo, naj to stori na običajen in dostojen način z navajanjem nasprotnih dejstev!» (Slovensko zgodovinsko društvo za novejšo in sodobno zgodovino)

»V zadnjem času se vrstijo številni javni napadi na kolega dr. Jožeta Možina ter zahteve po ukinitvi njegovih oddaj in cenzuriranju avtorja, še zlasti po njegovi oddaji Utrip (15. 1. 2022). Sam menim, da nas zgodovinske teme morajo zanimati in smo jih na RTV Slovenija tudi dolžni vključevati v program, saj so temelj, na katerem stojimo ter učna baza velikih dosežkov in velikih napak (čeprav se iz njih bolj malo naučimo...). Krilatica, da naj gledamo samo naprej v prihodnost in pustimo preteklost, je zgolj maneuver tistih ljudi, ki jim konkretni zgodovinski dogodki ne ustrezajo ali jim niso v ponos.

Glede Dražgoš – ne bom se spuščal v vzročnopolosedičnost dogodkov in v to, kaj bi bilo, če bi bile takratne odločitve v medvojnih Dražgošah drugačne. Dejstvo pa je, da so nastradali nedolžni civilisti in svojci žrtev so bili po vojni izključeni iz tega, kako bodo pokopane (z vaškega pokopališča so jih proti njihovi volji prekopali v skupno grobnico brez navedbe imen) in kako se bo ohranjal spomin na njih (pietetni spomin na tragedijo brez dnevnopolitičnine agitacije, tako v preteklosti kot danes)... In to je bilo osrednje Možinovo sporočilo v aktualnem Utripu, ki v oddaji ni degradiral partizanskega narodnoosvobodilnega boja kot takega, kritičen pa je bil do konkretnih odločitev, ki so vodile v dražgoško tragedijo.« (A.D.)

2 ODZIVI AVTORJA ODDAJE IN V. D. ODGOVORNE UREDNICE

Varuhinja je za pojasnilo glede vsebine prosila v. d. odgovorne urednice Jadranko Rebernik in avtorja oddaje Jožeta Možina.

Oba je dodatno prosila še za pojasnilo, zakaj je bil v oddaji, ki je »pregled tedenskega dogajanja«, umeščen velik delež netedenskega dogajanja, pa tudi, zakaj posnetki iz arhiva niso bili označeni z datumom prvotnega predvajanja.

Odgovora v. d. odgovorne urednice informativnega programa ni prejela.

Avtor oddaje dr. Jože Možina je odgovoril: »Ko zmoti vsebina, ki ji glede verodostojnosti ni moč oporekati, potem pridejo do izraza taka vprašanja, kot jih spodaj navajate. Ker v nobenem elementu komentarja ni šlo za manipulacijo, lahko na vprašanje, bolj opazko, odgovorim le z javno objavljenim konceptom oddaje Utrip na naši spletni strani <https://www.rtv slo.si/tv/oddaja/94>, ki se med drugim glasi: **»Utrip je odmevna komentatorska tedenska oddaja informativnega programa. /../ V oddajo so si utirala pot alternativna politična razmišljanja, informacije in slikovno gradiva, ki v drugih oddajah niso dobili prostora. Utrip je postopno postal izrazito avtorska oddaja s subjektivnim pogledom na najpomembnejše dogodke minulega tedna v Sloveniji.**

Ustvarjalci imajo pri pripravi oddaje kar največjo ustvarjalno svobodo ter z različnimi in inovativnimi pristopi ohranjajo svežino oddaje že več kot 30 let.«

Prosim, da s tem seznanite zainteresirane gledalce.«

3 MNENJE VARUHNJE

3.1 O skladnosti z vsebinsko zasnovo

Po ogledu oddaje sem najprej presojala, ali ustreza vsebinski zasnovi oddaje Utrip. Ta je »oddaja Informativnega programa z najdaljšo tradicijo. Nastala je leta 1988, kot redni tedenski pregled notranjepolitičnih, gospodarskih, družbenih in kulturnih dogodkov v državi, ki je bila takrat še Jugoslavija. V oddajo so si utirala pot alternativna politična razmišljanja, informacije in slikovni materiali, ki v drugih oddajah takratnega Informativnega programa še niso uspeli ugledati luči sveta. UTRIP, ki je zdaj že polnoleten, si je postopno izboril prostor izrazito avtorske oddaje in subjektivnega pogleda na najpomembnejše dogodke minulega tedna. Ustvarjalci imajo pri pripravi oddaje kar največjo ustvarjalno svobode.«

Za namene preverjanja odstopanja Utripa 15.1. 2022 sem opravila tudi primerjavo vsebinske zasnove z ostalimi Utripi zadnjih tednov (od 1.1. do 29.1. 2022). Vseh pet oddaj je sledilo zapisani vsebinski zasnovi. Utrip 15.1. **v večini elementov od vsebinske zasnove ni odstopal, odstopal pa je v delu, ki pravi, da je to tedenski pregled dogodkov v državi.** Utripi 1.1., 8.1. in 29.1. so se osredotočili na dogajanje preteklega tedna, Utrip 22.1. je dogajanje preteklega tedna prepletel z nekaj starimi dogodki, v Utripu 15.1. pa je bilo teh **največ**. Ker je enega od dogodkov preteklega tedna – spominsko svečanost v Dražgošah – avtor dopolnil z dodatnimi podatki in z arhivskimi pričevanji o dogajanju v Dražgošah med drugo svetovno vojno, je **sorazmerno manjši** del oddaje ostal **za pregled ostalega tedenskega dogajanja v državi**, čemur je oddaja namenjena.

3.2 O žanrski skladnosti

Ker je oddaja Utrip žanrsko opredeljena le posredno, z vsebinskim opisom, sem njena žanrska odstopanja presojala tudi s primerjavo vseh petih januarских Utripov. Vsi so imeli elemente poročila o dogajanju v preteklem tednu, vsi so imeli poudarjene elemente komentarja, vsi tudi (bolj ali manj poudarjeno) narativnost. Vsi so imeli poudarjen avtorski nabor dogodkov tedenskega dogajanja, avtorski izbor glasbe in avtorski slog veznega besedila, avtorsko dramaturgijo in bolj ali manj stilno zaznamovana jezikovna sredstva. Vse to so **elementi interpretativnih žanrov**, ki so v oddaji, ki jo vsebinska zasnova žanrsko umešča v interpretativno zvrst, ne samo dovoljeni, temveč tudi zaželeni. Utrip 15.1. je imel, v primerjavi z ostalimi štirimi Utripi, zelo malo elementov poročila in več elementov komentarja in naracije, v prvem delu pa je imel tudi **elemente dokumentarne oddaje. V tem delu je oddaja žanrsko odstopala od ostalih oddaj Utrip, v ostalem (da je vsebovala elemente komentarja in naracije), je spoštovala žanrske značilnosti.**

3.3 O spoštovanju Poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija

Pri vključevanju starih posnetkov, vezanih na Dražgoše, pa tudi drugih posnetkov iz dokumentacije oziroma arhiva, je oddaja **kršila točki 9.6. in 9.10 Poklicnih meril in načel novinarske etike**, ki govorita o uporabi gradiva iz dokumentacije in arhiva ter določata, da

mora biti **arhivsko gradivo jasno označeno** ali identificirano tako, da je razvidno, da ne gre za sveže posnetke.

Glavni očitki gledalcev oddaji so bili, da je avtor v njej potvarjal zgodovinska dejstva. Navajanje (po njihovem mnenju pravih) zgodovinskih dejstev pa je bila obenem tudi rdeča nit odzivov s podporo oddaji. Kar je gledalce bodisi zmotilo, pretreslo in šokiralo, bodisi razveselilo, torej ni bil žanr oddaje, niti to, da je avtor oddaje dogajanje komentiral, temveč navedbe, s katerimi je **utemeljil komentar**. Te navedbe so bile za ene manipulacija, za druge resnica. Glede tega **varuhinja pravic gledalcev lahko presoja samo to, ali je avtor komentar podkrepil z logičnimi utemeljitvami ali dejstvi, kar je po novinarskih standardih dolžan storiti - kar je storil -, nima pa ne ustreznega znanja niti pristojnosti, da bi preverila, ali te utemeljitve ali dejstva držijo.**

Izjemno velik odziv gledalcev (tako tistih, ki so se nad oddajo pritožili, kot onih, ki so jo podprli) kaže, da je oddaja izpostavila **temo, o kateri v družbi ni soglasja**. RTV Slovenija je kot javni medij dolžna odpirati tudi takšne teme, vendar jih morajo avtorji nasloviti še **posebej tenkočutno in celovito. Oddaja, ki je namenjena pregledu tedenskega dogajanja, med katerim je izpostavljena tema samo eden od dogodkov, tega ne omogoča, ker je prekratka in ker ni zasnovana tako, da bi omogočila natančno, nepristransko, verodostojno in celovito predstavitev teme.** Zato menim, da **žanrsko oddaja Utrip za temo, ki je tako zelo razdvojila gledalce, ni primerna**, temveč bi bilo to temo **primerneje obdelati v žanru preglednega televizijskega članka ali okrogle mize**, ki sta časovno mnogo daljša, vključita širši obseg mnenj in tematiko predstavitva uravnoteženo in celovito.

V presojo oddaje Utrip 15.1. sem vključila tudi primerjavo z oddajami Utrip od 1. 1. do 29.1. 2022. Prva dva razloga za primerjavo sem navedla v uvodu: zaradi presoje, ali predstavlja Utrip 15.1. odmik od istoimenskih oddaj v januarju glede vsebinske zasnove in žanrskih značilnosti. Tretji razlog je **točka 5.7 Poklicnih meril** in načel novinarske etike v programih RTV Slovenije, vezana na žanr komentar, ki zaradi subjektivnosti komentarja in možnih zlorab zaradi te subjektivnosti, RTV Slovenija nalaga dodatne obveznosti: »Ker subjektivna mnenja temeljijo na določenih, velikokrat tudi parcialnih dejstvih, morajo uredniki zagotoviti, da bodo zasnove in vsebine komentarjev čim bolj pluralne.« Zato presojo oddaje, ki ima žanr komentarja, ni dovolj opraviti samo na ravni ene oddaje, temveč širše, v daljšem obdobju, v katerem se zvrsti več komentarjev. **Januarske oddaje Utrip zahtevo po pluralnosti izpolnjujejo:** oddaje so pripravili različni avtorji, v oddajah so zavzemali zelo različna stališča in dajali poudarke različnim temam in dogodkom.

4 PRIPOROČILO UREDNIŠTVU

Uredništvu priporočam, da opravi notranjo razpravo o **doslednem označevanju arhivskih posnetkov v tedenskih oddajah** ter o doslednejšem **spoštovanju koncepta oddaje Utrip** (da je pregled tedenskega dogajanja). Priporočam tudi razmislek o (ne)primernosti določenih žanrov ali oddaj za občutljive teme, ki zahtevajo celovito in tenkočutno obravnavo.

5 MNENJE O ODZIVIH

Ob koncu dodajam še mnenje o odzivih. Kot varuhinja pravic gledalcev zelo pozdravljam in **podpiram vse odzive, saj** izrekanje mnenj, pohval in še zlasti kritičnih pripomb gledalcev **prispeva k izboljševanju programov RTV Slovenija in k dialogu v širši družbi**. Povzetke pripomb bom zbrala tudi v mesečnem poročilu, ki ga posredujem uredništvu, vodstvu RTV Slovenija in Programskemu svetu RTV Slovenija. **Zagovarjam pa tudi stališče, da morajo biti vsi odzivi spoštljivi in argumentirani, kritične pripombe pa usmerjene v posamične zdrse ali napake, nikakor pa ne v osebne diskvalifikacije.**

Na oddajo Utrip 15.1. 2022 sem prejela 339 različnih odzivov, s tem poročilom pa odgovarjam vsem.

Marica Uršič Zupan

Varuhinja pravic gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov RTV vsebin

PRILOGA 2: Poročilo v zadevi Tarča/Dosje Kangler

POROČILO V ZADEVI TARČA - DOSJE KANGLER

Varuh (kot institut) je prejel 25 pisnih in dva telefonska odziva na oddajo Tarča - Dosje Kangler, od tega enega po oddaji Dosje Kangler 2. del (20. januar, TV SLO 1), vse ostale po prvi oddaji (6. januar, TV SLO 1). Dva odziva sta bila sočasno posredovana tudi Programskemu svetu RTV Slovenija.

Varuh je prejel tudi peticijo podpore voditeljici oddaje Eriki Žnidaršič in oddaji Tarča, ki jo je na spletu podpisalo 6038 podpisnikov, ki so zahtevali 2. del oddaje Dosje Kangler.

Število odzivov je navedeno zgolj kot poročilo o odzivih, ne pa zato, da bi na njihovi podlagi varuhinja vrednotila oddajo. Varuhinja seveda vsakemu gledalcu odgovori, presoja oddaje pa poteka neodvisno tako od mnenj gledalcev kot tudi od ustvarjalcev oddaje in Programskega sveta. Odzivi gledalcev in ustvarjalcev oddaje so izhodišče za presojo, ključno pri njej pa je, ali je RTV Slovenija z oddajo izpolnila svoje poslanstvo glede zagotavljanja javnega interesa ter ali je sledila poklicnim merilom in etičnim standardom.

V oddaji Tarča Dosje Kangler so ustvarjalci oddaje analizirali 26 primerov zoper nekdanjega mariborskega župana, danes državnega sekretarja na notranjem ministrstvu, ki so se vsi pravnomočno končali v njegovo korist. Gost prve oddaje (6. 1.) je bil Franc Kangler.

Gostje druge oddaje (Dosje Kangler 2. del, 20. januar, TV SLO 1), v kateri ustvarjalci preiskujejo, zakaj so se pravosodni postopki končali v prid nekdanjega župana, oz. analizirajo, kot je zapisano v opisu oddaje, »velik zdrs pravosodnega sistema«, so bili: Darko Si monič, vodja Okrožnega državnega tožilstva v Mariboru, dr. Zlatan Dežman, nekdanji sodnik, in Drago Kos, nekdanji predsednik Komisije za preprečevanje korupcije.

1) ODZIVI GLEDALCEV

Večina gledalcev je prvi Tarči naštevala očitke: »nespoštovanje gosta«, »blatenje gosta«, »sovražnost«, »nestrpno voditeljico«, »prostaški pristop«, »zlorabo novinarstva«, da »dodatno razdvaja že tako maksimalno razdeljen narod«, da voditeljica ni omogočila gostu, da bi odgovoril na očitke, da je bila oddaja kot sodni proces in politično motivirana. Odzive podpore oddaji in voditeljici oddaje (ter peticijo) pa je spodbudilo dogajanje po predvajanju prvega dela, in sicer zapisi na spletnih omrežjih in odločitvah, da se drugi del oddaje ne predvaja v terminu oddaje čez teden dni. Takrat (13. 1.) je bila predvajana oddaja Premagajmo covid.

Primeri odzivov:

»Ocenjujem, da je oddaja bila izpeljana izjemno neprimerno in nedostojno. Razlog za takšno vsebino pa so najverjetneje prihajajoče parlamentarne volitve na katerih bo nastopil tudi g. Kangler.

G. Kangler je zaradi množičnih kazenskih ovadb, ki so bile zavržene, v življenju že tako ali tako veliko pretrpel. Ne samo on, temveč tudi njegova družina.« (M. T.)

»Ostro protestiram proti takšnim lažem in manipulacijam v zadnji oddaji Tarča, ko maltretirate človeka g. Franca Kanglerja, ki ga je sodišče oprostilo vseh obtožb.« (A. M.)

»Voditeljica kar naprej ni pustila do besede g. Kanglerju izsiliti si jo je moral sam, da ji je lahko povedal, da širi laži. Povabljenemu gostu ne dovoliti do besede, da bi se lahko branil očitkov, pa je res nedemokratično in zavrženo! Na ekranu smo ves čas spremljali izjemno nestrpno, prepirljivo in nekorektno voditeljico do gosta, ki se je trudil potrditi svojo nedolžnost. Na sodišču je bil v vseh obtožbah spoznan za nedolžnega. Torej ni kriv in sedaj bo "RTV Slo" obsojala to kar ni sodišče?« (M. M.)

»V teh dneh berem, da bi naj nekdo pritiskal na Eriko Žnidaršič in na ustvarjalce Tarče ki je bila v Četrtek. Sedaj me res zanima kdo ste vi na rtv da boste sodili človeku ki je bil oproščen v vseh 26 kazenskih ovadbah. Zakaj ne vprašate policije, tožilstva, sodnikov, kaj so naredili, da mu niso dokazali odgovornosti.« (L. B.)

"Oddaja je bila politično motivirana in namenjena blatenju F.K. in njegove politične opcije." (Š. L.)

»Izražam svoje globoko nestrinjanje s postopki in pritiski, ki se izvajajo na gospo Eriko Žnidaršič. Pričakujem, da bo lahko v miru in profesionalno kot do sedaj nadaljevala svoje delo. Tarča je pomembna oddaja in gospa Erika se je s svojim profesionalnim pristopom dotaknila pomembnih tem naše družbe. S svojo nepristranskostjo nas je prepričala in po drugi strani pokazala ogledalo vsem, ki zlorabljajo svojo politično moč.« (M. J.)

»Po zadnji oddaji Tarča, kjer je gostoval nekdanji mariborski župan in zdajšnji državni sekretar na notranjem ministrstvu Franc Kangler, se vršijo nadaljnji pritiski na RTV in voditeljico oddaje Tarča. Erika Žnidaršič je bila v zadnjem tednu deležna več groženj, ustrahovanj, diskreditacij, pojavile so se celo govornice o tem, da bo odpuščena, prav tako pa je še vedno neznana usoda oddaje Tarča. Zaradi tehtnih vprašanj, ki jih je voditeljica zastavljala, je bila deležna napadov, predvsem s strani Kanglerja in trenutne vlade.

To je pripeljalo celo do tega, da bo v četrtek, 13. 1. 2022, potekala izredna seja Komisije za informativne programe RTV Slovenija, kjer bo razprava o oddaji Tarča z dne 6. 1. 2022. Erika Žnidaršič na to sejo ni povabljena in zdi se, da bodo odločali brez nje. Poziv k izredni seji programskega sveta in lažne informacije, ki so zaradi zadnje Tarče zakrožile v javnosti, so nedopusten pritisk na novinarje in urednike v celotnem informativnem programu.

IZRAŽAMO JASNO PODPORO EKIPI TARČA IN NJENI VODITELJICI, ERIKI ŽNIDARŠIČ.

Članom komisije, ki bodo razpravljali o Tarči, sporočamo tudi, da si želimo neodvisnih novinarjev, ki morajo svoje delo opravljati brez političnega pritiska.

Prav tako sporočamo, da si gledalke in gledalci želimo videti drugi del oddaje Tarča. V prvi oddaji je namreč voditeljica Tarče zaključila z besedami: "Hvala lepa za pojasnila. V naslednji Tarči jih pričakujemo od policije, tožilcev in sodišča. Hvala, ker ste nas spremljali", vendar pa ta teden Tarče ni na sporedu.

Na izredni seji bo prisotna tudi Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev. Pozvali jo bomo, da prenese naše sporočilo do Programskega sveta RTV in se zavzame za neodvisno RTV Slovenija, ki jo pričakujemo prebivalke in prebivalci.

Uprimo se političnemu usmerjanju javne RTV.« (Iz peticije)

2) OBRAVNAVA ZADEVE

2.1. ODZIV UREDNIKA ODDAJE IN V. D. ODGOVORNE UREDNICE

Skladno s Pravilnikom o delovanju Varuha pravic gledalcev sem za odziv prosila v. d. odgovorne urednice informativnega programa TV Slovenija, urednika oddaje in voditeljico oddaje. Voditeljica oddaje odgovora ni poslala, odziva urednika oddaje in v. d. odgovorne urednice vključujem v poročilo.

Urednik oddaje Tarča **Boštjan Kogovšek** je v odzivu na pisma po oddaji Dosje Kangler 13. 1. 2021 zapisal:

»Na nekatere žaljive, posplošene in neutemeljene zapise gledalcev o tem, kako manipuliramo in lažemo, niti ni vredno odgovarjati. Prepričani smo, da je naloga varuha tudi, da loči med utemeljenimi in politično motiviranimi kritikami, v katerih gledalci napadajo temo in oddajo, ki ni v skladu z njihovih političnim prepričanjem ter obenem predlagajo obravnavo druge teme. Hkrati nas pozivajo, kako naj pripravimo oddajo o Jankoviču, ki smo jo pripravili na enak način in to ne le enkrat - tudi za primere, za katere še ni bila sklicana obravnavo.

PRVI DEL

<https://365.rtv slo.si/arhiv/tarca/174642061>

DRUGI DEL

<https://365.rtv slo.si/arhiv/tarca/174643598>

Še enkrat poudarjamo, kar je bilo sicer jasno iz vseh napovedi in poteka, da je bila oddaja namenjena analizi 26 primerov, ki so tekli zoper g. Kanglerja. Ključno vprašanje je, zakaj so preiskovalci odprli toliko zadev, ki so na koncu vse po vrsti padle ali se končale z oprostilno sodbo. To ni bilo nikakršno sojenje, kot želijo zdaj manipulativno prikazati nekateri posamezniki, ampak novinarska analiza, kar je naša dolžnost in tudi pravica, ki nam je nihče ne bo vzela. Vse zadeve so pravomočno zaključene, zato je novinarska obravnavo v tem primeru še veliko bolj smiselna, saj nikakor ni več mogoče vplivati na potek zadev. Naloga novinarstva je tudi, da gleda pod prste pravosodju, kako je v tem primeru opravilo delo. To temo smo načrtovali za naslednjo oddajo.

Vse, kar smo v oddaji navedli, so bila neizpodbitna dejstva, podkrepljena z ogromno dokumentacije. Sogovornik v studiu pa je na konkretna vprašanja odgovarjal s pavšalnimi obtožbami - lažete, zavajate - kar je nedopustno in zavajajoče, saj gre za obtožbo, ki jo z ničemer konkretnim ni utemeljil. Voditeljica je bila v tem primeru primorana sogovornika prekiniti in ga prositi, da obtožbo utemelji, saj je le na ta način mogoč dialog.

Glede na podobno vsebino pisem na račun Tarče bi lahko tudi sklepali, da gre za organizirano veriženje pisem. /.../ Prejeli smo tudi veliko sporočil in pisem podpore - podpisanih z imeni in priimki, tudi od človeka, ki je bil vpleten in kaznovan v enem izmed primerov.

Uredništvo Tarče«

V. d. odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Jadranka Rebernik** pa je v Poročilu v zvezi z oddajo Tarča, ki ga je poslala Varuhu in Programskemu svetu, zapisala:

»Ekipa oddaje Tarča je pričela pripravljati temo o primeru Kangler še v času mandata prejšnje odgovorne urednice, raziskavi teme so namenili veliko časa. Oddaja je bila namenjena analizi 26 primerov, ki so tekli zoper g. Kanglerja. Ključno vprašanje, zastavljeno tudi v obeh oddajah, je, zakaj so preiskovalci odprli toliko zadev, ki so na koncu vse po vrsti padle ali se končale z oprostilno sodbo. Oddaja je bila namenjena novinarski analizi, kar je naša dolžnost. Vse zadeve

so pravnomočno zaključene, zato je novinarska obravnava v tem primeru še veliko bolj smiselna, saj nikakor ni več mogoče vplivati na potek zadev.

Naloga novinarstva je tudi, da gleda pod prste pravosodju, kako je v tem primeru opravilo delo. Pravosodje je v Sloveniji deležno različnih kritik, zato je prav, da se jim posveti temeljita analiza. Gotovo to ni zadnja oddaja, v kateri se bomo ukvarjali s težavami, ki pestijo pravosodni sistem, saj je tem veliko – od očitkov okrog diplome in pravosodnega izpita vrhovnega sodnika Masleše naprej. Tudi tem temam bomo posvetili oddaje v bližnji prihodnosti.

Podobno oddajo, kot je bila ta o primeru g. Kanglerja, je Tarča leta 2019 naredila tudi o g. Jankoviču, s to razliko, da ta takrat ni prišel v studio na pogovor.

Urednik Tarče Boštjan Kogovšek mi je v poročilu zagotovil, da so vse, kar je bilo v oddaji navedeno, preverili in da so vse trditve, izrečene v prispevkih, podkrepljene z ogromno dokumentacije.«

2.2. DODATNA POJASNILA V. D. ODGOVORNE UREDNICE INFORMATIVNEGA PROGRAMA

Med pripravo poročila sem prosila v. d. odgovorne urednice informativnega programa Jadranko Rebernik za dodatna pojasnila o tem, zakaj ob koncu oddaje 6. januarja ni bilo točne navedbe datuma oddaje z nadaljevanjem, zakaj se je uredništvo odločilo za obravnavo teme v dveh delih namesto v eni daljši in celoviti oddaji ter ali je uredništvo oddaje Tarča preverilo, da so objavljeni prisluhi res prisluhi in ne morda le policijski zapisi.

V. d. odgovorne urednice informativnega programa je odgovorila:

»V oddaji smo dvakrat napovedali, da pripravljamo nadaljevanje s predstavniki pravosodja in da bo to v naslednji Tarči. Za četrtek, 13.1., se je pripravljala posebna oddaja o covidu, za kasneje pa si nismo ekipa ni upala napovedati natančnega datuma, saj zaradi zaostrenih epidemioloških razmer nismo vedeli, kaj se bo dogajalo oziroma kako bomo izpeljali naslednjo oddajo. Tudi zdravje gostov je lahko v teh razmerah zelo nepredvidljivo.

Uredništvo si je prizadevalo za eno oddajo, v kateri bi bil v prvem delu gost Kangler, v drugem pa predstavniki pravosodja, ki se niso hoteli soočiti z gostom kot na sodišču. Za oddajo v dveh delih so se odločili tudi zaradi dosegljivosti gostov v določenih terminih. Tudi vabila predstavnikom pristojnih inštitucij so bila zato poslana za dva možna datuma, 6.1. in 13.1. Podobno so v dveh delih v Tarči analizirali tudi postopke proti ljubljanskemu županu Zoranu Jankoviču na primeru gradnje Stožic.

Kolegi iz ekipe oddaje Tarča zagotavljajo, da je bilo vse, kar so v oddaji navedli, neizpodbitna dejstva, podkrepljena z ogromno dokumentacije. Že med sodnimi postopki so bili prisluhi javno objavljeni v posameznih medijih in predvajani na sodiščih.«

2.3. MNENJE VARUHNJE

Pojasnilo ob obravnavi

Med predvajanjem obeh oddaj je potekel mandat varuhinji Ilinki Todorovski, z delom varuhinje sem 18. 1. pričela Marica Uršič Zupan.

Največ odzivov v javnosti je bila deležna Tarča Dosje Kangler, ki je bila na sporedu 6. januarja. Že nekaj dni po njej me je predsednik Programskega sveta Ciril Baškovič seznanil, da bo imela oddaja nadaljevanje 20. januarja, da programski svet pričakuje poročilo varuhinje do seje 24. januarja in da je to delo nove varuhinje, ker gre za oceno dveh oddaj na eno temo, ki se bosta zaključili 20. januarja. Na seji 24. januarja sem povedala, da poročila še nisem pripravila, ker mora izdelava poročila teči po predvidenem protokolu in mora imeti varuh za strokovno neoporečno presojo dovolj časa. Predtem je o oddaji Tarča dvakrat razpravljala tudi Komisija za informativne programe Programskega sveta, vendar na nobeni seji od varuhinje ni terjala pojasnil ali izražala pritiskov na delo varuhinje v zvezi s to oddajo.

Te časovne dimenzije v poročilu navajam zato, ker so v primeru obeh obravnavanih oddaj pomembne, saj so med gledalci skoraj toliko odzivov kot oddaja sama sprožile različne informacije o poteku obeh oddaj in odzivih na prvo. Zato sem **v presojo vzela tudi časovno umestitev obeh oddaj Dosje Kangler v program TV Slovenija in ustrezno seznanjanje javnosti o dvodelnem poteku oddaje.**

Poklicna merila in načela novinarke etike v programih RTV Slovenija obravnavo ene teme v dveh ali več delih dovoljujejo. Vendar morajo biti pri tem izpolnjeni določeni pogoji.

Prvi je, kot navaja člen 2.2 Poklicnih meril, **da v eni oddaji ni mogoče doseči celovitosti.** V primeru oddaje Dosje Kangler v eni enourni oddaji vsekakor ni bilo mogoče predstaviti celovito vseh sodnih postopkov ter z (dodatnimi) gosti v studiu razjasniti vseh dilem, ki so se ob tem pojavile. Bilo **bi pa to možno izvesti, če bi avtorji oddaje namesto v dveh enournih oddajah to izpeljali v eni dvourni oddaji.** Glede na to, da je ob četrtek zvečer na TV Slovenija 1 na voljo dvourni informativni programski pas, ki ga občasno zasedejo oddaja Ekstravizor ali druge dvourni oddaje (med eno in drugo Tarčo je bila na sporedu dvourni oddaja Premagajmo covid 19), bi to bilo možno. Takšna oddaja bi lažje dosegla celovitost, primeren obseg mnenj ter uravnoteženost sporočanja, kot predvidevajo Poklicna merila in načela novinarske etike, gledalcem bi olajšala celovit vpogled v obravnavano tematiko.

Drugi pogoj za obravnavo ene teme v dveh ali več oddajah je, da so oddaje s tedensko periodiko vsebinsko zaokrožene oziroma njihove vsebine **celovito pojasnjene v obdobju 14 dni.** Ta določba je bila v obravnavanem primeru **spoštovana.**

Tretji pogoj po členu 2.2 Poklicnih meril in načel novinarske etike je, da je treba na to **»gledalce posebej opozoriti in napovedati natančen datum, uro in oddajo, v kateri bodo pojasnjene manjkajoče razširitve.«** To določilo je **bilo upoštevano samo delno.** Ob koncu prve oddaje je voditeljica napovedala, da bodo pojasnila policije, tožilstva in sodstva predstavili **v naslednji oddaji, ni pa napovedala točnega datuma.** Na prvi pogled manj pomembna točka Pravil se je tokrat izkazala za zelo pomembno, saj bi točna navedba nadaljevanja oddaje preprečila burne razprave o morebitni »kazenski« ukinitvi Tarče in o domnevnem posegu v avtonomijo uredništva, ki so se pojavile v javnosti in na družbenih omrežjih po prvi oddaji. 10. 1. 2022 je vodstvo RTV Slovenija v sporočilu za javnost te navedbe sicer zanikalo, prav tako govorice o suspenzu voditeljice oddaje Tarča: »Govorica je

neresnična, prav tako oddaja Tarča ostaja na sporedu Televizije Slovenija. Zaradi zaostrenih epidemioloških razmer bo ta četrtek izjemoma na sporedu posebna oddaja premagajmo covid-19. Odločitev o tem je bila sprejeta v začetku preteklega tedna in tako ni povezana z vsebino zadnje oddaje Tarča. Ob tem ostro obsojamo napade na naše zaposlene, vse poskuse blatenja ter izvajanja pritiska nanje in na celotni javni zavod RTV Slovenija.«

Menim, da se je vodstvo primerno odzvalo na govornice v javnosti, prav tako je primerno zaščitilo zaposlene pred napadi in pritiski. Ni pa nedvoumno sporočilo, da bo nadaljevanje Dosjeja Kangler 20. januarja, s čimer bi razblinilo dvome, ki so kljub pojasnilu v javnosti ostali vse do 20. januarja.

Veliko pripomb in pritožb gledalcev je bilo **na vsebino in način izvedbe prve oddaje**. Vsebina je bila napovedana s temi besedami: »Je bil Kangler žrtev političnega preganjanja, kot sam trdi, ali pa gre za poraz sistema, ki politiku, kljub toliko sumom korupcije in celo prisluhom, ni uspelo dokazati krivde?« **Napovedana vsebina – novinarska analiza dela policije, tožilstva in sodstva - vsekakor je v javnem interesu**, še zlasti glede sodno zaključenih primerov.

Način obdelave za javnost pomembne in zelo kompleksne teme pa ni bil primeren za dve ločeni enourni oddaji. Od ene do druge oddaje se je zaradi časovne odmaknjenosti **fokus oddaje med gledalci že deloma izgubil, dodatno se je izgubil še zaradi dolgega, dvotedenskega časovnega razmaka**.

V. d. odgovorne urednice informativnega programa je pojasnila razloge za dvodelnost oddaje, a odločitev za takšno časovnico ni bila optimalna. **V prvi oddaji so umanjkali sogovorniki za odgovore na drugi del izhodiščnega vprašanja** (»ali gre za poraz sistema«). Če bi obe oddaji združili v eno, bi izbira sogovornikov ustrezala fokusu oddaje, četudi ne bi vsi nastopali v oddaji sočasno, temveč ločeno v prvem delu Kangler in v drugem delu ostali gostje.

Zaradi razdelitve ene teme v dve oddaji je prišlo tudi do žanrske neenotnosti oddaje. Tarča je zasnovana kot pogovorna oddaja, praviloma z več gosti v studiu, žanrsko bi jo lahko opredelili kot okroglo mizo z dodatnimi elementi raziskovalnega novinarstva. V primeru obravnavanih oddaj je takšno obliko ohranila druga oddaja, prva pa je imela ob raziskovalnih elementih obliko intervjuja, ki pa za fokus oddaje ni bil ustrezen.

Fokus oddaje se je še dodatno izgubil zaradi »vrinjene« oddaje o covidu-19. V. d. odgovorne urednice je pojasnila razloge za umestitev oddaje o covidu v čas med prvo in drugo oddajo, iz tedaj hitro naraščajoče krivulje okužb lahko zaključimo, da je bila odločitev za oddajo o covidu točno na 13. januar tudi pravilna. A dejstvo je, da je oddaja o covidu med gledalci še povečala izgubo fokusa med prvo in drugo oddajo Dosje Kangler.

Glede očitkov gledalcev, da je bila oddaja Dosje Kangler pristranska in (še eno) sojenje Francu Kanglerju, je vnovična analiza oddaje na podlagi Poklicnih meril in načel novinarske etike ter Programskih standardov RTV Slovenije pokazala, da voditeljica v nekaterih primerih gostu res ni dala dovolj časa za odgovore ali zaključek misli, vendar tega ni počela bistveno več kot v drugih oddajah Tarča, zato **je očitek o pristranosti neutemeljen**. Gre za slog

vodenja, ki pri gledalcih lahko pusti vtis pristranosti in nespoštovanja gosta zaradi odločnega načina spraševanja, čeprav ne krši poklicnih meril in načel novinarske etike.

Zato **razlog** za vtis med gledalci **o pristranskosti in »novinarskem sojenju«** v prvi oddaji **ni bil način spraševanja, temveč obravnava ene teme v dveh oddajah na način, da v prvi oddaji ni bilo sogovornikov za vsa izhodiščna vprašanja oziroma temo oddaje.**

Na koncu dodajam še pojasnilo, da sem v zvezi z oddajama prejela več kritičnih odzivov z različnimi poudarki, s tem poročilom pa odgovarjam vsem.

Marica Uršič Zupan

Varuhinja pravic gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov vsebin RTV Slovenija

PRILOGA 3: Poslovilna kolumna varuhinje Ilinke Todorovski

Bi bili ORF? BBC? ZDF? ... Ne, raje izboljšajmo RTV.

Razmišljanje ob koncu petletnega mandata

Z mešanico ponosa, frustracije in zaskrbljenosti zapuščam položaj varuha pravic občinstva javnega medijskega servisa, ki sem ga zasedla v času, za katerega se zdi, da nima ničesar več opraviti z današnjim.

Najprej pojasnilo uvoda: frustrirajo me nenehne ovire v uresničevanju izboljšav in ponavljanje starih napak, za katere sem verjela, da so bile že zdavnaj izkoreninjene. Skrbi pa vrivanje politike v prostor strokovnih razprav. Kaj pa dosežki? V številkah so videti takole:

Ko sem l. 2017 po dolgoletnih novinarskih in uredniških izkušnjah prevzela novo medijsko nalogo, sem si želela, da bi z vsem znanjem, osebnim zgledom in trmo, ki jih premorem, presekala dilemo, kakšnega varuha potrebujejo naši gledalci, poslušalci, bralci in uporabniki. Verjamem, da mi je to tudi uspelo.

Kakšnega varuha potrebuje občinstvo?

Ne potrebujemo fikusa v preddverju nacionalkine dnevne sobe, ampak jasnega, glasnega, vidnega, doslednega in strokovnega zagovornika vrednot javnega medija, ki brani programske standarde ter poklicna merila in načela novinarske etike. To je bil moj moto, ki sem mu sledila od začetka do konca. In še: biti varuh, ki si ne dovoli narekovati in se ne pusti ustrahovati. Zavedajoč se, da bo takšnih poskusov veliko, saj je ta inštitut samoregulacije že po naravi dela v presečišču najrazličnejših interesov: razpet med velikokrat nerealnimi pričakovanji raznolikega občinstva, organov soupravljanja in vodstva, pa tudi tistih, ki si zaslužijo posebno spoštovanje, saj brez njih vsebin in storitev, o katerih govorimo, sploh ne bi bilo: torej programskih ustvarjalcev in drugih zaposlenih.

Drži, varuh je povsem neučinkovit, ko gre za nespremenljivo, npr. moteče oglasne prekinitve, neskončne ponovitve, TV-prodaje, prazne infokanale, ki jih občinstvo tako zelo sovraži. Lahko pa z avtoritete zaveznika vsakomur, ki plača RTV-prispevek, pove, da brez denarja ni programa. In da – vsaj kar se tega tiče – RTV pač ni BBC, ORF ali ZDF, čeprav se zdaj v program skušajo kratkovidno skopirati nekatere njihove parcialne rešitve.

Varuhova naloga je lahko tudi neprijetna: vsakomur je dolžan nastaviti ogledalo, z upanjem, da bo vsak pripravljen sprejeti to, kar v njem vidi. Ertevejevci upravičena pričakovanja občinstva, občinstvo pa argumentirana pojasnila. Kaj je prav in kaj narobe. Kaj je dobro in kaj slabo.

Kaj je treba (ob)varovati?

Novinarji, ki zase menijo, da so nedotakljivi in onkraj vsake kritike, so moje delo označevali za cenzorsko in se trudili zmanjšati njegov pomen. Gledalci in poslušalci, za katere je edini sprejemljiv varuhov odgovor slepo pritrjevanje njihovim trditvam, da je dobro le to, kar je po njihovem (glasbenem, filmskem, političnem, oblačilnem, vrednostnem) okusu, so mi očitali, da nisem »njihov« varuh, ampak advokat zaposlenih.

Ne eno ne drugo ni res.

Kar je treba varovati in obvarovati, niso oholost in samovšečno posameznih ertevejevcev ali zmotna in škodoželjna protiertevejevška mitologija, da je na nacionalki vse narobe in da na RTV za njihov denar nihče nič ne dela..., ampak vrednote našega javnega medijskega servisa. In tudi ertevejevsko samozavest, ki stoji na trdnih tleh, saj je RTV Slovenija bistveno več od posamezne TV-oddaje, posameznega RA-programa, posameznega MMC-članka ali posamezne RTV-storitve.

Res je, po velikosti in finančah majhen javni medijski servis, po lastni produkciji in ponudbi ter upošteva razmerja pa orjaški in primerljiv z največjimi v Evropi.

Petletni mandat v številkah

9.741 odzivov je varuhinja obravnavala med januarjem 2017 in decembrom 2021, kar je več kot sta jih med letoma 2008 in 2016 obravnavala oba prejšnja varuha skupaj.

2.505 odzivov je rekord na letni ravni; toliko jih je prispelo v prvem koronskem letu 2020, le nekaj manj - skupaj 2.317 - jih je bilo lani.

331 odzivov, prispelih marca 2020, je rekord na mesečni ravni.

4.702 odzivov, kar je skoraj polovica vseh, se je nanašalo na TV-programe, med njimi se jih je 60 odstotkov nanašalo na informativne vsebine.

144 odzivov na programe Radia Slovenija je letni maksimum, dosežen leta 2020; leto pred tem se jih je na radijske programe nanašalo 82, kar je letni minimum.

65 odzivov na leto se v povprečju nanaša na jezikovno in govorno kulturo v programih RTV.

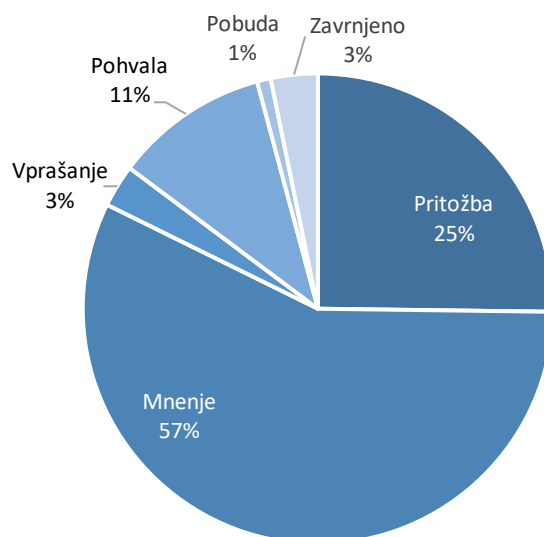
Kolumna je bila napisana za interno RTV glasilo Kričač,

STATISTIKA

	JANUAR 2022	DECEMBER 2021	JANUAR 2021
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	842	76	134
Informativni program	445	50	76
Kulturno umetniški program	7	11	8
Razvedrilni program	5	2	13
Športni program	7	4	4
Program plus	346	4	9
Ostalo	32	5	24
REGIONALNI CENTER / TV program	1	1	2
Televizija Koper	1	1	1
Televizija Maribor			1
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	6	8	13
Radio Prvi	3	5	10
Val 202	1	0	3
Ars	1	0	0
Ostalo	1	3	0
MMC			
SKUPAJ	24	11	27
Novinarske vsebine	9	4	11
Uporabniške vsebine	12	6	15
Storitve	3	1	1
PROGRAMI ZA NARODNOSTNI MANJŠINI			
SKUPAJ		0	1
MMR			1
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	87	52	63
Jezikovna kultura	11	4	10
Oglaševanje	4	1	3
Dostopnost in prilagojeni programi	5	2	7
RTV prispevek	3	0	1
Tehnične zadeve	3	5	6
RTV SLO - splošno	22	11	11
Varuhinja	8	5	1
Ostalo	0	5	2
Zavrjnena obravnava	31	19	22
VSI ODZIVI	960	148	240

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	960
Pritožba	242
Mnenje	548
Vprašanje	28
Pohvala	102
Pobuda	9
Zavrjneno	31

SKUPAJ	960
Elektronska pošta	752
Spletni obrazec	167
Pismo	6
Telefon	35

